

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμέλεια
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΦΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Δοκτῶρων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 23

**ΟΜΙΛΙΑΙ ΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ
ΔΙΑΘΗΚΗΣ**

Ἐισαγωγή—Μετάφρασις—Σχόλια
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ
Κείμενον: B. Mostfaen

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἐν σημαντικῶν μέρων τῶν ἑπιπέδων τοῦ Χρυσόστομου εἶναι ἀπεριερισμένον εἰς πρόσωπα τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, εἰς ἀγίους καὶ μάρτυρας τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ ρητορικὴ θεϊότης καὶ ἡ δύναμις διανοητικῆς τοῦ Χρυσόστομου εἰς τὰ ἑδῆ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου κατακλιθεῖσιν. Ὁ Χρυσόστομος γνωρίζει τὴν λειτουργίαν τῆς ψυχῆς, ἐπισημαίνει τὰς πηγὰς τῆς καὶ διαθέτει τὴν δύναμιν νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον, νὰ θέλῃ, νὰ ἐκφρασθῇ, νὰ πείσῃ, νὰ παρακινήσῃ. Θαυμάζεται σήμερον ὁ Freud, καὶ οἱ πάντες ἐπιπέδων μὲ θρησκευτικῶν, ὅτι εἶπε κανεὶς, εἶδος, διὰ τὴν θεωρίαν τῆς ψυχολογίας. Ὁ Πατέρας, χωρὶς νὰ εἶναι ἐπιστημονικῶς ψυχολογικῶν, ἀλλὰ ποιητικῶν, γνωρίζει διὰ τὴν πύχνη τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς καλύτερον παντὸς ἄλλου καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ — τὸ καὶ ἀπειθεῖσιν — διαθέτει τὴν δύναμιν νὰ χαλιναγοῦν καὶ νὰ κατευθύνουν τὰ κατώτερα ἔνστικτα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἡ ψυχολογία ἐξαρτῆ διὰ τῆς ψυχικῆς λειτουργίας καὶ ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν ἑπιπέδων ἐργασίας διὰ τῆς ψυχικῆς ἐκδηλώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι βαθεὶς δυνατοὶ τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς καὶ ἔχουν τὴν ἐπιπέδων ἄξι μόνον νὰ κέρουν διὰ τὴν μὲν καταστάσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιπέδων θεραπευτικῶν μὲ τὸ κατὰ τῆς θείας χάριτος.

Τὰς ἀνάφους αὐτὰς ἐπὶ τῆς γνώσεως τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς ἀπὸ τοῦ Πατρὸς ἐργασίας ἡ μελέτη τῶν ἔργων τῶν Πατέρων καὶ ἐν προκειμένῳ τοῦ Χρυσόστομου, ἐνὸς ἀπὸ τοῦ βαθεύσεως ἀναπέδους τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

Αἱ τρεῖς ἐπιπέδων εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ τὸν Σαυλ ἐξερωνήθησαν τὸ ἔτος τοῦ ἔτους 387 μετὰ τὴν ἐπιπέδων -Εἰς τὰ μέρη -ἀλλοιὰ καὶ ἐπιπέδων ἐργασίας καὶ περὶ τοῦ μὲ μνημονεύειν (PG 64, 443-452). Κίρον θέμα τῶν τριῶν ἐπιπέδων ἀποτελεῖ ἡ μεγαλοφυΐα πρὸς τοὺς ἐπιπέδων, τῆς ὅποιας λαμπρὸς ἐκφραστὴς ὑπῆρξεν ὁ Δαυὶδ.

Εἰς τὴν πρώτην ἐπιπέδων περιγράφει ὁ Χρυσόστομος μὲ ἀνοπέδων δύναμιν καὶ μὲ τὴν γνωστὴν του ἀγέραςιν λόγου τὰ γεγονότα καὶ τὰς καταστάσεις ἀπὸ τῶν ὅποιας ἐπιπέδων καὶ ἐπιπέδων ἡ ἀνεπιπέδων τοῦ Δαυὶδ καὶ ἡ μεγαλοφυΐα του πρὸς τὸν

Σαούλ. Ἡ προθυμία τοῦ Δαυὶδ νὰ ἀντιμετώπισον τὸν Φιλισταῖον Γολιάθ, παρὰ τὰς ἀντιρροφίας τῶν οἰκείων του καὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ Σαούλ, καὶ τὸ θάρρος του, τὸ ὅποσον καταρτίθη ἀπὸ τὴν προστάθειά του νὰ ἀντιπάρῃσεν τὸ φέικτον τοῦ Σαούλ, ἀντικαταστάσονται πρὸς τὴν χωρὶς ἀρείσματα ὀσφίαν καὶ ἔχθρον τοῦ βασιλείου πρὸς τὸν εὐεργέτην του. Τὰ ἐγκόσμη τῶν γυναικῶν ὁ Σαούλ ἐφρόνησε χιλιόβας καὶ ὁ Δαυὶδ μυριάδας ὠπλήσαν τὸ ἔκαστον τοῦ θυμῶ καὶ τοῦ φρόνου τοῦ Σαούλ. Ὁ παραλογισμὸς τῶν παθῶν τούτων διαφανερῶς κατὰ τρόπον ἀπαρμόλυνται. Αἱ ἐπιθέσεις μὴ τὸ ἔδρμ ἐναντίον τοῦ Δαυὶδ, κατὰ τὴν στιγμὴν μάλιστα πρὸς ἐκείνας προσπαθεῖσαι νὰ τὸν διακωλύσῃ, αἱ ὅσους κατὰ τὸ «ἐφθαλμῶν ἀντὶ ὀφθαλμῶν» τοῦ Νόμου θὰ ἐδικαιολογοῦσθαι ὡς νόμιμον μόνον φήμις μίαν προστάθειαν τοῦ Δαυὶδ νὰ φωνήσῃ τὸν ἔχθρον του, ἀντικαταβάλλονται πρὸς τὴν μεγάλῃσιν σωματικῶν καὶ γυναικῶν πόσῳ. Τρεῖς φορές ἐπεχείρησε νὰ τὸν φωνήσῃ ὁ Σαούλ (δύο φορές μὲ τὸ ἔδρμ ἐντὶ τὸν διακωλύσῃ καὶ μίαν ὅταν τοῦ εἴησαν ὡς γαμήλιον ἔδρμ διὰ τὸν γάμον του μὴ τὴν θυγατέρα του Μελγὼβ ἐκείτην κεκαλλεῖ ἔχθρον), ἀλλὰ ὁ Δαυὶδ οὐ μόνον δὲν ἐπέδωκε νὰ τὸν φωνήσῃ, ἀλλὰ καὶ ἔργου μακαρῶς διὰ νὰ καταπαύσῃ ἕτα τὴν ἔδρμ ἔχθρον του. Τὸ πάθος ἡμῶς τοῦ Σαούλ δυναμῶνται ἀντὶ νὰ στήσῃ καὶ καταλάβῃαι τὸν Δαυὶδ εἰς τὰ ἔρη διὰ νὰ τὸν φωνήσῃ. Φθάνομεν ἕτα εἰς τὴν κορυφαίαν τοῦ δράματος. Παρακολουθοῦμεν κατὰ τὸ ἀνεκδιήκωτον, ἔν γυναικῶν, ἢ δραματικῶς καὶ τὸ φέικτον μεγαλειῶν τοῦ ὅσους συντηροῦνται τὴν δύναμιν καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς χρυσοκαστρῆς ἀνεξικακίας, τῆς μεγαλοφυΐας τὴν ὅσους εἰδῶς καὶ ἔχραν ὁ Κόσμος ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Δαυὶδ εὐρίσκειτο μὲ τὸς ἄνδρας του εἰς τὸ σπήλαιον, ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸ θῖον σπήλαιον ὁ Σαούλ διὰ ν' ἀνακαυθῇ. Ὁ ἔχθρος εδρίσκειτο εἰς χεῖρας του, μόνος καὶ ἀνίσχυρος. Καὶ ὁ ἄνδρας τοῦ Δαυὶδ τὸν συνεβούλευσαν νὰ ἐδικαιώσῃ τὸν ἔχθρον του. Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δαυὶδ ἔγχετο ἄγιον ἰσχυρὸς, τὸν ὅσους περιγράφει μὲ καταπληκτικῶν ζωηρότητα ὁ Χρισόστομος. Μεταπερὶ μὲτα μὴ τὸν Δαυὶδ εἰς τὸ σπήλαιον καὶ ζῶμεν τὰ συνασθήματα καὶ τὰς ἀντιρροφίας του. Ἡ ψυχολογικὴ πίεσις τῶν αντιρροφῶν του νὰ φωνήσῃ τὸν Σαούλ, ἢ ἀνάμνησις τῶν ὅσους ὁ Θεὸς ἐδικαίωσεν ὑμᾶς, τὸ πάθος τοῦ θυμῶ, τὸ ὅσους διὰ μίαν στιγμὴν τὸν κατέλαθε καὶ τὸν παρεκίνησε νὰ κόψῃ ἐνα κομμάτι ἀπὸ τὴν χλαμῖδα τοῦ Σαούλ, αἱ δυνάμεις σπείθει κατὰ τοῦ τί ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῇ εἰς τὸ μέλλον ἀπὸ τὸν διώκτην του, ἔδν τὸν ἄργητε ζωντανόν, τῶρα πρὸς τὸ Θεὸς εἶχε φέρει εἰς τὰς χεῖρας του τὸν ἔχθρον του» (ὅσους εἶπεν εἰς τὸν Δαυὶδ ὁ ἄνδρας του), καὶ εἴη ἢ τρικυμία πρὸς ἐξοικισμὸν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δαυὶδ, παρουσιάζουν ὁ ἔδν τὸ φέικτον μεγαλειῶν τῆς τὴν νίκην τῆς ἀνεξικακίας καὶ τῆς γενναϊορροφίας τοῦ Δαυὶδ. Μὲ τὴν ρωμαίαν κα-

τὴν περιγραφὴν καὶ μὲ τὰς ἀπαραίτητους διὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ κηρύγματος προσηγορίας πρὸς μίαν καὶ ὁ ἱερός Πατὴρ τὴν πρῶτην ὁμίλιαν.

Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν δευτέραν. Ὁ Δαυὶδ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ σπήλαιον μὲ τὴν ψυχὴν του πλημμυρισμένην ἀπὸ χαρᾶν διὰ τὴν νίκην του. Ἡ χαρὰ του εἶναι ἀπαρτήρατος, διότι ἔχει νικήσει τὸ πάθος του καὶ ἀπαρρησάσεται καὶ ἀγάλλεται μὲ τὴν ἀνεμότην τοῦ μυσθοῦ τῆς ἀνεξικακίας του ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ ἀρχίζει τὸ δεύτερον σπείθει τῆς ἀρετῆς. Εἰς τὸ πρῶτον ἐνέταξε τὸν θυμὸν καὶ ἔχρησε τὴν ζωὴν εἰς τὸν ἔχθρον του, παρὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Νόμου ἐφθαλμῶν ἀντὶ ὀφθαλμῶν. Εἰς τὸ δεύτερον ἀνεβαίνει ἐκείνη ἡγήριότερα καὶ ἄγωνίζετο μὲ προθυμίαν νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν διώκτην του ἀπὸ τὸν ἔδνικον φρόνον του. Καὶ ὅταν πάλιν ἀργότερον εἶχε εἰς χεῖρας του τὸν Σαούλ, τοῦ ἔχρησε τὴν ζωὴν καὶ τὸν ἐκώσισε μάλιστα πικρῶς ὅταν ἔπαιεν εἰς τὴν μάχην. Ἡ περιγραφὴ τῶν ψυχικῶν καταστάσεων τοῦ Δαυὶδ κατὰ τὴν πρώτην κατὰ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὅσους ἀντίκρουσιν πικρῶς τὸν Σαούλ καὶ τὸν Ἰουάβ, διαβίπει τούτην δύναμιν, ὅσους ὁ ἀκουστικὸς εἶχε ἀκούσει. Ὁ ἱερός Πατὴρ δράσεται τῆς εὐκαίριας καὶ τοὺς παρακαλεῖ νὰ ἐνθυμηθῶν τοὺς ἔχθρους του, νὰ εἰδῶν ἀνεξικακίαν πρὸς αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς κληθῶσιν ἄν ἀποθάνουν, μισοῦμεν τὸν Δαυὶδ.

Εἰς τὴν τρίτην καὶ τελευταίαν ὁμίλιαν ὁ ἱερός Πατὴρ ἀρχίζει μὲ ἐντόνους ἐπιπέσεις ἐναντίον ἐκείνων ὁ ὅσους ἐγκατέλειψαν τὸν ναὸν διὰ νὰ ἐπιστρέψωσιν τὰ θέατρα. Ἡ περιγραφὴ τῶν θεάτρων καὶ τῶν ὅσους κατέβησαν ἐπὶ αὐτὰ καὶ ὁ τόραχος τὸν ὅσους ἐδημιουργήσαν εἰς τὴν ψυχὴν ἀντικαταβάλλονται ἀπὸ τὸν Χρισόστομον πρὸς τὴν ἡμέραν, τὴν εὐταξίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν γαλήνην, τὰ ὅσους ἀπαλλάσσονται ὁ πῖσις ἀπὸ τὴν διατριβὴν του εἰς αὐτήν. Ἀντικαταστάσεται ἢ εὐταξίαν καὶ πρόσεκτος ἡθὸς τῶν θεάτρων πρὸς τὴν ἰσχυρίαν καὶ πραγματικὴν χαρὰν τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀνταρροφῆς καὶ προτρέπονται ὁ ἀκουστικὸς νὰ ἐπέτασεν ὁ ἔδναι τὸ τί ἐφθάνησαν μετὰ ἀπὸ μίαν ἐπισκοπὴν των εἰς τὰ θέατρα καὶ τί ἀσθένονται, ὅταν φέγουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ διαπιστώσων μόνον των τὴν διαπορῶν. Τὸ συναγερτὸ ἐκινεργεταὶ πάλιν εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ εἰς τὴν ἀνεξικακίαν του ἔναντι τοῦ ἔχθρου του. Ἀναλύει τὰ συνασθήματα τοῦ ὀδικοῦμένου τὰ δημιουργήματα εἰς αὐτὸν ὅπὸ τοῦ ἔχθρου του καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἔχθρος γίνεται εὐεργέτης, διότι ὅσους νὰ διορθώσων τὰ σφάλματά μας. Τὸν λόγον περὶ τοῦ Δαυὶδ, ὁ ὅσους καὶ εἰς τὰς δύο πρώτας ὁμίλιας εἶχε ἀκούσῃ ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας τῆς σωματικῆς διηγήσεως τοῦ Ἀ' Βασιλειῶν, τὸν εἶχε διακόψει εἰς τὸ σημεῖον τοῦ διαλόγου, τοῦ διαμειφθέντος μεταξὺ Δαυὶδ καὶ Σαούλ, ὅσους

ἀπὸ τῆν συγκοινωνικότητα ἐπέβλεπον τῆς ἀνελευθερίας τοῦ λαοῦ. Τότε τὸν συνηγεῖ καὶ ἐπειθεῖ τὴν ἐπιθραυνὴν τὴν ὅπου ἔχεν ἡ συμπεριφορά τοῦ λαοῦ εἰς τὸν λαόν. Ἡ μεταβολὴ τῆν μετέβη καὶ τὸν λαόν, ὁ ὅποιος συντηρημένως ἀπολάτταν «δικαίως σὺ ὑπὲρ ἡμῶν, ἐπὶ σὺ μὲν ἀνομιματικῶς μοι ἀγαθὰ, ἐγὼ δ' ἀγαπήσασθαι σοὶ κακὰ» (Α' Βασ. 24, 18). Ἡ συντηρητικὴ τῆν ὑπερθε παύσῃ. Τὸ πῶτος τοῦ εἶχε κινήσῃ ἀπὸ τῆν μεγαλοφυαία τοῦ ἔχθροῦ τοῦ καὶ παρακαλεῖ τὸν λαόν νὰ μερμηθήσῃ διὰ τοῦς ἀπογόνους τοῦ, ἔδωκε ἔχει πλέον ἀντιλήψῃ ἐπὶ αὐτοῦς εἶναι ὁ ἐκλεκτός Κυρίου. Τὴν τελευταίαν δὲ αὐτὴν ἔμειλλαν κλεῖσαι ὁ ἱερός Πατὴρ μὲ τὴν περιγραφήν τῆς συμπεριφοράς τοῦ λαοῦ πρὸς τὸ τέκνον τοῦ λαοῦ καὶ μὲ τὴν προτροπὴν πρὸς τοῦς ἀπογόνους νὰ μιμηθῶν τὴν ἀρετὴν τοῦ.

Ἡ ἔμειλλε εἰς τὸν ἥλιον καὶ τὴν χθρῶν εἶναι ἀγνωστον πῶτος ἐξεφανίσῃ καθὼς ἐπίσης ἀν ἐξεφανίσῃ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἢ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν. Κύριον θέμα τῆς ἔμειλλε ἀποτελεῖ ἡ ἐλεημοσύνη. Ἐπαυθὴ ἔμειλλε ἢ παρὶ αὐτῆς δοξασιὰ γίνεται καλύτερον κατανοητὴ καὶ πῶς ἰστανῇ, ἔταν χρησιμοποιοῦ κανεῖς παραδείγματα, ἀναφέρεται ὁ Χριστοτόμος εἰς τὴν χθρῶν τῶν Σαραθῶν, ἢ ὅποια ἔμειλλε τὸν προφήτην ἥλιον κατὰ τὴν διάρκειαν μεγάλης πείνης, τὴν ὅπου ἀντιτίθεται εἰς τὸ Ἰ' Βασιλειῶν. Τὴν πῶτος αὐτὴν τὴν εἶχε προκαλεῖται θαυματουργικῶς ὁ ἥλιος διὰ νὰ παρρησιάζῃ τοῦς ἀμαρτανότας Ἰουδαίους. Ἡ πῶτος παρρησιάζεται ὡς δοκαὶ τιμωρία, τὴν ὅπου ἐπιβάλλει ὁ Θεὸς εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι παρῆσαν τῆς ἐντολῆς τοῦ. Μὲ τῆς Γραφῆς ἔδει ὁ Θεὸς εἰς τοῦς ἀνομιματικούς τὰ μῆλα ἐπέχεον τῶν ἀμαρτανότων τῶν καὶ αἰπολοῦν τὴν ἐπιβολὴν τῆς τιμωρίας. Ἡ λύσῃ τῶν Σαραθῶν, λέγει ὁ Χριστοτόμος, νὰ κατακοιήσῃν τοῦς φιλοδοξομένους τοῦ λαοῦ, περιγράφεται κατὰ τοῦτον τρόπον ἀπὸ τὴν Γραφήν, ὅπως ἔδει ἔταν ἐπέχεται ἡ φοβερὰ τιμωρία νὰ μὴ τὴν χαρακτηριστὴς κανεῖς ὡς ἀποβολικὴν. Διὰ νὰ μὴ λυτῶν ἐπίσης οἱ ἀνομιματικοὶ, ἀναλογίζονται τὰ θεὰ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς πείνης, ἀναφέρεται ἀπὸ τὴν Γραφήν ἡ κατὰ τὸν ἥλιον μαρτυρία τῶν, ἔξ κείνης τῆς ὅποιας ἦτο ἀνομιματικῶς ὅπως νὰ φησὶ καὶ νὰ κριτικῆται. Ἡ ἀνομιματικὴν ἔξ ἄλλου τοῦ Ἰουδαίου λαοῦ πρὸς τοῦς θεομίμητους προφήτας περιγράφεται εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην, διὰ νὰ μὴ θεομιστήσῃ κανεῖς εἰς τὴν φοβερὰν ἀγνωστον διαγωγὴν τῶν πρὸς τὸν Κύριον. Ἐβίβωναν νὰ φοβήσῃν τὸν ἥλιον, ἔδειξαν τὸν Μωσῆν καὶ ὁ λαοῦ κατεβίβῃ τὸν λαοῦ μετὰ τὴν κίνησῃ τοῦ ἐπὶ τοῦ Γολιδῶ. Τὸν ἐπιλάτταν ἔμειλλε ὁ βασιλεὺς τῶν ἔχθρων Ἀγχεὸς (Α' Βασ. 21, 11). Καὶ ὁ ἥλιος, ὅπως ὁ λαοῦ, κατέφευγε θεοκλήματος εἰς τὴν χθρῶν τῶν Σαραθῶν. Ὁ Θεὸς ἐπέχεται νὰ ὑποφέρῃ καὶ αὐτοῦ ἀπὸ τὴν πῶτος, διὰ νὰ μῆσῃν ἐπὶ

κινήσῃν τοῦ εἰς τὴν πρόκλησῃν τῆς πείνης δὲν ἦτο προκοπικὴ ἔχθρα ἀλλὰ θέλος ἔχθος. Ἡ πῶτος ὑπερθε διὰ τὸν ἥλιον ἔπειθε διὰ τὸν Παύλον ὁ ἐπιλάτταν τῆν αἰσῃ. Ἡτο ἀνομιματικῶς ὁ ἥλιος ἀνομιματικῶς ἦταν, ὅπως λέγει ὁ ἀδελφῶς Ἰάκωβος, ἀλλὰ ἡ θέα τοῦ προκλήσῃ τὸν ἀνομιματικῶς ἀνομιματικῶς ἀπὸ τοῦς ἄλλους. Ἀκαλοῦτος ἔμειλλε ὁ Χριστοτόμος τὴν χθρῶν, ἢ ὅποια ὑπερθε τὸν ἥλιον καὶ ἐπέχεται πολλὴν προθυμίαν νὰ τὸν φιλοτινήσῃ, παρὶ τὴν τρομαρῶν πῶτος εἰς τὴν ὅπου ἐπίσταντο. Ἡτο ἀδελφῶς καὶ μάλιστα ἐκ τῆς Σιδῶνος. Ἡτο γυνὴ καὶ μάλιστα χθρῶν. Εἶχε νὰ ἐπιλάτταν τὰ παιδιὰ τῆς καὶ τὸ μόνον τοῦ τῆς εἶχε ἀπαρῆται ἦτο μία χθρῶν ἀδελφῶν. Ἐπεὶ τῶτος ὁ ἥλιος δὲν ἦτο συγγενῆς οὐτε γυναικῶς, ἀλλὰ ἔμειλλε καὶ ἀγνωστον καὶ μάλιστα ὁ αἰτός τῆς πείνης. Παρὶ τῶτος ἔμειλλε ἔδειξε χρυστανοῦν φρόνησῃ ἀπὸ πῶτος ἀνομιματικῶς παρρησιάζῃ καὶ μάλιστα πρὸ τῆς ἐπιλάτταν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν γῆν. Τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐπιλάτταν διδάσῃν τῆς καλεῖ τοῦς πῶτος, νὰ μιμηθῶν ὁ ἱερός Πατὴρ, διὰ νὰ λάθῃν ὡς ἀνομιματικῶς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ.

Ἡ ἔμειλλε εἰς τὸν Ἰῶβ, ὡς πληροφοροῦμεθα καὶ ἀπὸ τῶν τίτλων τῆς, ἐξεφανίσῃ εἰς τὸν νόον τῆς ἀγίας Ἀποστολῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς χθρῶν ἔμειλλε ἀγνωστον εἰς ἡμῶς ἡμερῶν. Τὴν διακρίνει ἡ δόξα καὶ ἡ χάρις οἱ ὅποιοι διακρίνον κατὰ τὴν, τὸ ὅπου ἐξεφανίσῃ ἀπὸ τὴν χθρῶν τοῦ Ἰουδαίου γένους. Κατ' ἀρετὴν διατρανοῦμεθα μὲ ἰστανῇ ἢ φοβερὰ κατακοιήσῃ τοῦ Ἰῶβ. Ἀρχίζῃ ἀπὸ τὰ μικρότερα κακὰ καὶ ἀνίστανται κλιμακωθῶν εἰς τὰ ἀνώτερα καὶ τὰ φοβερῶτερα. Αἱ πῶτος τῆς ὅποιας ἐπέχεον ὁ δόξα οἱ τῶν Ἰῶβ ἀποκαθιστῶνται μία πρὸς μίαν. Ἡ φοβερὰ δοκιμασία εἰς τὴν ὅπου τὸν ὑπέβαλον οἱ φίλοι καὶ ἡ σύζυγος τοῦ καὶ ἡ δραματικὴ τῆς κατακοιήσῃ, νὰ μὴ ἔμειλλε νὰ εἶρε σιγῆν ἀκαλοῦτος οὐτε κατὰ τὴν ἡμέραν ἀλλὰ οὐτε καὶ κατὰ τὴν νύκτα, ἔδειξε εἰς τὴν ἀποκοιήσῃν τοῦ δόξα. Κανεῖς ποτὶ δὲν ἔχει ὑπερθε: ὅπως πολλὰ καὶ φοβερὰ κακὰ μὲ τὴν ἔμειλλε καὶ τὴν συγχύσῃ μὲ τὴν ὅπου προσηλύσῃ ὁ Ἰῶβ, τοῦζε ὁ ἱερός Πατὴρ. Ποτὶ δὲν συνέθεσαν τόσα πολλὰ καὶ φοβερὰ μαρτυρία εἰς ἔνα καὶ μόνον ἀνομιματικῶν. Καὶ μάλιστα εἰς ποτὸν ἀνομιματικῶν: Εἰς ἐκείνον ὁ ὅποιος ἐρευνῶν τὴν ἀνομιματικῶν τοῦ δὲν ἔμειλλε νὰ εἶρε κάποιο παράδειγμα εἰς τὴν ἑσῃν τοῦ, τὸ ὅπου νὰ ἦτο δυνατόν νὰ δικαιολογήσῃ τὸ μαρτυρίον τοῦ. Καὶ ἡ ἀνομιματικῶς τοῦ: ὡς τῆ Κυρίου ἔδειξε, οὐτε καὶ ἔμειλλε, καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπέχεται παρὶ Κυρίου, τὰ κατὰ τὴν ὑποκοιήσῃ. Ἀπῆλυτος ὑποκατῃ καὶ ἀφοσιώσῃ εἰς τὸν Θεόν καὶ καρτερία ἀνομιματικῶν. Τὸν πῶτος φοβερὰ θεῖα, ἐπὶ δὲν αἰσθῶνται τὴν παραμικρῶν ἔμειλλε δόξα δὲν ἔχει διακρίσει οὐτε τὸ ἐλεησῶν ἀδίκῃ. Ὅχι δὲ μόνον δὲν ἔχει διακρίσει τίποτε τὸ κακόν,

ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν γένει παλαιὰ τοῦ ὑπέρβην ἀπολύτως σήμερον πρὸς τὰς ὀφθαλμοὺς ἐπιτογὰς τῆς χριστιανικῆς ἡθικῆς, μολοῦσι ἔστιν πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τοῦ ὁ Κύριος ἀποκαλύψῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους μὴ τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν τοῦ τῶν ὀφθῶν ὄρατον. Τὸ βέλγημα εἶναι φοβερόν. Τὸ καθιστῶν ἄκαμψον φοβερώτερον οἱ φίλοι, ἡ σέλιγγος, οἱ γυναικοὶ καὶ οἱ συγγενεῖς. Ὅμως ὁ Ἰῶβ ἐν λογίζῃ. Βρῆχος ἀκλόνητος θραύει τὰ κήματα τῶν ἐπιπέσεων προσέκειται καὶ πραγματικῶν, τὰ ὅποια κινεῖται ἀπὸ τῶν ποικίλων δαίμονα ὁρμῶν καὶ τῶν συντάξεων. Ἰῶβ πρότερον πρὸς μίσητον, Ἰῶβ ὑπεδαιγματοῦ, λέγει ὁ Χρυσόστομος, τὸ ὅποσον θὰ σὲς ἐσθίῃσιν καὶ θὰ σὲς παραμυθίῃσιν καὶ ἀνυσταθῆσιν καὶ καὶ ἀνῶντες εἰς τὰ πάντα. "Ὅς θαυμάζομεν τὸν ἀλλοτῆν καὶ ἄς μεμῶμεθα τοὺς ἀγῶνας τοῦ, λέγει, «θὰ καὶ παροῦσιν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ...», καταλαλαίων μὴ τὴν παραίτησιν αὐτῆν τὸ γὰρ δὴ δύνανται καὶ χάριν ἐγκώμιον τοῦ πρὸς τὸν μακάριον Ἰῶβ.

ΝΙΚ. Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Εἰς τὸν ΔΑΥΪΔ ΚΑΙ Τὸν ΣΑΟΥΛ

ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΩΤΗ

748 Α Εἰς τὰ ΠΕΡΙ Τὸν ΔΑΥΪΔ ΚΑΙ Τὸν ΣΑΟΥΛ, ΠΕΡΙ ΑΝΕΣΤΗΚΙΑΣ, ΠΕΡΙ Τῶν ὅτι ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΕΙΝΩΜΕΝ ΟΙΚΤὸν ΠΡὸς τοὺς ΚΑΘΟΥΡΟὺς ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΤΟΥΣ ΚΑΚΟΛΟΓΟΥΜΕΝ ὍΤΑΝ ΑΠΟΓΩΣΙΑΣΘΩΝ.

1. Ὅταν κάποια χρονία καὶ σκληρὰ φλεγμονὴ συμβῇ νὰ παραμείνῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὸ σῶμα, ἀκατοῦνται πολλαὶ γνώσεις φαρμακευτικῆς καὶ πολλὸς κόπος καὶ χρόνος, διὰ νὰ ἐξαραινωθῇ ὁ θυγὸς τῆς. Τὸ ἴδιον ἔμπορεῖ νὰ εἶναι καὶ εἰς τὴν ψυχὴν. Διότι ὅταν θέλῃ κανεὶς νὰ ἐκρηκίσῃ τελείως ἓνα β βέθος τοῦ ἔχει ἐμφυλοκαυρήσει καὶ ἔχει ριζώσει ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὴν ψυχὴν, δὲν ἀρκοῦν συμβουλαί, οὔτε μῆτε οὔτε δύο ἡμερῶν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀμυλῇ κανεὶς διὰ τὸ θέμα αὐτὸ πολλὰς φορὰς καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐν θεσάκῃ θέλωμεν νὰ ἀμυλῶμεν ἔκαστος ἀπὸ φιλοδοξίαν καὶ εὐκαρίστησαν, ἀλλὰ διὰ νὰ προέλθῃ κέρδος καὶ ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἀμυλῶν. Δι' αὐτὸ λοιπὸν, ἐκεῖνο τὸ ὅποσον ἐπράξαμεν διὰ τὸν ὄραον, — τὸ ὅτι σὲς ἀμυλῶσαμεν δηλαδὴ ἐπὶ πολλὰς εσδοκαστικῆς ἡμέρας διὰ τὸ ἴδιον θέμα — θὰ τὸ πράξαμεν καὶ διὰ τὴν ὄραον καὶ θὰ σὲς συμβουλεύομεν διαρκῶς C ὅσον ἔμποροῦμεν. Διότι πιστεύω ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος διδασκαλίας εἶναι νὰ μὴ παύομεν νὰ συμβουλεύομεν διὰ κατὰ μέρος ὅσον ἔδωκεν τὴν συμβουλήν νὰ γίνεταί πρῶτις. Ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἀμυλῇ σήμερον περὶ ἐλεημοσύνης, αὔριον περὶ προσευχῆς, μεθαύριον περὶ καλωσύνης καὶ μετὰ πάλιν περὶ ταπεινοφροσύνης, δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ ἐφορμώσῃ οἱ ἀκουσάται τοῦ κομμίαν ἀπὸ τὰς ἀρετῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ μεταστῆθαι συνεχῶς ἀπὸ τοῦτο πρὸς ἐκεῖνο καὶ ἀπ' ἐκεῖνο πάλιν πρὸς τὸ ἄλλο. Δ' Ἐκεῖνος ὁ ὅποιος θέλει νὰ ἔκωσον ἀνίχνισαν τὰ λεγόμενά του εἰς τοὺς ἀκουσάταις πρέπει νὰ μὴ παύῃ νὰ παρακινῆ καὶ νὰ συμβουλεύῃ διὰ τὰ ἴδια πράγματα καὶ νὰ μὴ μεταστῆθαι ἀπὸ τὸ ἓνα θέμα εἰς τὸ ἄλλο, πρὸ τοῦ ἔσθῃ ὅτι ἡ διδασκαλία του διὰ τὸ προηγουμένον ἔχει ριζωθῆ καλὰ ἐντός των. Αὐτὸ κἀμῖνον καὶ οἱ διδασκαλοὶ. Δὲν διδάσκουν εἰς τὰ παῖδά τὰς

συλλαβὰς προτοῦ ἰδοῦν ὅτι ἔχει ἐμπειροθεῖ ἐνὸς τῶν ἡ γνάσκων πᾶν γραμμάτων. Προηγουμένως λοιπὸν, ὅταν σὺς ἐδίδαξα τὴν παραβολὴν τῶν ἑκατῶν ἀνηγορίων Ε καὶ τῶν μυρίων τολάντων, σὺς εἶδεις πῶσον κακὸν εἶναι τὸ νὰ εἶναι κοινοὶ μνησκάκος. Διότι ἐκεῖνον ποῦ δὲν τὸν κατέστρεψαν τὰ μύρια τέσσαρα τὸν κατεπόνησαν ἑκατῶν ἀνηγορία, καὶ τοῦ ἑπὶ τῶν πῶσων τὴν συγκύρησιν ποῦ τοῦ εἶχε δοθῆ καὶ τὸν ἀπεστέρησαν ἀπὸ τὴν δωρεάν. Ἐνφ δὲ εἶχε κρηθῆ ἄδικος, τὸν ἀδήγησαν πάλιν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἄρ' ἔκει εἰς τὴν φυλακῶν, καὶ ἔτσι τὸν παρῴωσαν εἰς τὴν αἰώντων τιμωρίαν.

Σήμερον λοιπὸν θὰ στρέψωμεν εἰς ἄλλο θέμα τὸν λόγον. Ἔπρεπε, θεθαίως, ἂν τὰ πράγματα ἐγίνοντο σωστά, οἷσθε ὁ ὁποῖος ἠμιλεῖ διὰ καλωσύνην καὶ πραότητα νὰ διδῆ ὁ ἴδιος τὸ παράδειγμα ⁷⁴⁹ Α τῆς καλῆς αὐτῆς διδασκαλίας μὲ τὸν ἑαυτὸν του, ὥστε νὰ διδάσκῃ μὲ τοὺς λόγους καὶ νὰ παιδαγωγῆ μὲ τὰς πράξεις. Ἐπειδὴ ὅμως ἡμεῖς ἀπέκοιμεν πολὺ ἀπὸ τὴν ἀρετὴν αὐτὴν, ἀφοῦ πάροικεν καὶ φέρωμεν εἰς τὸ μέσον κάποιον ἀπὸ τοὺς ἁγίους καὶ τὸν τοποθετήσωμεν μπροστὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς σὺς, θὰ σὺς παρακαλέσωμεν μὲ ἐπιμονὴν καὶ σαφήνεια, ἔχοντες τὸν δικαίον αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα, νὰ μιμηθῆτε τὴν ἀρετὴν του καὶ σὺς ἄλλα καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος.

Ποῖον λοιπὸν πρέπει νὰ σὺς ἀνοφέρω ὅταν σὺς ἠμιλεῖς περὶ ἐπιχειρίας; Ποῖον ἄλλον ἀπὸ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὴν ἄνωθεν μαρτυρίαν καὶ ἐθαυμάσθη μάλιστα διὰ τοῦτο: Διότι, λέγει ἡ Γραφή, «εὗρον Β Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσοῦ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου» (Α' Βασ. 13, 14' Πράξ. 13, 22). Ὅταν δὲ ἐκέρρη τὴν κρίσιν του ὁ Θεός, δὲν ἀπομένει καμμία δικαιολογία εἰς τοὺς ἀντιλέγοντας, διότι ἡ κρίσις του εἶναι ἀδέκατος. Ὁ Θεός δὲν κρίνει οὔτε καρατωπῶς οὔτε μὲ ἐκθρότητα, ἀλλὰ κρίνει μόνον τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς. Δὲν θὰ φέρωμεν δὲ εἰς τὸ μέσον τὸν Δαυὶδ μόνον διὰ τὸν λόγον αὐτὸν, ἐπειδὴ δηλαδὴ τὸν ἐγνώριον ὁ Θεός, ἀλλὰ ἐπειδὴ συγκαταλέγεται μεταξὺ ἐκεῖνων τοὺς ὁποῖους ἐξέθρεψεν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Διότι τὸ νὰ φανῆ κανεὶς ἀνεγκάκος κατὰ τὸν καιρὸν τῆς χάριτος, τὸ νὰ συγκαρῆ ἀνορθήματα εἰς τοὺς ἐχθρούς καὶ τὸ νὰ δεκτῆ οἴκτον πρὸς αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι τὸν ἔχουν λιπήσει, δὲν εἶναι τίποτε μετὰ C τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τὴν θαυμασιὴν ἐκείνην ἄφραση τῶν ἁμαρτιῶν καὶ μετὰ τὰς ἐντολάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι γενηταὶ ἀπὸ σοφίαν. Τὸ νὰ παρουσιασθῆ ὅμως κάποιος ὁ ὁποῖος ἐξεπέρασε τὴ μέτρα τῶν ἐντολῶν καὶ ἐφθασεν εἰς τὸν πρῶτον ζωῆς τὸν ὀπισθὸν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Παλαιῆς Διαθήκης, κατὰ τοὺς ὁποῖους ὁ Νόμος

ἐπέτρεπε τὸ «φθαλμὸν ἀντὶ φθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος» καὶ νὰ ἀποδίδονται τὰ ἴσα εἰς τὸν ἀδικῶσαντα, ποῖος δὲν θὰ ἐξεπλάσσειτο ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ τὸ ἄκουσεν; Καὶ ποῖον δὲ ἀπὸ ἐκεῖνους ποῦ δὲν τὸν μισοῦνται δὲν θὰ ἀποστεροῦσε ἀπὸ κάθε συγγνώμην καὶ ἀπολογίαν;

Διὰ νὰ μάθωμεν δὲ καλύτερα τὴν ἀρετὴν του, ἐπιτρέψατέ μου D νὰ γυρίσω λίγο πρὸς τὰ ὁσῶς τὸν λόγον καὶ νὰ σὺς ἀνοφέρω τὰς εὐεργεσίας τὰς ὁποῖας ἔκαμεν εἰς τὸν Σαουλ ὁ μακάριος αὐτοῦ ἄνδρας. Διότι τὸ νὰ μὴ ἐκδικηθῆ ἀπέλας τὸν ἐχθρὸν ποῦ τὸν ἐλύτρωε, δὲν εἶναι παράδοξον· τὸ νὰ ἀφῆση ὅμως ζωαντῶν καὶ νὰ σώσῃ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐπιβουλήν τῶν ἄλλων τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος εἶχε δεχθῆ ἀπὸ αὐτὸν πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας καὶ ὁ ὁποῖος εἰς ἀντάλλαγμα διὰ τὰς εὐεργεσίας αὐτὰς ἐπεχείρησε μίαν καὶ δύο καὶ πολλὰς φορὰς νὰ φονεύσῃ τὸν εὐεργετὴν του, καὶ ὁ ὁποῖος μάλιστα ἐπρόκειτο πάλιν νὰ ἐπιχειρήσῃ εἰς τὸ μέλλον τὸ ἴδιον πρῶτον, ἐνφ τὸν ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας του καὶ μπορούσε νὰ τὸν φονεύσῃ, σὲ τί θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐκσπέρῃ ἀπὸ τὸ ἀληθινὸν χριστιανικὸν φρόνημα;

2. Ε Ποῖας λοιπὸν εὐεργεσίας ἔκαμεν ὁ Δαυὶδ πρὸς τὸν Σαουλ, πότε καὶ πῶς, θὰ ἀνεκρίθῃτε νὰ σὺς τὰ διηγηθῶ μὲ ἁλγίους λόγους.

Κάποτε, ὅταν εἶχε κερυκθῆ κατὰ τῶν Ἰουδαίων σκληρότατος πόλεμος, καὶ οἱ πάντες εἶχαν ζαρίσκει κατατρομαγμένοι, κανεὶς δὲν ἐτολμοῦσε νὰ παρουσιασθῆ μπροστὰ, ἡ κάρρα ἀλλοθλῆρος ἐδρίσκετο εἰς τὰ ἔσκατα καὶ ὁ καθένας ἐβλεπε τὸν θάνατον ἔμπροσ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του, καὶ ἐπεφρίμεναν ὅλοι κάθε ἡμέραν νὰ ἀποθάνουν καὶ ἔλουσαν ζωὴν χειροτέραν ἀπὸ τὴν ζωὴν ἐκεῖνων ποῦ ὀδηγοῦνται εἰς τὸ θάνατον, τότε ἀφοῦ ἀφῆσεν ὁ Δαυὶδ τὰ πρόβατα ⁷⁵⁰ Α καὶ ἦλθεν εἰς τὸν στρατόπεδον, μολοντὶ ἡ ἡλιεία καὶ τὸ ἐπάγγελμά του τὸν ἀπέλλασσαν ἀπὸ τοὺς κάποιους τοῦ πολέμου, ἀνέλασεν ὀδοκλήρον τὸν πόλεμον καὶ ἐπέτυχε κατορθώματα, τὰ ὁποῖα ὑπερέβαιναν κάθε προσδοκίαν. Καὶ τίποτε ἂν δὲν εἶχε κατορθώσει ὁ Δαυὶδ θὰ ἔπρεπε νὰ στεφανωθῆ διὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὴν πρόθεσιν του. Διότι τὸ νὰ τὸ κέρη αὐτὸ ἕνας στρατιώτης ἐνήλικος δὲν εἶναι παράδοξον, ἐπειδὴ τὸ ἀπατοῦσεν ὁ κανονισμὸς τοῦ στρατοῦ. Αὐτοῦ ὅμως, ὅχι μόνον δὲν εἶχε καμμίαν ἀνάγκην, ἀλλὰ ἀπεναντίας εἶχε καὶ πολλοὺς οἱ ὁποῖοι τὸν ἐπιδοκίμων — καὶ ὁ ἀδελφὸς τὸν ἐπετίμησε καὶ ὁ βασι-

1. Τὸν λεπρὸν δηλαδὴ, οἱ ὁποῖοι ἀπηγοῦντο εἰς μίαν χαρῶν καμμίαν τὸν Ἱεροσόλυμων.

λεός, λαμβάνων ὑπὸ ψῆφιν Β τὸ ἀνώρισον τῆς ἡλικίας του καὶ τὴν φοβεράτητα τῶν κινδύνων, τὸν ἐπιβόητον καὶ τὸν διάτασσε νὰ μείνῃ λέγων· «οὐ δύνημι παρευθῆναι, ὅτι οὐ παίδαρων εἰ, αὐτός δὲ ἀνὴρ πολεμιστῆς ἐκ νεότητος αὐτοῦ» (Α΄ Βασ. 17, 33). Ἐνῶ λοιπὸν δὲν τὸν ἐσπίανε καμμία αἰτία ὡς αὐτὸ, καρποληθεὶς μόνος τοῦ ἀπὸ θεοῦ ζήλου καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα, ἐπιτιθετο ἀπρόσμητος κατὰ τῶν βαρβάρων ὡσὼν νὰ ἐβλάπη πρόβωτα καὶ οἱ ἀνθρώπους καὶ ὡσὼν νὰ ἐπρόκειτο νὰ ἐκδικῆσθαι σκόλους καὶ οἱ αὐτὸν ἰσχυρὸν στρατὸν ἀνθρώπων. Καὶ ἔδειξε τότε τὴν μεγάλην φροντίδα διὰ τὸν βασιλεῖα, ὥστε καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν ἀγῶνα C καὶ ἀπὸ τὴν νίκην νὰ τὸν ἀνυψῶσιν ἀπὸ τὸ ββαφός, ὅπου εὐρίσκειτο πεσμένος μετὰ τὸ πρόσωπον. Δότι δὲν τὸν ἐβόηθησε μόνος μετὰ τὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὰ τὸν παρηγοροῦσε με λόγιαι καὶ τὸν ἐπειθε νὰ ἐκπύρωσιν καὶ νὰ πρέψη πολλὰς ἐπιτάξεις διὰ τὸ μέλλον, λέγων τὰ ἑξῆς· «Μὴ συμπεσῆσαι ἢ καρδίᾳ τοῦ κυρίου μου ἐπὶ αὐτόν, ὅτι ὁ δοῦλος σου πορεύσεται καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ ἀλλοφύλου τούτου» (Α΄ Βασ. 17, 32).

Εἶναι λοιπὸν αὐτὸ ὁσημονον, πῆς μου, τὸ νὰ ὄσων τὴν ψυχὴν του καὶ, ἐνῶ δὲν εἶχε καμμίαν ἀνάγκην νὰ τὸ πράξῃ, νὰ πηδῆσιν εἰς τὸ μέσον τῶν ἐχθρῶν πρὸς χάριν ἐκεῖνων ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν εἶχε ποτὲ εὐεργετηθῆ· Δὲν ἐπρεπε λοιπὸν ὅσπερ ἀπὸ αὐτὸ νὰ λάθῃ κάποιος ἔξιμα καὶ νὰ ἀνακηρυχθῆσθαι αὐτῷ ἀσκήλου D τῆς χάριτος, αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶχε οἴσει καὶ τὸν θεοῦ τῆς βασιλείας καὶ τὸ ἔδαφος τῆς χάριτος καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· Δότι ποῖα ἄλλη εὐεργεσία θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ αὐτήν; Ἡ εὐεργεσία του δὲν εἶχε οὐδὲν μετὰ κτήματα ἢ δόξαν ἢ κυριαρχίαν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἴδιαν τὴν ζωὴν τοῦ Σαουλ, τὸν ὁποῖον ἔσπερε πῶς οὐκ εὐνοῦν ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ, χάρις εἰς αὐτόν E ἔχοισεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπελάμβανε τὴν ἐξουσίαν. Ἰὼς λοιπὸν τὸν ἀντιπροσέειπε ἕσπερα ὡς ἄλλ' αὐτὰ· «Ὅσον ἔστιν οὗτος ὁ μέγας τὸν κοροθομάτιον του, ὁσῶν καὶ ἂν ἐπαρνεῖται ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλεῦς τὸ διάδημα καὶ τὸ ἔσπερεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Δαυὶδ, πάλιν δὲν θὰ ἠμποροῦσε ποτὲ νὰ τὸν ἀναμῆσθαι ἐπιτάξεις καὶ θὰ ἔρμενεν ἀπλήρωτον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀπειλῆς. Δότι ἐκεῖνος τοῦ ἐκάρισε καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν, ἐνῶ αὐτὸς ἐπρόκειτο νὰ τοῦ παραχωρήσῃ μόνον τὴν βασιλείαν.

Ἄς ἴδωμεν ὅμως τὴν ἀποκρίσιν του. Ποῖα ἦτο; Ἐκεῖν ὑποψίας ἐναντίον του καὶ τὸν ὑπέβλεπεν ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν καὶ μετὰ. Ἐξ αἰτίας τοῦτο πράγματος καὶ διατί; Ἐ-

ναι βεβαίως ἀναγκασθὸν νὰ ἐπάρνε καὶ 751 Α τὴν αἰτίαν τῆς ὑποψίας. Ὁτιδήποτε ἄλλο καὶ ἂν εἴη κανεὶς δὲν θὰ εἶναι δίκαιον. Δότι ποῖα ἀφορμὴ δίκαιος ὑποψίας θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἐναντίον ἐκεῖνου ὁ ὁποῖος καὶ τὴν ψυχὴν του ἀκόμη ἐκάρισε καὶ προσέφερε τὴν ζωὴν του ὡς δῶρον; Παρὰ ταῦτα ὅμως, ἂς ἴδωμεν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἐκθρας διὰ τὸ μὴ εἶναι ὅτι θὰ ἦτο ὡσὼν νὰ τιμῆθῃ δι' αὐτὰ διὰ τὰ ὅποια τὸν ὑπεβλέπετο καὶ τὸν ὑπεβουλεύετο κατὰ τὴν ἰσχυρὴν δυνάμειν καὶ διὰ τὴν ἴσιν τὴν νίκην. Ποῖα ἦτο λοιπὸν ἡ αἰτία τῆς ὑποψίας; Ἀφοῦ ἐπῆρε τὴν κεφαλὴν τοῦ βαρβάρου καὶ ἐπέστρεψε κρατῶν τὰ λάφυρα ἐβλήθη ἀπὸ κορυφῆς, λέγει, ἄδουσαι καὶ λέγουσαι· Ἐπίταξεν Σαουλ ἐν κλιδίον αὐτοῦ καὶ Δαυὶδ ἐν Β μυριάσιν αὐτοῦ. Καὶ ἀφῆκε Σαουλ καὶ ἦν ὑποβλεπόμενος τὸν Δαυὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης καὶ ἐπέκεινα (Α΄ Βασ. 18, 6-9).

Διὰ ποῖον λόγον, πῆς μου; Ἀκόμη καὶ ἂν τὰ λεγόμενα δὲν ἦσαν ὡσαύτα, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τοῦ φοβῆθῃ μετὰ ἐκθρόσθητα, ἀλλὰ, ἀντιλαμβάνομενος ἀπὸ αὐτὰ ποῦ εἶχαν γίνῃ τὴν καλὴν του διάθεσιν καὶ τὸ ὅτι, ἐνῶ δὲν τὸν ἠγάπατε οὔτε τὸν ἐβίασε κανεὶς, ὑπέμεινε τέτοιον κίνδυνον ἀπὸ ἰσχυρῆν του καλὴν διάθεσιν, νὰ μὴ οὐκ ἐπιτεταίῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἐξῆς ἴσπετε πονηρῶν. Τώρα ὅμως αἱ ἐνεργημαὶ ἦσαν δίκαιαι. Καὶ ἂν πρέπει νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς κατὰ παράδοξον, ἔκανον χάριν εἰς τὸν Σαουλ περισσότερο παρὰ εἰς τὸν Δαυὶδ, εἶταν ἔλεγαν τὰ παραπάνω. C Καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἀγαπᾷ περισσότερο διότι τοῦ ἔδωκαν τὰς κλιδάδας. Διὰ τὸ λοιπὸν ἀγανακτεῖ; Ἐπειδὴ ἔδωσαν τὰς μυριάδας εἰς ἐκεῖνον; Ἐάν ἔσβαίως εἶχε συντελέσει κατὰ τὴν εἰς τὸν πόλεμον καὶ εἶχε συνεισφῆρει ἔστω καὶ κατ' ἐλάχιστον, θὰ ἐλέγετο δικαίως ὅτι Σαουλ ἐν κλιδίᾳ καὶ Δαυὶδ ἐν μυριάσιν. Ἐάν ὅμως αὐτὸς μὲν ἐκόθητο καταποσειμένης καὶ ἐντροπίας, εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀναμῆνων κάθε ἡμέραν νὰ ἀποδῆν, ὁ δὲ Δαυὶδ εἶχε πράξει τὸ πᾶν, πῶς δὲν θὰ ἦτο παράλογον νὰ ἀγανακτῆ ἐκεῖνος ποῦ δὲν συμμετέτεχε καθόλου εἰς τοὺς κινδύνους αὐτοῦ, ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐπιτάξεων; Ἄν ἔπρεπε νὰ ἀγανακτῆ κάποιος, αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ἦτο ὁ Δαυὶδ, διότι, ἐνῶ αὐτὸς εἶχεν ἐπιτεταίῃ τὸ πᾶν, D κάποιος ἄλλος τοῦ ἐπῆρε ἕνα μέρος ἀπὸ τοὺς ἐπιτάξεις.

3. Ὅμως δὲν λέγο τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ θὰ ἤθελα νὰ εἴπω τὰ ἑξῆς; Ἔστω ὅτι αἱ γυναῖκες ἐπράξαν κακῶς καὶ ὅτι εἶναι ἄξιαι μορφῆς καὶ κοσμητοῦ. Τί ποιεῖ ὅμως δι' αὐτὰ ὁ Δαυὶδ; Αὐτὸς οὔτε οὐκ ἐβίασε τὰ ἄσπρα, οὔτε τὰς ἐπέσει

νά λέγουν αὐτὰ ποῦ ἔλεγαν, οὔτε ἐρηκνευθή τὸν τρόπον αὐτῶν πᾶν ἔπαινον. Ὅποτε ἂν ἔπρεπε νὰ ἀνανακτήσῃ (ὁ Σαούλ), ἔπρεπε νὰ ἀνανακτήσῃ ἐναντίον τῶν γυναικῶν καὶ οὐκ ἐναντίον τοῦ εὐεργέτου ὀλοκλήρου τῆς χώρας, Ἐ ὁ ὁποῖος ἦτο ἄξιος μισθῶν στεφάνου. Αὐτὸς ὅμως ἄφησε ἰσὺς γυναικας καὶ ἐστράφη κατὰ τοῦ Δαυῖδ. Καὶ εἰάν μὲν ἐφούσκωνεν ἀπὸ τοῦ ἔπαινου αὐτοῦ ὁ μακάριος καὶ ἐπιφρονοῦσε τὸν βασιλεῦ, καὶ τοῦ ἐπέρετο ὀφριστικῶς, καὶ ἐπεριφρονοῦσε τὴν βασιλείαν του, τότε θὰ εἶκεν ἰσως κάποιαν δικαιολογίαν ὁ φθόνος. Ἐάν ὅμως ὁ Δαυῖδ εἶχε γίνει πῶ καλῶς καὶ πῶ πρῶς καὶ εἶχε παραμείνει ποῖος ὀφειλόμενος του, ποῖαν δικαίαν πρόφασιν θὰ εἶκεν τὸ μῖσος τοῦ Σαούλ; Διότι ὅταν μὲν ἀξεγείρεται ὁ τιμωμένος κατὰ τοῦ ἀνωτέρου του καὶ κρηματοποιῆ τὰς τιμὰς διὰ τὸ τοῦ φερθεῖ ὀφριστικῶς. Ἐκεῖ εἴποιαν αἰτίαν τὸ πάθος. Ὅταν ὅμως ἐξακολουθήσῃ νὰ τὸν τῆρῃ ἢ μᾶλλον νὰ τὸν ὑπηρετῇ **752** **A** μὲ περικοπτερόν (ἦλον καὶ νὰ τὸν ὑπακοῆν εἰς ἄλλα, ὅτε λοιπὸν ποῖαν πρόφασιν θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἔχη ὁ φθόνος;

Ὅστε καὶ ἂν ἀκόμη δὲν εἶχε κάνει τίποτε ἄλλο, δι' αὐτὸ καὶ μόνον θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἀγαπᾷ περισσότερο, διότι, ἐνῷ εἶκεν εὖρει τέτοιαν ἀφορμὴν διὰ νὰ διεκδικήσῃ τὴν ἔξουσίαν, ἐξακολουθοῦσε νὰ τρέφῃ πρὸς αὐτὸν τὸν πρόποντα σεβασμὸν. Διότι οὐκ μόνον τὰ πρῶτα, ἀλλὰ οὔτε καὶ οὐκ ἀκολούθησαν μετὰ, καὶ τὰ ὅποια ἦσαν μεγαλύτερα καὶ σημαντικώτερα ἀπὸ αὐτὰ, τὸν ἔκαμαν νὰ ἐξεγερθῇ ἐναντίον του. Ποῖα λοιπὸν ἦσαν αὐτὰ; «Ἦν ὁ Δαυῖδ οὐκὼν, λέγει, ἐν πάσις ταῖς δόξαις αὐτοῦ καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ, καὶ πᾶς **B** Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας ἠγάπων τὸν Δαυῖδ, οἱ αὐτὸς ἐξεπορεύετο καὶ ἐσπεροῦετο πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ. Καὶ Μελκὶλ ἡ θυγάτηρ τοῦ Σαούλ καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἠγάπα αὐτόν. Καὶ οὐκ ἔπαυσε τοὺς δοῦλους Σαούλ καὶ ἐπύθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ σφόδρα. Καὶ Ἰωνάθαν υἱὸς Σαούλ ἠγάπα τὸν Δαυῖδ σφόδρα» (Α' Βασ. κεφ. 18). Ὅμως μολοντί εἶκεν ἀποκρίσει τὴν ἀγάπην ὁ λαοῦ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως καὶ ἐνικόουσαν εἰς ὄλους τοὺς πολέμους καὶ οὐ τίποτε δὲν ἀπετύγχανε καὶ ἐνῷ εἶχε δεχθῆ μῖσος ὡς ἀνταμιωθῆν διὰ τὰς εὐεργεσίας του, δὲν ἐπαναστατοῦσε, οὔτε ἐπεζητοῦσε νὰ λάθῃ τὴν βασιλείαν, οὔτε ἐξεκρίσει τὸν ἐκθρόν, ἀλλὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ εὐεργετῇ τὸν Σαούλ **C** καὶ νὰ κερδίζῃ τοὺς πολέμους δι' αὐτόν. Καὶ ποῖον ἀποθραυμένον, καὶ ἄγριον δὲν θὰ ἤμποροῦσαν αὐτὰ νὰ τὸν πείσουν νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἐκθρόν καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν φθόνον; Τὸν θηριώδη ὅμως

ἐκείνον καὶ ἀπάνθρωπον δὲν τὸν ἔπεισε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ. Ἀλλὰ ἄφωδ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς του εἰς ἄλλα καὶ παρέδωσε τὴν ψυχὴν του εἰς τὸν φθόνον, ἐπακείρει νὰ τὸν φονεῖσῃ, καὶ μάλιστα τὴν στιγμὴν ποῦ ἔκανε τὴ (διότι τοῦτο εἶναι τὸ τρομερὸν καὶ τὸ παράδοξον); Τὴν στιγμὴν ποῦ ἐτραγουδοῦσε μὲ τὴν κθάρον καὶ τοῦ ἐμετρίαζε τὴν παραφροσύνην. «Δαυῖδ ἐπαυλε τῇ χειρὶ αὐτοῦ, λέγει, ὡς καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ Σαούλ· καὶ ἤρε Σαούλ τὸ δόρυ καὶ εἶπε Πατάξω ἐν Δαυῖδ· καὶ **D** ἐπάταξεν ἐν τῷ τοίχῳ· καὶ ἐξέκλινε Δαυῖδ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς» (Α' Βασ. 18, 10 - 11). Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἀναφέρῃ μεγαλυτέραν μοχθηρίαν; Τοῦτο θεῖκνον καὶ αὐτὰ ποῦ συνέβησαν μετὰ.

Ἐνῷ μὲν εἶκαν διεκδικῆ οἱ ἐκθροὶ καὶ εἶκεν ἀπελευθερωθῆ ἡ χώρα καὶ ὅλοι ἐθυσίασαν διὰ τὴν νίκην, ἐπεκείρησε νὰ φανεῖσῃ τὸν εὐεργέτην καὶ τὸν οὐτήρα, τὸν αἴτιον τῶν αγαθῶν αὐτῶν, τὴν στιγμὴν ποῦ τοῦ ἐτραγουδοῦσε. Καὶ οὔτε ἡ εὐεργεσία δὲν συνεκρίτησε τὸν μακαίον καὶ παράφρωνον ἐκείνον, ἀλλὰ ἔρηψε ἐναντίον του μίαν καὶ δύο φορές τὸ ἀκόντιον μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ τὸν φονεῖσῃ. Αἰτιῆ ἦτο ἡ ἀνταμιωθῆ ποῦ τοῦ προσέφερε διὰ τοὺς κινδύνους. Καὶ αὐτὸ **E** τὸ ἐπανελάσε καὶ ἄλλας πολλὰς φορές καὶ οὐκ μόνον τὴν ἡμέραν αὐτήν. Ὁ δὲ ὄχιος ἐκείνος καὶ μετὰ ἀπὸ ἄλλα αὐτὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν ὑπηρετῇ, νὰ ῥίπτει εἰς κινδύνους διὰ τὸν οὐρανὸν, νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς ὄλους τοὺς πολέμους καὶ νὰ σώζῃ τὸν σφαγεῖα του μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του. Καὶ οὔτε μὲ λόγους οὐδέ μὲ πράξεις ἐλόγησε τὸ ἄγριον ἐκεῖνο θηρίον, ἀλλὰ ὑποκοροῦσε εἰς ἄλλα καὶ ὑπῆκουεν. Μολοντί δὲ δὲν ἔλασε τὸ ἐπαθλον, τὸ ὅποιον εἶκεν ἀρισθῆ διὰ τὴν νίκην, ἀλλὰ ἐστερήθη τοῦ μισθοῦ διὰ τοὺς κινδύνους **753** **A** ἐκείνους, οὐδέποτε εἶπε κατὰ ἐναντίον τοῦ βασιλέως ἢ τῶν στρατιωτῶν, οὐκ ἔπαυσε αὐτὰ διὰ τὴν λάθῃ μισθὸν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ τὴν λάθῃ ἀνταμιωθῆν ἀπὸ τῶν Θεῶν. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ ἀδυσθαύμαστον, τὸ οὐκ ἀπλοῦς δὲν ἐξήγησεν ἀρισθῆν, ἀλλὰ καὶ τὸ οὐκ ἔπαυσε τὴν προσέφεραν ἡνθήσῃ νὰ τὴν δεχθῆ ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης του ταπεινοφροσύνης. Διότι ὁ Σαούλ, ἀφῶ ἐκίνησε καὶ μετεκαρίσθη τὰ πάντα καιρὶς νὰ μπορέσῃ νὰ τὸν φανεῖσῃ, ἐρηκνευθῆ τὸν δόλον τοῦ γάμου καὶ ἐπενήσθηεν ἕνα νέον τρόπον προσκῆ καὶ γαμήλιον δάρον. «Οὐ γὰρ θαύλαται, λέγει, ὁ βασιλεὺς ἔθνα, ἀλλ' ἡ ἐκείνῳ ἀκροθυσίας ἐδικήσαι εἰς τοὺς ἐκθροὺς **B** τοῦ βασιλέως» (Α' Βασ. 18, 25). Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον λέγει σημαίνει τὸ ἔχῃ: Φόβουσθ ποῦ

ἑκατὸν ἀνδρας, καὶ αὐτὰ θὰ τὸ δευτὸ ὡς γαμήλιον δῆρον. Τὸ ἔλεγε, δὲ αὐτὸ μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ τὸν παρακινήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν μὲ τοὺς ἐκθροὺς ἐξ αἰτίας τοῦ γάμου.

4. Ὁ Δαυὶδ ἤμας, κρίνον τὰ πράγματα μὲ τὴν σύνεσιν ἢ ὅπως τὸν διέκρινε, ἀπέριψε τὴν πρόθεσιν τοῦ γάμου, ὅσα ἐξ αἰτίας τοῦ κινδύνου ἢ τοῦ φόβου τῶν ἐκθροῦν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐνόμизεν ὅτι δὲν ἦτο ἄξιος νὰ συγγενεῖται μὲ τὸν βασιλέα. Καὶ αὐτὸ ἐκρίθηκε λέγει καὶ πρὸς τοὺς δοῦλους του· C εἰ κοῦφόν ἐστίν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ἐπαγαρηθῆσαί με τῷ βασιλεῖ· ἐγὼ δὲ ὄνῃ ταπεινὸς καὶ οὐκ ἔντιμος (A' Βασ. 18, 23). Καὶ ἤμας ὁ γάμος αὐτὸς ἦτο ἀπειλή, μισθὸς καὶ ἀνταποδοχὴ διὰ τοὺς κόπους του. Ἀλλὰ αὐτὸς εἶπε πῶσον συντηρημένην καρδίαν, ὡστε, ὕστερα ἀπὸ πῶσον μεγάλα κτήτορ-θήματα καὶ τέτοιαν λαμπρὰν νύμφην καὶ ἐπίσημον ὑπόθεσιν, νὰ νομῆται ὅτι ἦτο ἀνάξιος νὰ λάβῃ τὸν μισθὸν ποῦ τοῦ ὠφείλειαν. Καὶ αὐτὰ τὰ ἐπίστευεν, ἐνῷ ἐπαρκετο νὰ μισθῆ πά-λιν εἰς κινδύνους. Ἀφοῦ δὲ ἐνίκησε τοὺς ἐκθροὺς καὶ ἐπῆρε τὴν κόρην τοῦ βασιλέως· πάλιν ἐπαλλεῖν ὁ Δαυὶδ, καὶ ἐλή-γεται Σαοὺλ τοῦ πατρός αὐτῶν ἐν τῷ δόρῳ, καὶ ἐπάταξε· καὶ ἐξέκλινεν ὁ Δαυὶδ καὶ ἐπάταξε τὸ δόρυ ἐν τῷ τοίχῳ (A' Βασ. 19, 9 - 10).

Ποῖον λοιπὸν καὶ ἀπὸ ἐκείνους ἀκούη οἱ ὅσοι κατέ-χουν καλὰς τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν δὲν θὰ τὸν ἐξηγήσαν-ζαν αὐτὰ νὰ θυμῶσι D καί, ἂν ἔτι τίποτε ἄλλο, δὲν θὰ τὸν ἐπειθάν νὰ λάβῃ πρόνοιαν διὰ τὴν ἀσφάλειάν του καὶ νὰ προ-νοήσῃ αὐτὸν ποῦ τὸν ἐπιθυλοῦσα ἀδύσας· Ἔνα τέτοιον πρόγρη δὲν θὰ ἦτο οὔτε φόβος, ἀλλὰ καὶ πάλιν θὰ ἦτο κατ' ἀνώτερον ἀπὸ αὐτὸ ποῦ ἔρχετο ὁ μασιὰκὸς νόμος. Διότι ὁ νό-μος εἶπε τὴν ἐντολὴν ἀφραλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ· ἐνῷ ὁ Δαυὶδ καὶ ἐάν τὸν ἐφόνευε πάλιν θὰ ἔκανε μόνον ἕνα φόν-ον ἐναντι τριῶν, οἱ ὅσοι δὲν εἶχαν καμμίαν ἐπιλογὴν αἰ-τίαν. Ὅμως δὲν ἐπεκρίθησε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ ἐπρωτί-μῃ νὰ φῶγῃ καλύτερα καὶ νὰ κόσῃ τὴν παρὰ τὴν οὐ-κίαν, νὰ ζῇ περιπλανώμενος καὶ οὐκ ὀραπέτης, E καὶ νὰ τα-λασιωρῆται διὰ νὰ ἐξαοφάλιστῃ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, παρὰ νὰ γίνῃ αἰτία νὰ σφαγῆ ὁ βασιλεὺς. Διότι δὲν ἐσκόπευε νὰ τὸν ἐκδικηθῆ, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ πάθος του. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπεμακρόνη ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἐκθροῦ, διὰ νὰ ἀφαίρησιν τὸν ὄγκον, νὰ μετρίσῃ τὴν φλεγμονὴν καὶ νὰ τοῦ παρηγορῆσῃ τὸν φθόνον. Εἶναι προτιμότερον, λέγει, νὰ ταλασιωρῆται ἐγὼ καὶ νὰ ὑπομείνω μῦτρα βδέονα, παρὰ νὰ καταδικασθῆ αὐτὸς ἀπὸ τὸν Θεὸν δι' ἕδικον φθόνου.

Αὐτὰ ἄς μὴ τὰ ἀκούωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄς τὰ μισού-

μεθα. Καὶ ἄς ὑπομείνωμεν καὶ ἄς κόμωμεν καὶ ἄς ποθαίνω-μεν τὰ πάντα, διὰ νὰ ἀπαλλάξωμεν τοὺς ἐκθροὺς 734 A ἀπὸ τὴν ἐκθραν τὸν πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ἄς μὴ ἐξετάζωμεν ἂν μὲς ἐκ-θρευῶνται δικαίως ἢ ἀδίκως, ἀλλὰ μόνον τὸ νὰ μὴ μᾶς ἐκ-θρευῶνται καθόλου. Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἰατρός αὐτὸ ἐπέδωκε νὰ ἀπαλλάξῃ δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τὸν ἀρρωστον καὶ ὅσα νὰ διαπιστώσῃ ἂν ἀρρώστησε δικαίως ἢ ἀδίκως. Καὶ οὐ λοι-πὸν εἶσαι ἰατρός ἐκεῖνου ὁ ὅποιος οὐ ἐλάττησεν. Ἔνα πράγ-μα νὰ ζητῆς μόνον· Πῶς θὰ τοῦ θεραπεύσῃς τὴν ἀσθένειαν. Αὐτὸ ἐπράξε καὶ ὁ μακάριος ἐκεῖνος καί, διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν Σαοὺλ B ἀπὸ τὴν ἐναντίον του ἀπέκτειναι καὶ ἐκθραν, ἐπρωτίμῃ τὴν πτωκεῖαν ἀντὶ τοῦ πλοῦτου, τὴν ἐρημίαν ἀντὶ τῆς πατρίδος, τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους ἀντὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀπολαύσεων καὶ τῆς ἀναπαύσεως, καὶ τὴν διαρκῆ ἐκ-θρίαν ἀντὶ τῆς παρανομῆς εἰς τὴν οὐσίαν.

Ὅτε μὲ αὐτὰ ἤμας δὲν ἐπέριξε τίποτε ὁ Σαοὺλ, ἀλλὰ τὸν κατέδωκε καὶ περιήρκετο τὴν κόρην ἀναιτήτων ἐκεῖ-νον ὁ ὅποιος δὲν τὸν εἶχε μὲν ἀδικῆσαι καθόλου, ἀλλὰ εἶχε μάλιστα ἀδικῆθῆ τὰ μέγιστα ἀπ' αὐτῶν καὶ εἶχε κἀμει εἰς αὐ-τὸν ὡς ἀντάλλαγμα μῦτρα καλὰ. Καὶ ἐν ἀγνοίᾳ του πᾶσιτε μῦτρα εἰς τὰ δίκτυα τοῦ Δαυὶδ, ε' Ἦν γὰρ ἐκεῖ σπῆλαιον, λῆ-γει, καὶ εἰσῆλθε Σαοὺλ παρασκευάσασθαι. Καὶ Δαυὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ ἐσωτέρῳ ἐκάθηντο. Καὶ εἶ-πον οἱ ἄνδρες Δαυὶδ πρὸς αὐτὸν· Ἰδοὺ ἡμεῖρα, καθὼς εἶπε Κύριος· Δίδωμι τὸν ἐκθρόν σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ποιῆ-σεις αὐτῷ τὸ ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου. Καὶ ἀνέστη Δαυὶδ καὶ C ὤφειλε τὸ πτερόνιον τῆς διπλοῦδος Σαοὺλ λαθραίως. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπάταξε τὸν Δαυὶδ ἢ, καθὰ αὐτοῦ, ὅτι ἄ-φειλε τὸ πτερόνιον τῆς διπλοῦδος, καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ· Μηδωμῶς μοι παρὰ Κυρίου ποιῆσαι τὸ ρῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου, τῷ κυρίῳ Κυρίου, ἐπενεγκεῖν τὴν χεῖ-ρά μου ἐπ' αὐτόν ὅτι κυριεὺς Κυρίου ἐστίν» (A' Βασ. 24, 4 - 7). Εἶπε τὰ ἀληθεῖνα δίκτυα, τὸ θῆραμα αἰμαλιστησμέ-νον μῦτρα, τὸν κυνηγὸν νὰ ἀναμῆν καὶ ἄλλως νὰ τὸν παρασι-νοῦν νὰ θυθῆ τὸ ἔπος του εἰς τὸ σπῆθος τοῦ ἐκθροῦ· Κῆ-ντα λοιπὸν καὶ τὸ φρόνημα, κῆντα τὴν πάλιν, τὸν νύμφην, τὸν σπῆρανον. D Διότι τὸ σπῆλαιον ἐκεῖνο ἦτο στάδιον καὶ ἐγί-νετο μῦτρα μία πάλιν ἀξιοθαύματος καὶ παράδοξος. Ὁ μὲν Δαυὶδ ἦτο ὁ παλαστής, πυγμῆ του δὲ ἦτο ὁ θυρὸς, ἐπέθλον ὁ Σαοὺλ, καὶ κριτὴς τοῦ ἀγῶνος ὁ Θεός. Μᾶλλον δὲ δὲν ἡ-γωνίσκετο μόνον πρὸς τὸν ἑαυτόν του καὶ τὴν ἐπιθυμίαν του ὁ Δαυὶδ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς στρατώτας, οἱ ὅσοι εὐρύσκον-το μαζὶ του. Διότι καὶ ἂν ἤθελε νὰ φανῆ ἀνώτερος καὶ νὰ φει-

οὐδὲν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε λυπήσει, ἦτο φυσικὸν νὰ φοβᾶται τοὺς στρατιώτας μῆπως τὸν φονεύσουσιν εἰς τὸ σπῆλαιον ὡς ἐχθρὸν καὶ προδότην τῆς πατριδος των, ἐπειδὴ διεσπᾶζε τὸν κοινὸν των ἐχθρὸν. Εἰ δὲ αὐτὸ ἦτο δεδαίως φυσικὸν νὰ δυσανασχετῆ ὁ καθένας ἀπὸ αὐτοὺς καὶ νὰ λέγῃ μὲ τὸν νοῦν του τὰ ἔξω: Ἐρεῖς ἔχομεν γίνεαι περιπλανώμενοι καὶ φυγάδες, καὶ ἐκώσαμεν καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰς πατρίδας μας καὶ ἅλα τὰ ἄλλα, καὶ ἔχομεν ἀνημερωτοίτοι παρὶ σου διας τὰς δυσκολίας. Καὶ σὺ τώρα ποῦ ἔχεις εἰς τὰς χεῖρας σου τὸν αἰτιον ὧτων αὐτῶν τῶν κακῶν, σκέπτεσαι νὰ τὸν ἀφήσῃς, διὰ νὰ μὴ ἀναπεισώμεθα ποτὲ ἀπὸ τὰ κακὰ αὐτά; Διὰ τὴν σκέψιν τὸν ἐχθρὸν σου προδίδεις τοὺς φίλους σου; Εἶναι δὲ καὶ αὐτὰ; 735 A Ἄν περρωθῆς τὴν ἰδικήν σου πατριάν, ὀφειλεὶς ὅμως νὰ ἐνδιαφερόσῃς διὰ τὴν ζωὴν τὴν ἰδικήν μας. Δὲν σὲ λυποῦν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα συνέβησαν; Ὅστις ἐνδιαφεροῖται τὰ κακὰ ποῦ ἐπιπέδῃ ἀπ' αὐτόν; Τότε φωνεῖσθε τὸν εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ ἀκολουθήσῃ, διὰ νὰ μὴ πάθωμεν μεγαλύτερα καὶ χειρότερα κακὰ. Αὐτὰ ἐσκέπτοντο μὲ τὸν νοῦν των καὶ ἄλλα πολλὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν τὰ ἔλεγον μὲ λόγους.

5. Ἀλλὰ ὁ δικαῖος ἐκεῖνος δὲν ὑπελόγησε τίποτε ἀπ' ἅλα αὐτά. Ἐβλεπε μόνον πᾶς θὰ ἠμποροῖσε νὰ κερδίσῃ τὸν στέφανον τῆς ἀνεξικακίας καὶ νὰ δεξῆ φρόνημα νέον καὶ παρόδοτον. Διότι δὲν θὰ ἦτο τῶσον ἀξιοθαύμαστον ἂν ἦτο μόνος καὶ ἀπεφασκίε νὰ φεισθῆ. Β αὐτοῦ ποῦ τὸν εἶχε λυπήσει, ὅσον ἦτο τώρα ποῦ τὸ ἔκαμεν ἐνῶ ἦσαν παρὶ του καὶ οἱ ἄλλοι. Διότι ἡ παρουσία τῶν στρατιωτῶν ἐκείνων ἐγένετο διπλὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν μεγαλοφυκίαν του. Πολλὰς φορὰς, ἐνῶ ἔχομεν ἀποφοροῖσαι νὰ ἀφήσωμεν τὴν ὁογὴν καὶ νὰ συγκληρωσώμεθα κάποιον ὁ ὁποῖός μῖς θῆλωμε, ὅταν ἴδωμεν μερικὸς νὰ μῖς παρακινῶν καὶ νὰ μῖς βεγχεῖται, ἀλλάσσομεν τὴν ἀπόφασίν μας καὶ ὑπακούομεν εἰς τοὺς λόγους ἐκεῖνων. Ὁ μακάριος ὅμως ἐκεῖνος δὲν τὸ ἐποίησεν αὐτό, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς παρρησίας καὶ τὰς συμβουλὰς παρέβρινε σταθερὸς εἰς τὴν ἀπόφασίν του. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ ἀξιοθαύμαστον, διὲν δηλαδὴ δὲν C παροτρῆθη ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων καὶ δὲν τοὺς ἐποθέθη, ἀλλὰ τὸ διὲν τοὺς ἔκανε καὶ ἐκεῖνους νὰ φρονοῦν τὰ ἴδια μὲ αὐτόν. Διότι εἶναι μὲναι τὸ νὰ κυριαρχῆται κανεὶς εἰς τὰ πῶθῃ του. Εἶναι ὅμως πολλὸν μεγαλύτερον τὸ νὰ κατορθῶσῃ νὰ πείσῃ τοὺς ἄλλους νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν γνώμην του καὶ ὑβλίστα ἄλλοις. Διὲν φιλοπόνοῦ καὶ πρᾶξι ἀνθρώπου, ἀλλὰ στρατιώτου, οἱ ὁποῖοι εἶχαν μῦθε νὰ πολυμῶν καὶ εἶχαν φθάσει εἰς ἀπόγνωσιν

ἀπὸ τὰς πολλὰς ταλαιπωρίας καὶ θῆεαν νὰ ἀναπαυθῶν ὀλίγον, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζαν διὲν D μὲ τὴν σφαγὴν τοῦ ἐχθροῦ τότε θὰ ἐπαίρναν τέλος τὰ θάνατά των. Ὅχι δὲ μόνον θὰ ἐπαίρναν τέλος τὰ θάνατά των, ἀλλὰ θὰ ἀποκτοῦσαν καὶ ὑβρία ἀγαθὰ. Διότι δὲν ὑπῆρχε κανένας ἐμπόδιον νὰ ἀναλάβῃ ὁ Δαυὶδ τὴν βασιλείαν, ἀφοῦ θὰ ἐφρονεῖτο ὁ Σαοῦλ. Ὁμως, μαλονότι ἦσαν τόσον πολλὰ ἐκεῖνα ποῦ ἐξηρέθιζαν τοὺς στρατιώτας, κατάρθρωσεν ὁ γενναῖος ἐκεῖνος νὰ ὑπεριακῶσῃ καὶ νὰ τοὺς πείσῃ νὰ χαρίσῃ τὴν ζωὴν εἰς τὸν ἐχθρὸν.

Ἄξιζαι δὲ νὰ ἀκούσωμεν καὶ τὴν ἰδίαν τὴν συμβουλὴν τῶν στρατιωτῶν, ἐπειδὴ ἡ πονηρία τῆς συμβουλῆς βεβαιεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ φρονήματος τοῦ δικαίου. Διότι δὲν εἶπαν: Νά, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος Ε σοῦ ἔκαμε ῥῆμα κακὰ, αὐτὸς ποῦ θῆέλῃος νὰ σὲ θανατώσῃ καὶ ὁ ὁποῖος μῖς ἐφόρτωσε μὲ φοβερὰ δεινά, ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἀντελήφθησαν διὲν ἅλα αὐτὰ τὰ περρωθῶσθε καὶ δὲν εἶδεν καὶ μεγάλην σημασίαν εἰς αὐτὰ ποῦ ἔκαναν ἐναντίον του, τοῦ ἀνοφέρουν τὴν ἄνασθιν κρίσιν λέγοντες διὲν ὁ Θεὸς τοῦ τὸν εἶχε παραδόσει, διὰ νὰ σεβασθῆ τὴν θεῖαν κρίσιν καὶ νὰ κέρη ἐκκολώτερα τὸν φόνον. Διότι λέγουσιν: Μῆπως ἀπατεῖς ἐκδίκησιν διὰ τὸν ὄπισθόν σου; Τὸν Θεὸν ὑπηρετεῖς καὶ ἐκεῖνον ἀποφασίζαν ἐκτελεῖς, Ἀλλὰ ὅσον ἐκεῖνον ἔλεγον αὐτὰ, τόσον περισσότερον ἐφεισέτο τοῦ Σαοῦλ ὁ Δαυὶδ. Διότι ἐγνώριζεν διὲν 736 A ὁ Θεὸς τοῦ τὸν εἶχε παραδόσει: διὰ νὰ τοῦ δώσῃ ἀφορμὴν διὰ μεγαλύτεραν ἐπαυξάν.

Καὶ σὺ λοιπὸν, ὅταν ἴδῃς τὸν ἐχθρὸν νὰ πίπῃ εἰς τὰς χεῖρας σου, μὴ κομῆσῃς διὲν εὐκαρία νὰ τὸν τιμωρήσῃς. Εἶναι εὐκαρία νὰ τὸν σφῆρῃς. Διὰ τοῦτο, τότε μάλιστα πρέπει νὰ δεικνύωμεν οὐκὸν ποὺς τοὺς ἐχθρούς, ὅταν εὐρῶσκονται ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν μας. Ἀλλὰ ἴσως θὰ ἔλεγε κάποιος: Καὶ μῆπως εἶναι μὲγάλον καὶ ἀξιοθαύμαστον πᾶγμα νὰ δεῖξῃ κανεὶς οὐκὸν, ἀφοῦ ὑπερισχυσε τοῦ ἀντιπάλου του; Διότι καὶ πολλοὶ ἄλλοι βασιλεῖς, ἀφοῦ κατέκτησαν τὴν ἐξουσίαν καὶ συνέλασαν αὐτοὺς ποῦ τοὺς εἶχαν λυπήσει κάποτε, ἐβέβηθησαν διὲν ἦτο ἀνάσθιν των, ὕστερα ἀπὸ τόσον ὄγκον ἐξουσίας B νὰ ἱμῆρῶσιν ἐκδίκησιν διὰ τὰ εἰς θάνατον των καὶ ἐποῖ ἡ μὲγάλῃ ἐξουσία ἐγένε ἀφορμὴ πρὸς συμπλήρωσιν. Ἐδοῦ ὅμως δὲν ἠμπορεῖ νὰ λεχθῆ κατὰ τέτοιο. Διότι ὁ Δαυὶδ δὲν ἐκάρη τὴν ζωὴν τοῦ Σαοῦλ, ἀφοῦ εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ εἶχε λάθει τὴν βασιλείαν καὶ τὸν εἶχεν εἰς τὰς χεῖρας του, διὰ νὰ μὴ εἴπῃ κανεὶς διὲν τὸ μέγιστος τῆς ἐξουσίας ἐβέβησε τὸν θυμὸν, ἀλλὰ ἦν καὶ ἐγνώριζεν διὲν ἂν τὸν ἐσωλε θὰ τοῦ ἔκαμε πάλιν τὰ ἴδια κακὰ καὶ θὰ τὸν ἐβόλε πάλιν εἰς

μεγαλύτερους κινδύνους, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἄς μὴ συγκρίνωμεν λοιπὸν τὸν Δαυὶδ μὲ ἐκείνους. Διότι, ἐκεῖνοι μὲν, ἔκοντες ὡς ἐνέκυρον τὴν μετὰ ταῦτα ἀσφάλειαν, εὐλογον εἶναι νὰ φέρονται ἔτσι. Αὐτὸς ὅμως, ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ αἰσῆ τὸν ἐκθρόν του εἰς ὄρος τοῦ ἑαυτοῦ του, C καὶ νὰ αἰσῆ ἕνα ἀντίπαλόν του, ὅπως δι' αὐτὸ δὲν τὸν ἐφόνευσε, μολοντὶ εἶχε πολλὰ πού τὸν ἐσπρωκταν πρὸς τὴν σφαγὴν. Διότι ἡ ἀπουσία αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι βοηθοῦσαν τὸν Σαούλ, ἢ προτροπὴ τῶν στρατιωτῶν, ἢ ἀνάμνησις αὐτῶν ποῦ εἶχαν προηγηθῆ, ὁ φόβος δι' ἐκεῖνα ποῦ ἐπρόκειτο νὰ ἀκολουθήσουν, τὸ ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ δικασθῆ διὰ φόνον ἐάν ἐφόνευε τὸν ἐκθρόν του, τὸ ὅτι καὶ μετὰ τὸν φόνον αὐτῶν θὰ ἤμπορούσε νὰ θεωρητῆ καὶ πάλιν ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Νάοιμ, καὶ D πολλὰ ἄλλα περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ, τὸν ἐβίαζαν καὶ τὸν ἠνάγκαζαν νὰ σπρώξῃ τὸ ἕφος του κατὰ τοῦ Σαούλ. Δὲν ὑπέκυψε ὅμως εἰς κανένα ἀπ' αὐτὰ, ἀλλὰ ἔδειξε δαδμαντίνην σταθερότητα καὶ διετήρησεν ἀμετακίνητον τὸ ὕψηλόν του φρόνημα.

Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ λέγησ ὅτι δὲν ἔπαθε τίποτε τέτοιον, ὅπως ἦτο φυσικόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸ ποῦ ἐγινε ἦτο ἀναισθησία καὶ διὰ γενναιοφροσύνη, κύττα πῶς συνεκρητίθη, ἐνῶ εἶχεν ἐξαγριωθῆ. Διότι τὸ ὅτι ξεσηκώθησαν μέσθου κήματα ὀργῆς καὶ οἱ λογισμοὶ τοῦ ἔφαραν ζάλην, τὸ ὅτι κατεσῆγασε τὴν τρικυμίαν μὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ἐπέτε τὰς σκέψεις του, ἤμποροῦμεν νὰ τὸ ἐνοήσωμεν ἀπὸ αὐτὰ ποῦ ἐγίνον. Ἐνέστη γάρ, λέγει, καὶ ἔφελε τὸ πτερόγιον τῆς διπλοῦδος Σαούλ λοθρακάς (A' Βασ. 24, 5). Εἶδες πόσο μεγάλη ἔ τρικυμία ὀργῆς ἐπαυθῆ; Δὲν ἐπαυκώθησεν ὅμως περισσότερο, οὔτε ἀδήγησεν εἰς ναυάγιον. Διότι ὁ κυβερνήτης — ὁ εὐσεβὴς λογισμὸς, — ἀντιληφθεὶς ἑμῶς τί θὰ ἐγίνετο, ἐδημιούργησε γαλήνην ἀντὶ τῆς τρικυμίας. Ἐπάταξε γάρ αὐτόν, λέγει, ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ ἀνεκαίψασε τὸν θυμὸν ὁ ὁποῖος ἠμύοιζε μὲ ἐξηγρημῆμένον καὶ ἀφρηνασμένον ἴππον.

8. Τέτοιαι εἶναι αἱ ψυχὰι τῶν ἁγίων. Προτοῦ πέσουν σπικνόνται καὶ προτοῦ φθῶσιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἀνακατίζονται, ἐπειδὴ εἶναι νηφάλιοι καὶ εὐρίσκονται διαρκῶς εἰς κατὰστασιν ἐπιφυλακῆς. Ἄν καὶ πόσον ἀπεῖχε τὸ σῶμα ἀπὸ τὸ ἐνδύμα; 757 A "Ὅμως κατώρθωσε νὰ μὴ προκαρῶσῃ περισσότερο καὶ μάλιστα δι' αὐτὸ ποῦ ἔκαμε κατεδικαστὸ ἐντόνωσ τὸν ἑαυτῶν του. Ἐπάταξε γὰρ αὐτόν ἡ καρδία αὐτοῦ λέγει, ὅτι ἔφελε τὸ πτερόγιον τῆς διπλοῦδος, καὶ ἔπε ποδὸς τοῦ ἀνδρός: Μηδὲ μὲς ἐμοὶ ποσὸ Κυρίου» (A' Βασ. 24, 6). Τὸ σημαίνει ἐμφερῆς ἐμοὶ παρὰ Κυρίου». Τὸ λέγει ἀντὶ τοῦ

ὡς μὲ εὐαπλαγχνισθῆ ὁ Κύριος καὶ ἔσται καὶ ἂν ἤθελα ἐγώ, ἄς μὴ μοῦ ἐπέτρεπε ποτὲ ὁ Θεὸς νὰ τὸ κάμω αὐτὸ καὶ ἄς μὴ μὲ ἄφηγε νὰ φθῶσ εἰς αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν. Ἐπειδὴ ἐγνωρίζεν ὅτι B τὸ φρόνημά του αὐτὸ ξεπρωνοῦσε ἀκεδὸν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ἐκρειάζετο τὴν ἀνοῦθεν ἐνέργειαν, καὶ ὅτι παρ' ὀλίγον νὰ εἶχε παρεκτραπῆ εἰς τὴν σφαγὴν, προσεύχεται λοιπὸν ὥστε νὰ διατηρηθῆ ὁ Θεὸς καθαρὰν τὴν χεῖρα του. Τὶ θὰ ἤμπορούσε λοιπὸν νὰ γίνῃ πᾶ ἡμέρον ἀπὸ τὴν ψυχὴν αὐτὴν;

Ἄρα λοιπὸν θὰ ἀνομάζωμεν ἀκόμη ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος μὲ ἀνθρωπίνην φύσιν ἔδειξε ἀγγελικὴν συμπεριφορὰν; Κάτι τέτοιον ὅμως δὲν θὰ τὸ ἠρεῖκοντο οἱ θεοὶ νόμοι. Διότι, πῆς μου, ποῖος θὰ ἤμπορούσε τόσο γρήγορα νὰ κάμῃ μίαν τέτοιαν προσευκὴν πρὸς τὸν Θεόν; Διὰ τί λέγει τέτοιον; Ποῖος θὰ ἤμπορούσε νὰ ἀνθέξῃ εὐκολα καὶ νὰ μὴ καταρασθῆ αὐτόν ποῦ τὸν εἶχεν λυτῆσαι; Διότι οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι C ἔχουν φθῶσι εἰς τέτοιον βαθμὸν θρημαδίας, ὥστε, ὅταν ἄρρωστήσων καὶ δὲν ἤμποροῦν νὰ προκενήσων κανὸν εἰς αὐτόν ὁ ὁποῖος τοῦς ἔχει λυτῆσαι, καλοῦν εἰς ἐκδικήσιν τὸν Θεόν καὶ τὸν παρακαλοῦν νὰ τοῦς βοηθήσῃ νὰ ἐκδικηθῶν αὐτοῦς ποῦ τοῦς ἔχουν ἀδικήσει. Αὐτὸς ὅμως κάνει ἀλασδιόλου ἀντίθετον πρὸς ἑαυτὸς προσευκὴν, καὶ παρακαλεῖ νὰ μὴ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐκδικηθῆ λέγων: «Μὴ μοι γένητο παρὰ Κυρίου, ἐπενεργῆσιν τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτόν» (A' Βασ. 24, 8) καὶ ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἐκθρόν ὡσάν νὰ ὁμιλῆ διὰ τὸν ἑαυτῶν του, διὰ γνήσιόν του τέκνον.

Καὶ δὲν τὸν ἔσωσε μόνον, ἀλλὰ συνέτετε καὶ ἀπολογίαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ κόττα μὲ πόσον D σύνεσιν καὶ σοφίαν! Ἐπειδὴ, ἐρευνῶν τὴν ζωὴν του, δὲν εὐρίσκει τίποτε τὸ καλόν, οὔτε ἤμπορούσε νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν εἶχεν ἀδικηθῆ ἀπ' αὐτόν, οὔτε ὅτι δὲν εἶχε κακοπαθήσει (διότι θὰ τοῦ τὰ ἀναπροῦσαν αὐτὰ οἱ παρόντες στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι εἶχαν λάθει πειραντῆς πονηρίας του), καταφεύγει ἄλλου καὶ ζητεῖ νὰ εὐρῆ εὐλογοφανῆ δικαιολογίαν. Ἄφου δὲν ἤμπορούσε λοιπὸν νὰ τὸ κάμῃ αὐτὸ οὔτε ἀπὸ τὴν ζωὴν οὔτε ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Σαούλ, κατέφυγεν εἰς τὸ ἄξιμά του καὶ εἶπεν: «Ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστὶ» (A' Βασ. 24, 7). Τὶ λέγει; ἔρωσ. "Ὅτι εἶναι ἐλευθερὸς καὶ τρισάθλιος καὶ E γεμίτος ἀπὸ μῆρα κακὰ καὶ μὲ ὑδῆγησεν εἰς σαθεράν κατὰστασιν: Εἶναι ὅμως βασιλεὺς καὶ ἄρχων καὶ τοῦ ἔχει ἀνατιθῆ ἡ προστασία μας. Καὶ δὲν εἶπε βασιλεὺς. Ἄλλὰ τί εἶπε; "Ὅτι κομιστὸς Κυρίου ἐστὶ διὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι ἦτο ἄξιος σεβασμοῦ διὰ ἑαυτὸς τῆς τιμῆς τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἔξ αἰτίας τῆς χριστέως ἀπὸ τὸν Θεόν. «Περι-

φρονείς τὸν σύνδουλόν σου;», λέγει: Ὁφείλεις νὰ σεβασθῆς τὸν Θεόν. Καταφρονεῖς αὐτὸν ποῦ ἔχει λάθει τὸ κρίμα; Ὁφείλεις νὰ σεβασθῆς ἐκεῖνον ποῦ τοῦ τὸ ἔδωκε. Διότι, ἂν αὐτοῦς τοῦς ἄρχοντας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὀρισθῆ ἀπὸ τὸν βασιλέα, ἔστω καὶ ἂν εἶναι πονηροί, κλέπται, λησταί, δίκαιοι ἢ ἀπίστοι, τοὺς φοβούμεθα καὶ τοὺς τρέπομεν καὶ 73^Α Ἄ δὲν τοὺς περριφρονούμε διὰ τὴν πονηρίαν των, ἀλλὰ τοὺς σεβόμεθα ἐξ αἰτίας τῆς δόξης ἐκείνου ποῦ τοὺς ἔχει διορίσει, κατὰ μέγαν λόγον πρέπει νὰ κάνωμεν τὸ ἴδιο διὰ τὸν Θεόν.

Δὲν τοῦ ἐστέρησε-ἀκόμη τὴν ἔξουσίαν, λέγει, ὅτε τὸν ἔκαμεν ἀπὸ τὸν πολίτην. Ἄς μὴ ἀνατρέψωμεν λοιπὸν τὴν τάξιν, ὅτε νὰ γίνωμεν ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, δεκνόντες μὲ τὰ ἔργα μας ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶπεν ὁ ἀπόστολος εἶ' Ὅτι πᾶς ὁ ἀντιπασσόμενος τῇ ἔξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέου κρινεῖ αἱ δὲ ἀνθεοτρύφαι, ἑαυτοῖς καίμα λήγονται (Ρωμ. 13, 2). Δὲν τὸν ἠνώμασε δὲ μόνον κεκριμένον, ἀλλὰ καὶ κυρίον του. Δὲν εἶναι δὲ δείγμα τυχαίου φρονήματος τὸ νὰ προσφωνήσῃ κανεὶς τὸν ἐχθρὸν του μὲ τοὺς τίλους τῆς Β τῆς καὶ τῆς ὑπακοῆς. Καὶ πόσον σημαντικὸν εἶναι αὐτὸ πάλιν, ἠμπορεῖ νὰ τὸ ἴδῃ κανεὶς ἀπὸ ἐκείνα ποῦ παθαίνουν ἄλλοι. Πολλοὶ δὲν καταδέχονται ὅτε νὰ ὀνομάσουν τοὺς ἐχθροὺς των μὲ τὰ κοινὰ των ὀνόματα, ἀλλὰ τοὺς ὀνομάζουν ἀραδιάζοντες ἄλλα ποῦ περιέχουν πολλὰς κατηγορίας, ὅπως: ὁ θῆλιος, ὁ τρελλός, ὁ φρενοβλαθής, τὸ στραβό-ὄφθαλμο, ὁ διαφθορεὺς καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια. Καὶ διὰ νὰ ἴδῃς ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, θά σοῦ φέρω ἓνα παράδειγμα ὅχι ἀπὸ κάπου μακριὰ ἀλλὰ ἀπὸ πολὺ κοντὰ, ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Σαούλ. Τὸν ἄγιστον αὐτὸν, λοιπὸν, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης του ἐχθρότητος, δὲν C ἠνεύκκετο νὰ τὸν ὀνομάσῃ μὲ τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ, ὅταν κάποτε ἐγίνετο μία ὀρθαστικὴ συγκέντρωσις καὶ τὸν ἀνεζήτησαν, εἶπε: «ποῦ ἔστιν ὁ υἱὸς Ἰεσσαί;» (Α' Βασ 20, 27). Τὸν ἠνώμασε δὲ βεβαίως, ἀπ' ἕνεκα ἐπειδὴ ἔμισσεν τὸ ὄνομά του καὶ ἀπ' ἕτερον ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι μὲ τὴν ἀσημῶτητα τοῦ πατρὸς θά ἔβλαπτε τὴν δόξαν τοῦ δικαίου. Δὲν ἐγνώριζεν ὅτι τὸ λαμπρὸν καὶ τὸ ἄκρον ἀντήμιε δὲν τὸ δημιουργεῖ συνήθως ἢ διασημότης τὸν προσόντων ἄλλὰ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς. Ὁ μακάριος ὁμοῦς Δαυὶδ δὲν συμπεριεφέρθη ἔτσι. Δὲν τὸν ἠνώμασεν ὅτε μὲ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς του, ἂν καὶ ἦτο καὶ ἐκεῖνος πολὺ ταπεινὸς καὶ ἄσημος, ὅτε τὸν ἠνώμασε μὲ τὸ ὄνομα τῆς D βασιλείας. Τὸσον καθαρὰ ἀπὸ κάθε ἐχθρὸν ἦτο ἡ ψυχὴ του.

Καὶ σὺ λοιπὸν, ἀγαπητέ, προσοθήσῃ νὰ τὸν μιμηθῆς καὶ φρόντισε νὰ ἐκασκῆθῃς κατ' ἄρκυ εἰς αὐτὸ, νὰ μὴ ὀνομάζῃς δηλαδὴ ποτὲ τὸν ἐχθρὸν σου μὲ ἐπίθεττα ὀνόματα,

ἀλλὰ μὲ τὰ ἔνθημα ὀνόματά του. Ἐπειδὴ, ἂν φροντίζῃ τὸ σῶμα νὰ ὀνομάσῃ αὐτὸν ποῦ πᾶς ἔχει λυπήσει, μὲ ἔνθημα ὄνομα ποῦ δεκνεί σεβασμὸν, καὶ ἡ ψυχὴ, ὀκνοῦσα τοῦτο καὶ διδάσκουμένη ἀπὸ τὴν γλώσσαν, συνήθει καὶ αὐτὴ καὶ δέκαται τὴν συμφιλίαν μὲ τὸν ἐχθρὸν. Διότι αὐτὰ τὰ λόγια θά γίνωμεν τὸ καλύτερον φάρμακον διὰ τὴν πληγὴν τῆς ψυχῆς.

7. Αὐτὰ σὰς τὰ ἑπτὰ τόρα, ὅχι διὰ νὰ τὸν ἐπαινέσωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ τὸν μιμηθῶμεν. Αὐτὴν E τὴν ἱστορίαν λοιπὸν ἄς τὴν ζωγραφίσῃ ὁ καθένας εἰς τὴν καρδίαν του, ζωγραφίζων διαρκῶς μὲ τοὺς λογισμοὺς καὶ ὅχι μὲ τὸ κέρι τὸ διπλὸν στήλιον. Τὸν Σαούλ δηλαδὴ νὰ κομῆται μέσῃ καὶ σὴν μὲ κάποιαν ἀλύσιδα νὰ εἶναι δεμένος ἀπὸ τὸν ὕπνον, καὶ νὰ εὐρίσκειται εἰς τὴν διάθεσιν ἐκείνου τὸν ὁποῖον περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον εἶκεν ὀδύνησαι. Τὸν Δαυὶδ νὰ στέκεται κοντὰ εἰς τὸν κοιμώμενον, τοὺς στρατιώτας νὰ εὐρίσκονται κοντὰ καὶ νὰ τὸν παροτρύνουν εἰς τὴν σφαγὴν. Τὸν μακάριον ἐκεῖνον νὰ σκέπτεται μὲ μεγαλοψυχίαν καὶ νὰ καταπραῖνη καὶ τὸν ἴδιον του θυμὸν καὶ τὸν θυμὸν τῶν ἄλλων, καὶ νὰ ἀπολογηθῆι δι' αὐτόν, 73^Α Ἄ ὁποῖος εἶχε διαπράξει τόσα κακά. Αὐτὰ θε μὴ τὸ ζωγραφίσωμεν μόνον εἰς τὸν νοῦν μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς συγκεντρώσεις μας ἄς τὰ συζητήσωμεν διαρκῶς μεταξὺ μας. Τὰ ἴδια δὲ ἄς συζητήσωμεν διαρκῶς μὲ τὰς συζήσεις καὶ τὰ παιδιὰ. Διότι ἂν θέλῃς νὰ συζητήσῃς διὰ τὸν βασιλέα Ἰσὺν ὁ βασιλεὺς! Ἄν διὰ στρατιώτας, διὰ τὴν αἰκίαν ἢ διὰ πολιτικὰς ὑποθέσεις, θά εὐρῃς πληθὺς ἀπὸ αὐτὰ εἰς τὰς Γραφὰς. Αἱ διηγήσεις αὐταὶ παρέχουν πολὺ μεγάλην ἀφέλειαν. Διότι εἶναι ἀδύνατον, ναὶ ἀδύνατον, ψυχὴ ἢ ὁποῖα ἀσχολεῖται μὲ B τὰς διηγήσεις αὐτάς νὰ κινήθῃ ποτὲ ἀπὸ τὸ πάθος. Διὰ νὰ μὴ ἐξοδεύωμεν λοιπὸν ὀδύνας τὸν καιρὸν μας καὶ διὰ νὰ μὴ σπαταλῶμεν τὴν ζωὴν μας εἰς δικαταλλήλους καὶ περιττὰς φλυαρίας, ἀφοῦ μᾶθωμεν τὰς ἱστορίας τῶν γενναίων ἀνδρῶν, ἄς ὁμιλῶμεν διαρκῶς δι' αἰτίας καὶ γύρω ἀπ' αὐτούς. Καὶ ἂν θέλῃς κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς ποτὲ εὐρίσκονται συγκεντρωμένοι κάπου νὰ σοῦ ὁμιλήσῃ διὰ θέματα, διὰ ἰμποδρίας ἢ δι' ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν σὲ ἀφοροῦν, ἀφοῦ τὸν ἀπομακρύνῃς ἀπὸ τὰ θέματα αὐτὰ, ὀδηγήσῃ τον εἰς τὴν διήγησιν αὐτήν, ὥστε, ἀφοῦ καθαρίσωμεν τὴν ψυχὴν καὶ ἀπολούσωμεν πραγματικῶν καρῶν καὶ κάμωμεν τοὺς ἐμπιστοὺς μας πρὸς καὶ C ἡμέρας πρὸς ἄλλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἔχουν λυπήσει, νὰ φωνῶμεν ἀπ' ἐκεῖ χωρὶς νὰ ἔκαμεν κανένα ἐχθρὸν καὶ νὰ κερδίσωμεν τὰ πάντα ἀγαθὰ διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΕΤΑ ΑΓΑΘΩΝ ΟΚΙ ΜΟΝΟΣ ΤΟ ΝΑ ΦΑΡΜΑΚΩΣΗ ΚΑΝΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΑ ΤΗΝ ΠΛΑΙΨΗ. ΟΤΙ Ο ΔΑΥΪΔ ΕΣΤΗΣΕ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΝ ΤΡΩΠΑΙΟΝ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΩΣΤΙΚΙΑΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΑΟΥΛ ΠΑΡΑ ΜΕ ΤΗΝ ΝΙΚΗΝ ΤΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΡΟΔΙΩ. ΟΤΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΑΞΙΝ ΤΟΥ ΑΙΤΗΣ ΘΑΥΜΑΣΤΕΡΟΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΝ ΤΟΝ ΕΑΙΓΟΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΣΑΟΥΛ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ Δ ΤΟΥ ΔΑΥΪΔ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΑΟΥΛ.

1. Σεις μὲν προηγουμένως ἐπὶνέστατε τὸν Δαυῖδ διὰ τὴν ἀνεγκλικίαν του. Ἐγὼ δὲ θῶμαισα τὴν καλὴν σας διάθεσιν καὶ τὴν ἀγάπην σας πρὸς τὸν Δαυῖδ. Διότι οὐκ μόνον τὸ νὰ πρόβουαιεν καὶ νὰ μιμούμεθα τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἐπαινοῦμεν καὶ νὰ θαυμάζωμεν αὐτοὺς πρὸ τὴν ἐξήγησάν μας ἑξασφαλῆς μεγάλην ἀποδοχὴν. Ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ νὰ μιμούμεθα τὴν κακίαν καὶ τὸ νὰ ἐπαινοῦμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν ζῶν εἰς αὐτὴν ἐπιφέρει μεγάλην τιμωρίαν καὶ, ἂν πρέπει νὰ ἀναφέρω κάτι παρόμοιον, μάλιστα χειρότερον ἀπὸ τὴν τιμωρίαν ἐκείνων πρὸς τὸν ζῶν εἰς τὴν πονηρίαν. Ἐ τὸ ὅτι δὲ αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, τὸ δείχνει ὁ Παῦλος μὲ αὐτὰ ποὺ λέγει. Ἄφου εἶκεν ἀπαριθμῆσαι ὅλα τὰ εἶδη τῆς κακίας καὶ εἶκε κατηγοροῦσαι ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι καταπατοῦν τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, προσέθεσε σχετικὰ μὲ τὰ παραπάνω τὰ ἑξῆς: «Ὅτινες τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ γνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες δεῖται θανάτου εἶσιν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσιν διὰ ἀναπολόγητος εἰ, ὡ ἄνθρωποι» (Ρωμ. 1, 32 - 2, 1). Βλέπετε οὖν 760 Α τὸ εἶπεν ἔτσι, ἀκριβῶς διὰ τὸ νὰ μὴς δεῖξῃ ὅτι τοῦτο εἶναι χειρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο. Διότι τὸ νὰ ἐπαινῆ κανεὶς τοὺς ἁμαρτάνοντας δέξεται περισσότεραν τιμωρίαν ἀπὸ τὸ νὰ ἁμαρτάνῃ. Καὶ αὐτὰ. Διὰ τὴν συμπεριφορὰ αὐτῆ εἶναι πρὸς τὸν διεφθαρμένον καὶ ἀνάστατον νοσοῦσαν συνειδήσεως. Ἐκεῖνος μὲν ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἁμαρτάνει κατηγορεῖ συνεχρῶς τὴν ἁμαρτίαν, θὰ ἠμπορήσῃ κάποτε νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ διορθωθῇ, ἐνῶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐπαινεῖ τὴν πονηρίαν, ἔκει στερῆσαι τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τὴν θεράπευσιν τῆς μετανοίας. Ὡστε πολὺ σπουδῶς ἀπέδειξεν ὁ Παῦλος, ὅτι τοῦτο εἶναι χειρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο.

Ὅπως λοιπὸν οὐκ μόνον ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι πράττουσιν τὰ κακά, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς β ἐγκωμιάζουσιν, τιμωροῦνται μὲ τὴν ἴδιαν ἢ καὶ μὲ μεγαλύτεραν τιμωρίαν. Ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐπαινοῦσιν καὶ θαυμάζουσιν τοὺς ἀγαθοὺς γίνονται μέταξοι εἰς τοὺς στερήτους καὶ τὰ θραβεία των. Καὶ αὐτὸ πάλιν ἠμποροῦμεν νὰ τὸ ἴδωμεν εἰς τὴν Γραφήν. Ὁ Θεὸς συνομιλῶν μὲ τὸν Ἀβραάμ τοῦ λέγει «ἐβλῆσθαι τοὺς ἐβλογοῦντάς σε καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταρώσασιν» (Γεν. 12, 9). Τοῦτο θὰ τὸ ἴδῃ κανεὶς νὰ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας. Ὅτι μόνον ὁ ὀβλητήρ, ὁ ὁποῖος ἔκει στερωνοῦσθ, αὐτὸ μόνον ἐκεῖνος ποὺ ὑπέμεινε τοὺς κόπους καὶ ἔκυσεν ἰδρώτα, ἀλλὰ καὶ ὁ θαυμαστής τοῦ νικητοῦ ἀπολαμβάνει μεγάλην χαρὰν διὰ τὰς ἐπαιφίμιας πρὸς τὸν νικητὴν. Ἐ διὰ τοῦτο βεβαίως δὲν καλοτυχίως μόνον τὸν γενναῖον ἐκείνον διὰ τὸ φρόνημά του, ἀλλὰ καὶ οὗς διὰ τὴν ἀγάπην σας πρὸς αὐτόν. Διότι ἐκεῖνος μὲν ἠγωνίσθη καὶ ἐνίκησε καὶ ἔστεφανώθη. Σεις δὲ, ἐπειδὴ ἐπαινεῖσατε τὴν νικίαν του, ἔχετε λάβει ἕνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὸν στέφανόν του.

Διὰ τὸ γίνῃ λοιπὸν μεγαλυτέρα ἢ καρὰ καὶ περισσότερον τὸ κέρδος, ὅς οὗς παραδόξως καὶ τὸ ὑπόλοπον μέρος τῆς ἱστορίας. Ἄφου εἶπεν ὁ συγγραφεὺς τοὺς λόγους μὲ τοὺς ὁποῖους ὁ Δαυῖδ ὑπέμεινε τὸν φόνον, προσέθεσε ὅτι: «οὗς ἔδωκεν αὐτοῖς ἀναστῆναι καὶ ἀποκτείνωσιν τὸν Σαοῦλ» (Α' Βασ. 24, 8). Β Ἐπειδὴ ἤθελε νὰ δεῖξῃ ταυτοχρόνως καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνων νὰ διαπράξουσιν τὸν φόνον καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ Δαυῖδ. Καὶ ὅπως πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐκθροὺς, ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θεωροῦνται φιλόσοφοι, καὶ ἂν δὲν καταδεχθῶσιν οἱ ἴδιοι νὰ φονεύσουσιν, δὲν θὰ ἠμῶδιζαν ἄλλους, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπακροῦσαν νὰ φονεύσουσιν. Ὁ Δαυῖδ ὅμως δὲν ἐφάρθη ἔτσι, ἀλλὰ σὺν νὰ εἶκε λάβει κάτι νὰ τὸ φυλάξῃ καὶ ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ λόγον δι' αὐτό, οὐκ μόνον δὲν ἐπείραξεν ὁ ἴσος τὸν ἐκθρόν, ἀλλὰ ἠμῶδιζε καὶ ἄλλους οἱ ὁποῖοι ἤθελαν νὰ τὸν φονεύσουσιν καὶ ἐγένεν ἔτσι ὑπερασπιστὴς καὶ συμματοφύλαξ ἄριστος. Ὡστε Ἐ δὲν θὰ ἦτο λόθος νὰ εἶπη κανεὶς ὅτι ὁ Δαυῖδ εἶκε περιπέσει τότε εἰς κίνδυνον καὶ οὐα ὁ Σαοῦλ. Διότι δὲν ἦτο ὀσιμματος ὁ ἀγὼν τὸν ὁποῖον ὑπέμεινε, ἐπιδικῶσιν μὲ κάθε τρόπον νὰ σώσῃ τὸν Σαοῦλ ἀπὸ τὴν ἐπιβουλὴν ἐκείνων. Ὅστε εἶκε φοβηθῆναι τόσο, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ σπαγῆ ὁ ἴσος, ὅσον ἐφοβήθη μήπως κάποιος ἀπὸ τοὺς στρατιώταις ὑπακούσῃ εἰς τὸν θυμὸν του καὶ φονεύσῃ τὸν ἄνθρωπον. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ παρουσιάσε μίαν τέτοιαν δικαιολογίαν. Ἐκεῖνοι μὲν κατηγοροῦσαν, κατηγορούμενος δὲ ἦτο ὁ κομμάριμος Σαοῦλ. Ὁ ἐκθρὸς ἀπελογεῖτο δι' αὐτὸν 761 Α

και ὁ Θεὸς ἦτο ὁ δικαστής, ὁ ὁποῖος ἐπεκύρωσε τὴν κρίσιν τοῦ Δαυὶδ. Διότι δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐπέβλη τὴν γνώμην του εἰς τοὺς μαινομένους ἀπὸ θυμὸν στρατιώτης χωρὶς τὴν θεόφθειαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ χάρις ὁμοῦ τοῦ Θεοῦ εἶχε καθίσει εἰς τὰ χεῖλη τοῦ προφήτου και ἔκανε πεσοπὰ τὰ λόγια του ἑκείνου. Δὲν ἦτο δὲ μικρὰ και ἡ συμβολὴ τοῦ Δαυὶδ. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν προηγούμενον καιρὸν τοὺς εἶχεν ἐκπαιδεύσει εἶται, τοὺς εὔρεν ἐτοιμοὺς και περθερικούς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἀγώνος. Διότι δὲν τοὺς διακοῦσε ὅπως διακεῖ στρατιῶδες τοὺς στρατιώτας, ἢ ἀλλὰ προκτοτο αὐτῶν ὡς ἱερεὺς και ἀπομένους τὸ σπῆλαιον ἐκεῖνο ἦτο ἐκκλησία. Καὶ τοὺς ὄμιλησε εἶται ὅπως θὰ ὀμιλοῦσε ἕνας ἐπίσκοπος. Καὶ μετὰ τὴν ὄμιλιαν αὐτὴν προσέφερε μίαν ὀρθοδόξου και παρόδοξον θυσίαν. Δὲν ἔθυσσε μόνον οὐτε κατέκορξεν ἀρνίον, ἀλλὰ προσέφερε εἰς τὸν Θεὸν κάτι πὸ πολυτιμώτερον, πρᾶσιτα δηλαδὴ και μετρισιπθεῖαν, ἄφου ἔθυσσε τὸν κτηνὸν θυμὸν και ἐφρόνεσε τὴν ὀργὴν και ἐνέκρωσε τὰ γῆνια μέλι του. Καὶ ἔγινεν ὁ Ἰσως και σφάγιον και ἱερεὺς και θυσισιπθειριον. Διότι και ὁ λογισμὸς, ὁ ὁποῖος προσέφερε τὴν πρᾶσιτα και C τὴν μετρισιπθειαν, και ἡ μετρισιπθεια και ἡ πρᾶσιτα και ἡ καρδία εἰς τὴν ὀσιαν προσεφέροντο αὐτὰ, ἦσαν δλα ἰδικά του.

2. Ἄφου λοιπὸν προσέφερε τὴν καλὴν αὐτὴν θυσίαν και ὀλοκλήρωσε τὴν νίκην και δὲν ἔλειπε πλέον τίποτε ἀπὸ τὸ τρᾶσιον, ἐσπαῖσθ ὁ αἰσιος τῶν ἀγώνων, δηλαδὴ ὁ Σαοὺλ, και ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ σπῆλαιον χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ εἶχαν γίνει. «Ἐξῆει δὲ και ὁ Δαυὶδ ὀπισθεν» (Α' Βασ. 24, 9) ἀνεῖξεν τὸν οὐρανὸν με καθηροὺς ἀρθαλιμὸς και εἶχε τότε ἀγαλλισιαν μεγαλυτέραν ἀπὸ ὅταν εἶχε νικήσει τὸν Γολιθ και τοῦ εἶχε κόψει τὴν κεφαλὴν. Ἡ Διότι οὕτῃ ἡ νίκη ἦτο λαμπροτέρα ἀπὸ ἐκεῖνην, ἡ λεία τοῦ πολέμου πὸ περιφανὴς και τὸ τρᾶσιον ἐνδοξότερον. Ἐκεῖ μὲν εἶχε κρεισιπθὴ και σφενδόνην και λίθους και μάχην, ἐνφ ἐδῶ ὁ λογισμὸς ἐγίνετο τὰ πάντα, ὁ νίκη ἐκερδίσκετο χωρὶς ὀσιλα και τὸ τρᾶσιον ἐσθῆνετο ἀναίμακτον. Ἐπιανήροκετο λοιπὸν κρατῶν ὀχι τὴν κεφαλὴν τοῦ βαρβάρου, ἀλλὰ τὸν θυμὸν του νεκρωμένον και τὴν ὀργὴν του ἐξερσθενημένην. Καὶ αὐτὰ τὰ λάρυρα δὲν τὰ ἀφίριανεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἢ ἀλλὰ εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰς τὴν ἑνω πόλιν. Τῶρα δὲν τὸν προῖταντοῦσαν γυναῖκες αἱ ὀσιαι ἐκέρριαν και τὸν ὀπεδέκοντο με ὀμνους και ἔγκλημα, ἀλλὰ τὸν ἐκεροκοροτοσεν εἰς τοὺς οὐρανούς, τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων, αἱ ὀσιαι ἐθαύμαζαν τὸ φρόνηρι και τὴν μεγαλοσυκίαν του. Διότι ἐπείροφεν ἄφου εἶχε

οῦσει τὸν Σαοὺλ και ἄφου εἶχε προξενήσει μόρια τραύματα εἰς τὸν ἀληθινὸν ἐκθρόν, τὸν διάβολον. Διότι ὅπως ὅταν ὀρξίωμεθα ἡμεῖς και μακάμεθα και συγκροῦμεθα μεταξὺ μας καιρι και ἀγάλλεται ἐκεῖνος, ὅσι και ὅταν ἔκαμην εἰρήνην και ὀμόνοιον και συγκροτοῦρεν τὴν ὀργὴν μας ἐντρέπεται και ταπεινεται. 762 Ἀ ἐπειδὴ εἶναι ἐκθρός τῆς εἰρήνης, ἀντίπαλος τῆς ὀμονοίας και πατήρ τοῦ φθόνου. Ἐξῆλθε λοιπὸν ὁ Δαυὶδ και παρουσιασεν εἰς τὸν κόσμον στεφανωμένην τὴν δεξιὴν και τὴν κεφαλὴν. Διότι ὅπως εἰς τοὺς ὀριστους πυγμάχους οἱ βασιλεῖς πρὸ τῆς κεφαλῆς στεφανώνουν πολλῶσι τὴν δεξιὴν τοῦ πυγμάχου ἢ τοῦ παγκρατιστοῦ, 1 εἶται ἐσπεφάνωσε και ὁ Θεὸς τὴν κείρα ἐκεῖνην, ἡ ὀσιαι καπῆρισε νὰ κρατήσῃ καθαρὸν τὸ ἔξος, νὰ δεῖξῃ εἰς τὸν Θεὸν ἀναίμακτον τὴν μάκαιραν και νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸσον μεγάλην ὀργὴν θυμοῦ. Ἡ Δὲν ἐξῆλθε φορῶν τὸ διάδημα τοῦ Σαοὺλ, ἀλλ' ἐξῆλθε φορῶν σφῆφανον δικαιοσύνης. Δὲν ἐξῆλθε φορῶν τὴν βασιλικὴν παφόραν, ἀλλ' ἐξῆλθεν ἐνδοθυμένος με μετρισιπθειαν, ἡ ὀσιαι ἐσπερνοῦσε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν και ἀποτελοῦσεν ἐνδυμα λαμπρότερον ἀπὸ κάθε σιολῆν.

Ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ σπῆλαιον με τὸσον ὄσαν με ὅσην και οἱ τρεῖς καῖδες ἀπὸ τὴν κάμνον. Διότι ὅπως ἐκεῖνος δὲν τοὺς ἐπέκαυσε τὸ πῆρ, ὅσι και τοῦτον δὲν τὸν κατέκαυσε ἡ φλόγα τῆς ὀργῆς. Καὶ ὁ ἐκεῖνος μεν τὸ πῆρ ποὺ τοὺς περιέζωνεν ἐξωτερικὰ δὲν τοὺς ἔδλασε. Αὐτοὺς δὲ μολονότα τὰ ἀναίμακα κάρβουνα τὰ εἶχε μέσα του και ἔδλασε τὸν διάβολον ἀπ' ἐξῶ C νὰ ρίπῃ ἔδλα εἰς τὴν κάμνον με τὴν παρουσίαν τοῦ ἐκθροῦ, τὴν προτροπὴν τῶν στρατιωτῶν, τὴν εὐκολίαν διαπρόξως τοῦ φόνου, τὴν ἀποσίαν βοθητῶν τοῦ βασιλέως, τὴν ἀνάμνησιν ὄσαν εἶχαν περῶσει, τὴν ἀγαρίαν δι' ὄσα ἐπρόκειτο νὰ ἐποκλοουθῆσουν εἰς τὸ μέλλον (διότι αὐτὸ, περισσότερον ἀπὸ κλήματα και πῶσαν και σιουὰ και ἀπὸ ὄσα ὄσα ἐκαῖοντο εἰς τὴν κάμνον τῆς Βαθυλῶνος, ὄθαζε μεγαλυτέραν φλόγα), δὲν κατεκάη, οὐτε ἔπαθε κατὰ τίποτε, ὅπως θὰ ἦτο φουκῶν, ἀλλὰ ἐξῆλθε καθαρὸς και ἡ ὄσα τοῦ πρᾶσιπου τοῦ ἐκθροῦ μάλιστα ἔγινεν ἀσία νὰ ἐνδυναμωθῇ περισσότερον τὸ φρόνημά του.

Ὄταν τὸν εἶδε νὰ καμῆται ἀκῆματος D χωρὶς νὰ ἠμπορεῖ νὰ κῆν τίποτε, εἶπεν εἰς τὸν λαοῦν του: Ποὺ εἶναι τῶρα ὁ θυμὸς ἐκεῖνος; Ποὺ εἶναι ἡ νοσηρία του; Ποὺ εἶναι αἱ τῶσαι μηχανορραφίαι και ἡ κακοδοῦλία του; Ὄσα αὐτὰ ἔκουν φρόνη και ἔκουν καθῆ νεκρῶμενα ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ ὀπνου

2. Τὸ παγκράτιον ἦτο εἶδος πυγμῆς και πάλης μαζί.

και ὁ βασιλεὺς εὐρίσκεται ἐπιλωμένος ἑδῶ και δομένος, κωρίς νὰ σκοπεύημεν ἢ νὰ κόμωμεν ἐμεις τίποτε πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν. Τὸν ἔβλεπε νὰ κομῆται και δολλοσοφοῦσε τὸν καινὸν θάνατον ὧλων τῶν ἀνθρώπων. Διότι ὁ ὄπιος δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ προσωρινὸς θάνατος και πρόσκαιρον τέλος. Δὲν θὰ ἦτο παράκαιρο νὰ ἐνθυμηθῆ κανεὶς εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτῆν τὸν Δαυιδ. Διότι, ὅπως ἐκεῖνος Ἐ ἀνέβαινε ἀπὸ τὸν λάσκον ἀφ' οὗ εἶχε γλυτώσει ἀπὸ τὰ θηρία, ἔτσι ἔβλεπε και ὁ Δαυιδ ἀπὸ τὸ σπῆλασον ἀφ' οὗ εἶχε νικήσει θηρία πολὺ φοβερότερα. Διότι ὅπως τὸν δίκαιον ἐκεῖνον τὸν ἐπεριτριγύριζαν λέοντες, ἔτσι και ἐναντίον τούτου ἐπετίθεντο λέοντες πολὺ ἀγριότεροι, τὰ πάθη θυμὸς διὰ τὰ παρελθόντα ἀπ' ἑδῶ και φόβος διὰ τὰ μέλλοντα ἀπ' ἑκεῖ. Ὅπως αὐτὸς καθιστάζε και ἐπραζε τὰ σῶματα και τῶν δύο θηρίων, διδόντων ἡμφάκτως ὅτι τίποτε δὲν εἶναι πᾶ ἀσφαλὲς ἀπὸ τὸ νὰ φεράμεθα μὲ μεγαλοφυκίαν πρὸς τοὺς ἐκθρόους, και τίποτε πᾶ ασφαλέρον ἀπὸ τὸ νὰ θέλωμεν νὰ ἐκδοκίμεθα και νὰ ἀνταποδώμεν τὰ κακά.

Ἐκεῖνος λοιπὸν ὁ ὄπιος εἶχε θέλησιν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ Δαυιδ, 768 Α εὐρίσκειτο ἐπιλωμένος γυμνὸς και ἀσπίος και ἐγκαταλειμμένος ἀπ' ὅλους, σὺν νὰ εἶχε ποιοδοθῆ ἀιχμάλωτος. Ἀντιθέτως ἐκεῖνος ὁ ὄπιος ὑποκαυοῖσε πάντοτε και ὅτιε ἤθελεν, ἐνῶ εἶχε δίκαιον, νὰ ἀνταποδώσῃ τὸ ἴου, κωρίς πολεμικὰς μηχανὰς, κωρίς ὄπλα και ἴππους και κωρίς στρατιώτας, ἔπιανεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τὸν ἐκθρόον. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἀπ' ὅλα: εἶχε κερδίσει μεγαλυτέραν εὐνοίαν ἀπὸ τὸν Θεόν.

3. Μακαρίζω θεοβάτας τὸν ἄγιον ἐκεῖνον, διὰ ἐπειδὴ εἶδε τὸν ἐκθρόον ἐπιλωμένον ἡμρὸς του, ἀλλὰ ἐπειδὴ τοῦ ἐκέρισε τὴν ζωὴν, ἐνῶ τὸν εἶκεν εἰς τὰς χεῖρας του. Διότι τὸ πρῶτον ἦτο ἔργον τῆς διγνώσεως τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ τὸ δεύτερον τὸς ἴσασθαι τὸν ἀποστόμημας. Πῶς δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν φασκὸν νὰ τὸν προσέκουν οἱ στρατιῶται και νὰ αἰσθάνωνται πρὸς αὐτὸν τὴν ἀφοσίωσιν; Διότι ἐὰν εἶσαν μισοὶ φασκὸς δὲν θὰ τὸς ἐβίαν ὄλους προθύμιας διὰ τὸν στρατηγόν. ἀφ' οὗ ἐγνώρισαν ἡμρᾶς τὸν ἀπὸ τὴν φροντίδα διὰ τὸν ἐκθρόον τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς φίλους; Διότι ἐκεῖνος ὁ ὄπιος εἶναι πρὸς και ἡμερος πρὸς ἐκεῖνους οἱ ὄπιος τὸν ἔκουον λυτῆσαι, θὰ ἔφερετο κατὰ μείζονα λόγον κατὰ τὸν ἕκον πρὸς τοὺς φίλους του. Αὐτὸ λοιπὸν ἦτο τὸ μεγαλυτέρον ἐκδέγγυον τὸ ὄπιον διέθετεν. Ὅχι δὲ μόνον ὑπάκουον πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ και προθυμότερος κατὰ τῶν ἐκθρόων ἦσαν, Ἐ γινωρίζοντες ὅτι εἶσαν πληροὶ τῶν συμφορητῶν τὸν Θεόν.

ὁ ὄπιος συμπαρίστατο πάντοτε εἰς τὸν στρατηγόν και ἐκαμνε τὰ πάντα εὐκολότερα. Καὶ τὸν Δαυιδ λοιπὸν τὸν ἐπρόσεξαν ὅτι ὡς ἄνθρωπον ἀλλὰ ὡς ἄγγελον. Καὶ προτοῦ τὸν ἀνταμειψῆν ὁ Θεὸς ἐκέριζεν αὐτὸς περισσότερα ἀπὸ αὐτὸν ὁ ὄπιος εἶχε οὐθῆ, και νίκην λαμπροτέρον ἀπὸ ὅτι ἐὰν ἐφάνετο τὸν Σαουλ. Διότι ἐὰν τὸν ἐφάνετο τί θὰ ἐκέριζεν ἀντάξιον ἐκεῖνου πρὸς τὸ ὄπιον ἐκέρισε μὲ τὸ νὰ τοῦ σώσῃ τὴν ζωὴν.

Αὐτὸ λοιπὸν νὰ τὸ σκέπτεται και σὺ θαν θὰ συλλῶσης τὸν ἐκθρόον σου, ὅτι δηλοδὴ εἶναι πολὺ μεγαλυτέρον και ἐπιμερότερον τὸ νὰ τὸν ἀφῆσῃς ζωντανὸν ἀπὸ τὸ νὰ τὸν φωνεύσῃς. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὄπιος θὰ τὸν φωνεύσῃ και θὰ καταγορήσῃ πολλὰς φορὰς τὸν ἑαυτὸν του και Ἐ θὰ ἔχη τύψεις συνειδήσεως, καταδικαζόμενος ἀπὸ τὴν ἡρωϊκίαν ἐκείνην κάθε ἡμέραν και κάθε ἔραν. Ἐκεῖνος ὅμως ὁ ὄπιος θὰ τοῦ κωρίσῃ τὴν ζωὴν και θὰ κάμῃ ὑπομονὴν ὄλων χρόνων, κωρίσῃ τὴν ἀνταμειψῆν της ἀνεξικακίας του ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ ἐν κάποτε εὐρεθῆ εἰς δύσκολον θέσιν, θὰ ἀπαιτήσῃ μὲ πολὺ θάρρος τὴν ἀνταπόδοσιν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅπως και ὁ Δαυιδ τὸ ἀπῆλπισεν ὄλα αὐτὰ, ἀφ' οὗ ἔλαβε κατόσιν ἀπὸ τὸν Θεόν μεγαλίας και θαυμαστὰς ἀμοιβὰς διὰ τὴν φροντίδα του πρὸς τὸν ἐκθρόον του αὐτόν.

Ἐ Ἄλλὰ ἄς ἴδωμεν τί συνέβη ἔπειτα. Ἐκαὶ ἔβλεπε Δαυιδ ἐκ τοῦ σπηλαίου, λέγει, ὄπισιν Σαουλ και ἐθήσεν ὄπισιν αὐτοῦ, οὕτω λέγων Ἐκρίε μου θεοκωλε. Καὶ ἀνέβλεψε Σαουλ ὄπισιν αὐτοῦ, και ἔκαψε Δαυιδ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν και προσέκρινεν αὐτῶν (Α' Βασ. 24, 9). Αὐτὰ δὲν τοῦ κωρίζουν ὄλυγυτέραν τὴν ἀπὸ τὸ ὅτι ἔκαψε τὸν ἐκθρόον του. Διότι δὲν ἡμωροῦσε ὁ σκωδίστηκε νὰ μὴ φουσκῶσιν ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν πλησίον εὐεργεσίαν, μᾶλλον δὲ νὰ μὴ πᾶθῃ ἀπὸ τοῦ καθάινουν οἱ πολλοὶ, οἱ ὄπιος περφοροῦσιν αὐτόν, πᾶ εὐεργετήσαν, ὅπως περφοροῦσιν τοὺς δοῦλους, 764 Α και ὁ φάνουν τὰ φρόδια τῶν ἀπὸ ὑπερηφάνειαν. Ὁ μακάριος Δαυιδ ὅμως δὲν συμπεριφέρθη ἔτσι, ἀλλὰ και μετὰ τὴν εὐεργεσίαν ἔφερετο μὲ μεμφοροσύνην. Αἰτία δὲ δι' αὐτὸ ἦτο τὸ ὅτι ἐνόμικεν ὅτι κανένα ἀπὸ τὰ κωροθᾶματα αὐτὰ δὲν ἄφελετο εἰς τὸν ἕλλον του και τὰ ἀπεβίβεν ὄλα εἰς τὴν θεῖαν χάριν. Διὰ τοῦτο και, ἐνῶ αὐτὸς εἶναι ὁ σπῆρ, προσκυνεῖ αὐτὸν πᾶ ἔπιαν, τὸν ὄνωμῆζει πᾶλλον βασιλεῖα και τὸν ἑαυτὸν του ὄνωμῆζει δοῦλον, κωπανῶν μὲ τὸ σῶμα αὐτὸ τὴν ὑπερηφάνειαν, παρηγορᾶν τὸν θυμὸν και ἔχωρονῶν τὸν φθόνον.

Ἐ Ἄς ἀκούσωμεν δὲ και τὴν ἀπολογίαν του: Ἐ Ἰνα τί ἀκωβεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ, λεγόντων Ἰδοὺ Δαυιδ ζητεῖ

τὴν ψυχὴν σου» (Α' Βασ. 24, 10); Καὶ ἄλλως πρὸ πάνω, Β πρὶν ἂν ἀπ' αὐτά, ὁ συγγραφεὺς εἶπεν ὅτι ἄλλος ὁ λαὸς ἦτο μαζὶ τοῦ, ὅτι ἦτο συμποθέξ εἰς τοὺς δούλους πρὸ βασιλείας καὶ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ βασιλείου καὶ ἄλλος ὁ στρατὸς ἀκολουθοῦσαν τὴν γνώμην τοῦ, Πᾶς λατὸν λέγει ἐδῶ ὅτι ἄφικον ἄνθρωποι οἱ ἄποιοι τὸν διέβαλον καὶ τὸν συκοφαντοῦσαν διὰ τὴν ἐξοργί- σουν τὸν Σαοὺλ ἐναντίον τοῦ; Διότι τὸ ὅτι δὲν ἐπίσθη ἀπὸ ἄλλους, ἀλλὰ, ἀφοῦ ἐδημιούργησε μόνος τοῦ μέου τοῦ τὴν κατὰ αὐτὴν κατεδάξαι τὸν δίκαιον, τὸ ἐναντίωσεν ὁ συγ- γραφεὺς τοῦ βιβλίου ὅταν εἶπεν ὅτι ὁ φθόνος ἐγεννήθη ἀπὸ τῆς ἐπισημίας καὶ ἐμεγάλωνε προδοτικῶς κάθε ἡμέραν. Διὰ τὸ λοιπὸν C μεταφέρει τὴν αἰτίαν εἰς ἄλλους λέγων εἶναι διόσεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ σου λέγοντων ἰσοῦ Δαυὶδ ζητεῖ τὴν ψυχὴν σου; Διὰ τὸ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν δύναμιν νὰ κατανικήσῃ τὴν κακίαν. Αὐτὸ τὸ κάνουν πολλὰς φορὰς καὶ οἱ πατέρες διὰ τοὺς υἱούς των. Ἀφοῦ λάθῃ κάποιος ἂν αὐτοὺς τὸν υἱὸν τοῦ, ἀπᾶς ἔχει διαφορὰ καὶ ἔχει διαπράξει πολλὰ κακά, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι πεπεισμένος ὅτι μόνος τοῦ αὐτοσούλιος ἐστράφη πρὸς τὴν πονηρίαν, μεταθέτει πολλὰς φορὰς τὰ ἐγκλήματα εἰς ἄλλους, λέγων τὰ ἔβη; Γνωρίζω ὅτι τὸ φταίξιμο δὲν εἶναι ἰδικόν σου. Ἄλλοι αὖ ἐδιέφθειρον καὶ αὐτὸν ἐξήρασαν. Ἰδικόν των εἶναι ἴσο τὸ φταίξιμα. Ὅμιλεῖ δὲ εἶτι διότι αὐτὸς πρὸς τὸ ἀκούει αὐτὰ θὰ ἡμισηθῇ D νὰ ὁπρᾶσῃ λίγο τὰ μάτια τοῦ ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ νὰ ἐπανέλθῃ ἐκκολλίστερον εἰς τὴν ἀρετὴν, ἐπειδὴ ἐντρέπεται καὶ κακιστὴς μῆρας φανῆ κατώτερος ἀπὸ τὴν γνώμην πρὸ ἔκουν δι' αὐτὸν. Τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ ὁ Παῦ- λος εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν τοῦ. Μετὰ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ μακροὺς ἑκείνους λόγους καὶ τὰς περιγραφὰς τῆς κατηγορίας τὰς ὅσας ἀπαθῆνεν ἐναντίον των, πρὸς τὸ τέ- λος τῆς ἐπιστολῆς, ἀπαθῆνεν νὰ ἐλαφρύνῃ τὴν κατηγορίαν διὰ νὰ ἀναπνεύσων λίγο ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα καὶ νὰ ἡμισηθῇ διὰ νὰ ἀπολογηθῶν, τοὺς λέγει τὰ ἀκόλουθα: «Ἐγὼ πέ- ποιδα εἰς ὑμᾶς, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσατε· ὁ δὲ B τὰράσων ὁμᾶς βαστάσει τὸ κρῖμα, ὅσοι ἂν ἦ» (Γαλ. 3, 10).

Τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ ὁ Δαυὶδ ἐδῶ. Διότι μὲ τὸ νὰ εἶπῃ εἶνα- ρὶ διόσεις τῶν λόγων τοῦ λαοῦ λέγοντος ἰσοῦ Δαυὶδ ζητεῖ τὴν ψυχὴν σου, εἰδείξεν ὅτι ἄλλοι τὸν παρωγόσαν καὶ τὸν διέφθειραν. Ἦθελε μὲ κάθε τρόπον νὰ τοῦ εἰρᾶ δικαιολο- γίαν διὰ τὰ ἐγκλήματα. Ἐν συνεχείᾳ ἀπολογούμενος διὰ τὰ ἰδικά του λέγει: «Καὶ ἰσοῦ ἀνῶσαν οἱ ὀφθαλμοὶ σου σήμερον, ὡς παρόδικε σε Ἰσραὴλ εἰς τὰς χεῖρας μου 763 A Ἐν τῷ ἀηλαίῳ καὶ οὐκ ἤβουλήθη ὀπκοτεῖναι σε; καὶ ἔστρεψάμην σου καὶ εἶπον οὐκ ἐποίησάν τὴν χεῖρά μου ἐπὶ

τὸν κάρῶν μου, ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστίν» (Α' Βασ. 24, 11). Ἐκεῖνοι μὲν λοιπὸν συκοφαντοῦν μὲ λόγους, λέει, ἐγὼ ἄλλως ἀπολογούμαι μὲ ἔργα, καὶ μὲ ἔργα ἀνασκευάζω τὴν κατηγορίαν. Δὲν κρεῖζομαι λόγους, ἐπειδὴ ἡ ἐκδοσις τῶν πραγμάτων ἡμπορεῖ νὰ διδάξῃ σωφέτερον ἀπὸ κάθε λόγον ποῖος εἶναι ἐκεῖνος καὶ ποῖος εἶμαι ἐγὼ καὶ ὅτι εἶναι συκο- φαντία καὶ ψεῦδος ἡ ἐναντίον μου κατηγορία. Καὶ δι' αὐτὰ δὲν παρουσιάζω ἄλλον μάρτυρα παρὰ μόνον ἐσένα, ὁ ὁ- ποῖος εἶσαι ἐνεργητῆρ.

4. B Καὶ πῶς, λέγουν, ἡμποροῦσε νὰ παρουσιασθῇ ὡς μάρτυρ ἐκεῖνος; Ὅταν ἐγένοντο αὐτὰ ἐκκομῆτο καὶ οὔτε ἤκουσε τοὺς λόγους, οὔτε εἶδε τὴν Δαυὶδ νὰ εὐρίσκειται κοντὰ τοῦ καὶ νὰ συνομιλῇ μὲ τοὺς στρατιώτας. Πᾶς θὰ ὁ- παντήσωμεν λοιπὸν διὰ τὴν γίνῃ σωφῆς ἡ ἀπόδειξις; Ἐάν ἔφερον ὡς μάρτυρας ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι ἦσαν τότε μαζὶ τοῦ, θὰ ὑπεκατεῦτο τὴν μαρτυρίαν. Σαοὺλ καὶ θὰ ἐνόμι- ζεν ὅτι τὰ ἔλεγον αὐτὰ κἀμόνοιες κἀρῶν εἰς τὸν Δαυὶδ. Ἐάν δὲ ἐπιχειροῦσε νὰ ἀπολογηθῇ μὲ συλλογισμοὺς καὶ μὲ τὴν λογικὴν, θὰ ἤγειρε C περισσότερον δυσπιστίαν ἐπειδὴ ἡ γνώμη τοῦ δικαίου ἦτο διαφαρμένη. Διότι πᾶς θὰ ἡμ- ποροῦσεν ἐκεῖνος ὁ ὅποιος κατεδίωκεν ὄχι ἀπὸ τῶσας ἐνεργείας αὐτὸν ποῦ ποτὲ δὲν τὸν εἶκεν ὀδύνησαι, νὰ τε- στεῖσθαι ὅτι ὁ ὀδυνημένος, ἐνθὺν τὸν εἶκε μέου εἰς τὰς χεῖρας τοῦ, τοῦ εἶκε καρίσει τὴν ζωὴν; Ἐπειδὴ, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, οἱ περισσότεροι ἀνθρώποι πρῖνου καὶ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τοὺς ἑαυτοῦς των. Ἐκεῖνος, ἐπὶ παραδειγματι, ὁ ὅποιος με- θῆ διαρκῶς δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ πιστεῖσθαι εὐκόλα ὅτι ὁ- πᾶσαι κάποιος ποῦ ἔβη μὲ ἐγκρατεῖαν. Ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἀ- φασάνεται εἰς τὰς πόρους νομίζει ὅτι καὶ αὐτοὶ ποῦ ζοῦν ἐστρεπῶς εἶναι ἀκόλαστοι. Ἐκεῖνος πάλιν ὁ ὅποιος ἀπά- ζει τὰ πράγματα τῶν ἄλλων δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ πιστεῖσθαι εὐκόλα ὅτι ὑπάρκουν ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι D διακρίουν καὶ τὰ ἰδικά των. Ἐστὶ λοιπὸν καὶ αὐτὸς ἀποκτὸ καὶ ἐκτεμεῖσθαι ἀπὸ τὴν ὀργὴν, δὲν θὰ ἐπίστευεν εὐκόλα ὅτι ὑπάρκει ἀνθρώ- πος ὁ ὅποιος ἔχει νικήσει τὸ πάθος εἰς τέτοιον ὄχθον ὡ- στε, ὅχι μόνον νὰ μὴ φάσκει, ἀλλὰ καὶ νὰ οὐκῆ αὐτὸν ποῦ τὸν εἶκε ὀδύνησαι.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ γνώμη τοῦ δικαστοῦ ἦτο διαφαρμέ- νη, καὶ οἱ μάρτυρες, ἐάν τυχὸν προσεκαλοῦντο, θὰ ἦσαν ὀ- ποῖτοι, ἐγέναν ἔτσι τὰ πράγματα ὅστε νὰ παρουσιασθῇ ἀ- πόδειξις ἡ ὅποια θὰ ἡμποροῦσε νὰ κλείσῃ τὸ στόμα καὶ τῶν πλείων ἀναισχύωντων. Ποῖα λοιπὸν ἦτο ἡ ἀπόδειξις αὐτή; Τὸ ἄκρον τοῦ ἐνόματος, τὸ ὅποιον καὶ ἐβείκων ὁ Δαυὶδ λέ-

γων: Ε «Ίδού τὸ πτερόνιον τῆς διπλοῦδος ἐν τῇ κειρῇ μου, ὃ ἐγὼ ἄφελον, καὶ οὐκ ἀπέκτεινά σε» (Α' Βασ. 24, 12). Χωρὶς φωνὴν ὁ μάρτυς, ἀλλὰ σαφέστερος ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἔσκον φωνῆν, διότι ἂν δὲν ἦσαν πλησίον σου, λέγει, καὶ δὲν ἐσπεκόμεν κονιά εἰς τὸ σῶμα σου, δὲν θὰ εἶκα κόψει τὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ ἐνδύματος. Βλέπεις πόσον καλὸν ἐγένετο μὲ τὸ νὰ κινηθῇ ὁ Δαυὶδ ἀνοσθητικῶς αὐθόρμητα: Ἄν δὲν εἶχε κινηθῇ ἀπὸ τὴν ὀργὴν, δὲν θὰ ἐπιπροσοφούμεθα τὴν μεγαλοφυκίαν τοῦ ἀνδρός (διότι οἱ πολλοὶ θὰ ἐνόμιζαν ὅτι ἐφείσθη τοῦ ἐκτροῦ διὰ τὸν μεγαλοφυκίαν ἀλλὰ ἀπὸ ἀναισθησίαν), δὲν θὰ εἶχε κόψει τὸ ἐνδύμα. Ἐάν δὲ δὲν τὸ εἶχε κόψει, δὲν θὰ ἤμπορούσε μὲ τίποτε ἄλλο νὰ πείσῃ τὸν ἐκτρόν. 766 Α Ἰώρα ὅμως, ἐπειδὴ παρεκινήθη ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ τὸ ἔκωπεν, ἔδωκεν ἀναμνηστικὸν ὀπόμεζον τῆς προνοίας τοῦ.

Ἄφου λοιπὸν παρουσιάσῃ τέτοια ἀληθινὴν καὶ μὴ δυναμένην νὰ ἐγείρῃ ὀψοῦς μαρτυρίαν, καλεῖ μάρτυρα καὶ δικαστὴν τῆς ἀγάτης τοῦ τὸν ἴδιον τὸν ἐκτρόν λέγων τὰ ἀκόλουθα: εἴνυθα καὶ ἴδε σήμερον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ κειρῇ μου κακία, οὐδὲ ἀθέτησις καὶ οὐ δεσμεύσις τὴν ψυχὴν μου τοῦ λαβεῖν αὐτήν» (Α' Βασ. 24, 12). Ἄγ' ἔδω μάλιστα θὰ ἤμπορούσε κανεὶς νὰ τὸν θαυμάσῃ διὰ τὴν μεγαλοφυκίαν του, ὅτι τὴν ἀπολογίαν του τὴν συνθέσει μόνον ἀπὸ τὰ γεγονότα ἐκείνης τῆς ἡμέρας. Διότι αὐτὸ ὑπαινίχθη διὰν εἶπε γνωστὸν καὶ ἴδε σήμερον. Ἄν λέγω τίποτε Β ἀπὸ τὰ παρασμένη, λέγει. Μοῦ εἶναι ἀρκετὴ ἀπόδειξις ἡ σημερινὴ ἡμέρα. Ἄν καὶ θὰ ἤμπορούσε, θεδαίως, νὰ ἀπαριθμήσῃ, ἐάν ἤθελε, πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας τὰς ὁποίας εἶχε κάνει προηγουμένως. Διότι θὰ ἤμπορούσε νὰ τοῦ ὑπενθύνησθαι τὴν μονομαχίαν πρὸς τὸν δόρυβαρον καὶ νὰ τοῦ εἴπῃ: Ὅταν ἡ ἐκτροπὴ ἐπέθεσις, σὺν κάποιον κατακλιουσὸς, ἐπρόκειτο νὰ παρασύρῃ ἀλόκληρον τὴν χώραν καὶ σεὶ εἴκατε ζαρώσει κατατρομαγμένοι καὶ ἐπερμένετε ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν νὰ ἀποθάνετε, ἐγὼ, χωρὶς νὰ μὲν ἀναγκασθῶ κανεὶς, ἦλθα κοντὰ καί, ἐνῷ σὺ μὲ ἠμπούεις καὶ μὲ συγκοσσοῦσαι καὶ μοῦ C ἐλεγεῖς «οὐ δύνησι πορευθῆναι διὰ παιδάριον εἰ, αὐτὸς δὲ ἀνὴρ πολεμιστῆς ἐκ νεότητος αὐτοῦ», δὲν ὑπεκάρησα ἀλλὰ ἐπέδησα μπροστὰ ἀπὸ ἄλλου πρὸς ἄλλου, ἀντιμετώπισα τὸν ἐκτρόν, τοῦ ἔκτρα τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπάθησα διὰ τὴν ἐπίθεσιν τῶν βασιλέων, ἢ ὅποια ἠρωταίε μὲ δομητικὸν κέρμαρον, καὶ ἐπέτρεξα τὴν χώραν πρὸ ἐκλόκτου νὰ πέσῃ. Καὶ χάρις εἰς ἐμὲ οὐ μὲν διατηρεῖς τὴν βασίλειαν καὶ τὴν ζωὴν σου, οἱ δὲ ἄλλοι ὅλοι μαζί μὲ τὴν ζωὴν των χάρις εἰς ἐμὲ

ἔχουν τὴν χώραν, τὰς αἰκίας, τὰ παιδιὰ καὶ τὰς γυναῖκας των.

D Μετὰ δὲ ἀπὸ τὸ τρίτον ἐκεῖνο θὰ ἤμπορούσε νὰ ἀναφέρῃ καὶ ἄλλους πολέμους τοὺς ὁποίους ἐκέρρισε καὶ οἱ ὅποιοι δὲν ἦσαν κατώτεροι ἀπὸ αὐτόν. Καὶ ὅτι, ἐνῷ καὶ μίαν καὶ δύο καὶ πολλὰς φορές εἶχε ἐπιχειρήσει νὰ τὸν φωνεύσῃ καὶ εἶχε ρίψει τὸ δόρυ ἐναντίον του, δὲν τοῦ ἐκράτησε κανέναν. Ἐπίσης ὅτι μετὰ αὐτῶν αἰσῶν, διὰν ἐπρόκειτο νὰ τοῦ δώσει τὴν ἀνταίσθησιν διὰ τὴν προηγουμένην μάχην τοῦ ἐλήθησεν ὡς γαμήλια δῶρα καὶ χρυσὸν καὶ ἀργυρον, ἀλλὰ σφραγὴν καὶ πανυλησίαν. Καὶ οὐτε τότε ἐποίησε κεφάλαιον. Ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ θὰ ἤμπορούσε νὰ ἀναφέρῃ. Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Διότι δὲν ἤθελε νὰ τὸν κατηγάσῃ διὰ τὰς ἐνοργίας, ἀλλὰ μόνον νὰ τὸν πείσῃ ὅτι ἀνήκει εἰς αὐτούς Ε οἱ ὅποιοι τὸν ἀγαποῦν καὶ φρονεῖσιν δι' αὐτόν καὶ οὐ εἰς αὐτούς ποῦ τὸν ἐποβουλεύονται καὶ τὸν πολεμοῦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὅπου τὰ ἄφρονεν ἔλα ἐκεῖνα, ἀνέφερον εἰς τὴν ἀπολογίαν του μόνον αὐτὸ ποῦ εἶχε συμβῆ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἔτσι ἦτο ταπεινὸς καὶ καθαρὸς ἀπὸ κάθε μεταποδοσίαν καὶ ἀπέδλεσαν εἰς ἕνα καὶ μόνον πρῶτον, τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ.

Ἐπειτα λέγει: «Κρίνει Κύριος ἀνὰ μέσον ἡμοῦ καὶ σοῦ» (Α' Βασ. 24, 13). Τὸ εἶπεν αὐτὸ οὐκ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τιμωρῆσθαι ὁ Σαούλ, ὅπως ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τὸν ἐκδικηθῆ, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν φοβήσῃ μὲ τὴν ὑπόμνησιν τῆς μελλούσης κρίσεως. Καὶ ὅτι μόνον διὰ τὸν φόβον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀπολογηθῆ διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Διότι, λέγει, 767 Α ἔκτρα καὶ ἀποδείξει ἀπὸ τὰ πούγματα. Ἐάν δὲ δὲν πιστεύει, καλῶ τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν ὡς μύστιρα, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὰ κρυφὰ τῆς διανοίας τοῦ καθενὸς καὶ ἡμῶσι νὰ ἐρευνήσῃ τὴν συνείδησιν.

5. Αὐτὰ δὲ τὰ ἔλεγε διὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι δὲν θὰ ἐτολμοῦσε νὰ καλέσῃ τὸν ἀλόγηστον δικαστὴν καὶ νὰ ἀνάσῃ εἰς αὐτόν τὴν δίκαν ἐάν δὲν ἦτο ἀπολύτως πεπεισμένος ὅτι ἦτο καθαρὸς ἀπὸ κάθε ἐπιβολῆν. Καὶ ὅτι αὐτὰ δὲν ἦναι ἀπὸ στωχασμοί, ἀλλὰ ὑπενθύμια: τὴν δίκαν ἐπειδὴ ἤθελεσε καὶ Β νὰ ἀπολογηθῆ διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐκεῖνον νὰ συνετίσῃ, ἠκούσιν νὰ τὸ σκευάσῃσιν καὶ ἐκεῖνα ποῦ ἔσκον ἦδη νίκα. Ὅσοι δὲ ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐκεῖνα ὑπονοοῦν νὰ τὸ ἀποδείξουν καὶ αὐτὰ ποῦ συνδέθησαν μετὰ. Διότι ἔπεν τὸν ἔπισσε πάλιν εἰς τὰς χεῖρας του, μετὰ τὴν αἰτησίαν του αὐτὸν, ἐνῷ τοῦ ἐπέτρετο πάλιν καὶ ἤθελε νὰ τὸν φωνεύσῃ, καὶ ἐνῷ ἤμπαρούσε νὰ τὸν ἐκτροπώσῃ μαζί μὲ ἄλλοι τὸν στρατὸν σου, τὸν ἔφρασε χωρὶς νὰ τοῦ κινήσῃ αὐτὰ ποῦ θὰ ἦτο φυσικὸν νὰ τοῦ

κάνη. Διὰ τοῦτο καὶ ἀναληφθεὶς ὅτι εἶναι ἀνιάτως ἀσθενής καὶ ὅτι δὲν θὰ ἔπαυε τὴν ἐναντίον του ἔκθραν, ἀπεμακρόνθη ἀπὸ κοντὰ του καὶ ἔζη μὲ τοὺς βαρβάρους C ὡς δοῦλος εἰς τὴν ἡμίαν καὶ τὴν κατακοκύνην, ἐξασφαλίζων τὴν τροφήν ποῦ τοῦ ἐκπείραζε μὲ κόπον καὶ ταλαιπωρίας. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ παράδοξον, ἀλλὰ τὸ ὅτι, ὅταν ἤκουσεν ὅτι ἐφρονεῖται εἰς τὴν μάκρην, ἔσχιε τὰ ἐνδρόιατά του, ἐβρίψεν ἐπάνω του στάκτην καὶ ἐθρήνησεν, ὅπως θὰ ἐθρήνουσε κάποιος ποῦ ἔλασε τὸν μοναχογιὸν του, φρονίζων τὸ ὄνομα τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ Ἰωνᾶθαν, πλέκων ἐγκώμια, κρουαζίζων μὲ σπαραγγόν, μένων χωρὶς τροφὴν ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ καταρτίμενος τὸν τόπον ὁ ὁποῖος εἶχε δεχθῆ τὸ αἷμα τοῦ Σαούλ: «Ὅση γὰρ», λέγει, ἐπὶ Γελθούε, μὴ πάση D ἐφ' ὅμῃς μίμτε δρόσος, μίμτε ὑετός· ὅρη θανάτου, ὅτι ἔχει ἔξήρθη ἰκέτη δυνατῶν» (B' Βασ. I, 21).

Ἐκεῖνο ποῦ κόμουν πολλές φορές οἱ γονεῖς, καὶ ἐκφρεῖονται δηλαδὴ τὴν οἰκίαν καὶ ἐλέπουν μὲ ἀπέσθειαν τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐπέρασε νεκρὸς ὁ υἱὸς των, τὸ ἔλασε καὶ ὁ Δαυὶδ καὶ ἔκαταρτο τὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα εἶχαν δεχθῆ τὴν σφαγὴν ἐκεῖνην. Μισὸς καὶ τὸν τόπον αὐτὸν ἔξ ἀφίας τὸν νεκρὸν ποῦ ἔπεσαν ἐκεῖ, λέγει: "Ἄς μὴ ποτιθῆτε λοιπὸν ἀπὸ τὴν βροχὴν τοῦ οὐρανοῦ, ἐπὶ μίαν φαρὰν ἐπιποθήκατε κακῶς μὲ τὸ σῆμα τῶν φίλων μου. Καὶ συνεχῶς ἀναφέρει τὰ δυνάματά των λέγων τὰ ἑξῆς: «Σαούλ καὶ Ἰωνᾶθαν, οἱ ἠγαπημένοι καὶ ἄραστοι, οὐ κεχωρισμένοι ἔν τῃ ζωῇ αὐτῶν καὶ ἔν τῇ θανάτῳ αὐτῶν οὐ κεχωρισθήσαν» (B' Βασ. I, 23). Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχε μπροστά του τὰ σῶρατά των διὰ τὰ ἀγκαλιᾶση, τοὺς ἀγκαλιάζει μὲ προσφωνήσεις καὶ καταπραῦνει, κατὰ τὸ δυνατόν, τὸν πόνον του μὲ αὐτὰς καὶ παρηγορεῖται διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς.

Ἐπειδὴ δὲ ἐφαίνετο εἰς πολλοὺς φοβερὸν κακὸν νὰ φενουθῶν καὶ οἱ δύο εἰς μίαν ἡμέραν, ἐπῆρεν αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖον ὡς ἔσαν τῆς παρηγορίας. Διότι μὲ τὸ νὰ εἴπῃ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν οὐ κεχωρισμένοι καὶ 768 A ἐν τῇ θανάτῳ αὐτῶν οὐκ ἐχωρισθήσαν» δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο ἀπ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Διότι δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ εἴπῃ, λέγει, ὅτι ὁ υἱὸς ἐθρήνησε ἐπειδὴ ἔμεινεν ὀραφανός, οὔτε ὅτι ὁ πατὴρ ἐπένθησε τὸν θάνατον τοῦ τέκνου. «Ὅτι δὲν συνέθη εἰς κανένα ἄλλον συνέθη, λέγει, εἰς ἐκεῖνους. Ἐργυριαι μαζὶ καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ κανεὶς δὲν ὄρασε τὸν ἄλλον. Διότι ἐθέλωσι ὅτι ὁ βίος διὰ τὸν καθένα θὰ ἦτο ὀβήτοκος ἐὰν ἐχωρίετο ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Ἐχετε λοιπὸν συγκληνθῆ, ἔχετε διακρούσει, ἔχει ἔλθει

σὺγκρουσι εἰς τὸν λογισμὸν σας καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σας εἶναι ἔτοιμοι νὰ χύσουν καὶ ἄλλα δάκρυα; Τώρα ὡς ἐνθυμηθῆ ὁ καθένας τὸν ἐκθρόν του καὶ ἐκείνον ὁ ὁποῖος τὸν ἔχει λυπησῆ, B ἐνῷ κείει ἀκόμη ἀπὸ τὸ πένθος ἢ διάνοιαν, καὶ ἄς τὸν περπονηθῆ ἐνόση ζῆ, καὶ ὅταν ἀποθῆνῃ ἄς τὸν πενήθη, ὄχι πρὸς ἐπίδειξιν ἀλλὰ μὲ εὐλακρινῆ διάνοιαν καὶ φυκτὴν. Καὶ ἂν πρέπει νὰ πάθῃ κάτι διὰ νὰ μὴ λυπηθῇ αὐτὸν ποῦ τὸν ἔχει ἀδικήσει, ἄς κἀν καὶ ἄς πάθῃ τὰ πάντα, ἀναμένειν μεγάλη θραβεῖα ἀπὸ τὸν Θεόν.

Νά, λοιπὸν αὐτὸς καὶ τὴν βασίλειαν ἔλαβε καὶ τὴν κέσρα του δὲν ἐμάλυνεν, ἀλλὰ μὲ καθαρὸν δεξιὸν ἔλαβε τὸν στέφανον καὶ ἀνέθη εἰς τὸν θρόνον. Καὶ ἡ αἰτία τῆς τμηκῆς του ἦτο λαμπροτέρα ἀπὸ τὸ βασιλικὸν ἐνδύμα: C τὸ ὅτι ἐκέρρισε τὴν ζωὴν ἐκ τὸν ἐκθρόν καὶ τὸ ὅτι τὸν ἐθρήνησεν ὅταν ἐφρονεῖται. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀνάμνησις του διετηρήθη ὡς μόνον ἔλασε, ἀλλὰ παρέμεινε καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἦστε, ἐὰν θέλετε καὶ σὺ νὰ κερδίσετε αἰώνιον δόξαν ἐδῶ ὡς ἄνθρωπος, καὶ νὰ ἀπολαύσῃς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ ἐκ τὸν οὐρανόν, μιμήσου τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου, ἀκολοθῆσε τὴν μεγαλοφυκίαν του, δεῖτε μὲ ἔργα τὴν ἀνεξικακίαν του, διὰ νὰ ὑπομείνης τοὺς ἰδίους μὲ αὐτὸν κόπους καὶ νὰ ἀποκτήσῃς τὰ ἴδια ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα εἶπε νὰ κερδίσωμεν ὄλοι μὲ τὴν κόριν καὶ τὴν φιλιανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὄντηκει ἡ δόνασις καὶ ἡ τιμὴ τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΡΙΤΗ

Δ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΝ ΝΑ ΠΗΓΑΙΝΗ ΚΑΝΕΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ, ΟΤΙ ΤΟΥΤΟ ΔΗΜΟΙΟΥΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΕ ΜΟΙΧΟΣ, ΟΤΙ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΛΗΨΗΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΝ. ΕΠΙΣΗΘΕ ΟΤΙ Ο ΔΑΓ'Α ΕΒΕΒΡΑΞΕ ΚΑΘ' ΕΙΔΟΣ ΑΝΕΣΙΚΑΚΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΖΑΟΥΑ ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΟ ΝΑ ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΜΕ ΠΡΑΟΤΗΤΑ ΤΗΝ ΑΡΗΑΙΤΗΝ ΕΙΝΑΙ ΙΣΟΝ ΜΕ ΤΟ ΝΑ ΔΙΑΗ ΕΑΚΗΜΟΖΗΝΗΝ.

1. Ε Νομίζω ότι πολλοί, οι οποίοι μὲς εἴσαν ἐγκαταλείψει προηγουμένως καὶ εἴσαν πάει εἰς τὰ θεάτρα τῆς παρουσίας, εὐρίσκονται ἐδῶ σήμερον. Καὶ θὰ θέλα νὰ ζήρω ποῖα ἀκριβῶς εἶναι διὰ τὰ τοὺς θύλας ἔξω ἀπὸ τὸν νοῦν, οὐκ διὰ νὰ μείνουν διαπαντός ἔξω, ἀλλὰ διὰ νὰ διορθωθῶν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν. Ἐπειδὴ καὶ οἱ γονεῖς πολλὰς φορές ἴδαν τὰ τέκνα τῶν ὑποπέσουν εἰς κάποιο παράπτωμα τὰ ἀπέκλινον ἀπὸ τὴν οἰκίαν καὶ τοὺς στεροῦν τὴν τρέφεσιν, οὐκ διὰ νὰ τοὺς ἀπομακρύνουν ἀπ' αὐτὴν διὰ παντός, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιστρέψουν μετὰ τὴν ἀνάλογον τιμὴν εἰς τὴν πατρικὴν στέγην, ἀφοῦ θὰ ἔχουν γίνῃ καλύτερα ὑστερὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν νοθεσίαν. ⁷⁶⁹ Ἄλλοτε λοιπὸν τὸ κἀνουν καὶ οἱ ποιμένες, ἀπομακρύνοντες τὰ πρόβατα ποὺ ἔχουν ψάραν ἀπὸ τὸ ὄμιον, διὰ νὰ θεραπευθῶν ἀπὸ τὴν ἐλαεινὴν ἀσθένειαν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν χωρὶς φόβου εἰς τὸ κοπάδι, καὶ διὰ νὰ μὴ γερῶν ὀλόκληρον τὸ κοπάδι μετὰ τὴν ἀσθένειαν ἐκείνην.

Διὰ τοῦτο θεσπίσας θὰ θέλωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ τοὺς γνωρίζωμεν. Ὅπως ἂν καὶ δὲν ἤμποροῦμεν νὰ τοὺς διακρίνωμεν μετὰ τοὺς φυσικοὺς ὀφθαλμοὺς, ὁ λόγος θὰ τοὺς διακρίνη πάντως καὶ ἀφοῦ διεγείρῃ τὴν συνείδησίν των, θὰ τοὺς πείσῃ εὐκόλῃ **Β** νὰ φύγουν μετὰ τὴν θέλησίν των, διότι ἐδῶ μῶσα πρέπει νὰ εὐρίσκειται μόνον ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει φρόνημα ὅπως νὰ παραμείνῃ ἐδῶ. Ὅπως ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μετέπει εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν συνάθροισιν ἐνῶ ἔχει, διασφαρμένον θῆον, ἔχει ἐκβλήθῃ ἔξω, ὅταν καὶ ἂν παρίσταται σωματικῶς ἐδῶ καὶ ἔχει ἀπομακρυνθῇ ἔτσι περισσώτερον ἀπὸ ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀποκηριαθῇ ἔξω καὶ δὲν ἤμπορῶν ἀκούη νὰ μετὰ-

οἰκον εἰς τὴν ἱερὰν τρέφεσιν.¹ Διότι ἐκεῖνοι μὲν οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐκβλήθῃ συμφώνως πρὸς τὰς θείας ἐντολάς καὶ παρήμενον ἔξω, τρέφουν καλὰς ἐλπίδας, καὶ ἂν θέλουν νὰ διορθώσουν τὰ παραπτώματα ἔξ' αἰτίας τῶν ὁποίων ὑπερακρύνθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, θὰ ἤμποροῦσαν πάλιν μετὰ τὸν συνειδητὸν νὰ ἐπανέλθουν. Ἄλλοι δὲ, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μαλάνει τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ ἐνῶ ἔχουν λάθει ἐντολήν νὰ μὴ **C** εἰσέλθουν πρὸς καθαρῶσιν τὴν κληρίδα τῶν ἀμαρτημάτων, φέρονται μετὰ θάλασσαν, κἀνουν τὸ τραῦμα χειρότερον καὶ μεγαλυτέραν τὴν πληγὴν. Διότι τὸ νὰ ἀμαρτάνῃ κανεὶς δὲν εἶναι τόσο κακόν, ὅσον εἶναι τὸ νὰ μὴ ἐντρέπεται μετὰ τὴν ἀμαρτίαν καὶ νὰ μὴ ὁτακοῖ εἰς τοὺς ἱερεῖς οἱ ὁποῖοι τοῦ δίδουν ἐντολήν νὰ πρόξῃ τὰ παραπτώματα.

Καὶ τί, θὰ εἴπῃ, κανεὶς ἔχουν ἀμαρτήσῃ τόσο, ὥστε νὰ ἀποβληθῶν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς αὐτοὺς κείρους; Καὶ ποῖαν ἄλλην ἀμαρτίαν μεγαλυτέραν ἀπ' αὐτὴν ζητεῖς, ὅταν αὐτοί, ἐνῶ ἔχουν γίνῃ μετὰ πραγματικῶν πόνων, πηροῦν μῶσα εἰς τὴν ἱερὰν αὐτὴν πνευματικὴν τρέφεσιν σὺν λυσσοσμένην σκυλιά; Καὶ **D** ἂν θέλῃς νὰ μῆθῃς καὶ τὸν τρόπον τῆς πορείας, δὲν θὰ σοῦ εἴπω ἐγὼ οὔτε λέξιν ἰδικὴν μου, ἀλλὰ μόνον τοὺς λόγους ἐκεῖνοι ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ κρίνῃ ὀλόκληρον τὴν ζωὴν μας, «Ὁ γὰρ ἐμβλέψας, λέγει, γυναικα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἠνοήκευεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. 5, 28). Ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ, τὴν ὁποῖαν συναντῇ κανεὶς εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἡ ὁποῖα εἶναι ἐνδεδυμένη χωρὶς ἐπιτήδευσιν, ἀβραμολογῇ πολλὰς φορές μετὰ τὴν ὄψιν τοῦ προσώπου τῆς ἐκείνου πατὴρ θὰ τὴν κριτῆσῃ πονηρὰ, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι οὐκ ὀσκόπως καὶ τυχαίως, ἀλλὰ μετὰ τὸν μεγάλῃν θῆον, ὥστε νὰ παραβλέψουν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνέβησαν ἐκεῖ σκοπιμῶς καὶ παρεμείναν ὅλην τὴν ἡμέραν προσηλωμένοι εἰς τὴν θέαν τῶν ἡττησμένων ἐκείνων γυναικῶν, **E** πῶς θὰ ἤμποροῦσαν νὰ εἴπωσιν ὅτι τὰς εἶδαν χωρὶς πονηρὰν ἐπιθυμίαν; Καὶ μάλιστα ἐκεῖ ὅπου ἀκούονται θηλυποετῆ λόγια, πορνικὰ τραγούδια καὶ φωναὶ πολλῶν ἡδυσθησῶν, ὅπου ὑπάρχουν διαμμένοι ὀφθαλμοὶ καὶ φησιόδια εἰς τὰ μάγουλα, ἐνδυρωσία πολὺ ἐξέπληττην, ἐκφρασε γερῆτη ἀπὸ ὑπερβολικὴν γοητείαν καὶ πολλὰ ἄλλα τεχνάσματα, τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν εἰς ἐξαπάτησιν καὶ δολοφονίαν τῶν θεσπῶν. Ἐπίσης ὑπάρχει ἐκεῖ δόμοφορία τῆς ψυχῆς τῶν θεσπῶν, ἡ εὐθυμία εἶναι πολλὴ καὶ ὁ τόπος ⁷⁷⁰ **A** παρακίει πρὸς ὀκαλοσίαν μετὰ αὐτὰ ποὺ γίνονται εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ με-

3. Τὴν θέαν ἐξαρκεῖται.

αυτά που ακούονται μετά. Ἡ μελωδία τῶν συρίγγων⁴ καὶ τῶν αὐλῶν⁵ καὶ τῶν ἄλλων ὄργανων ὀργάνων, καταγοιτίζεται καὶ καλαρώνει τὴν ἀντοχήν τῆς διανοίας καὶ προετοιμάζει τὴς ψυχὰς τῶν θεατῶν καὶ τὰς παραδίδει εὐκολοὺς λείαν εἰς τὰς ἐπιδοῦλες τῶν πορνῶν.

Ἐάν δὲ εἶδῶ, ὅπου ἀκούονται ψαλλοὶ καὶ εὐκαὶ καὶ ἄμπορει κανεῖς νὰ ἀκούσῃ θεία λόγια, ὅπου ὑπάρχει φόβος Θεοῦ καὶ πολλὴ εὐλάβεια, ψαίην κρυφὰ ἢ πονηρὰ ἐπιθυμία, σὺν ληστής ἢ κακοῦργος, πῶς ἐκείνοι που κῶθονται εἰς τὰ θέατρα καὶ οὐτε βλέπουν οὐτε ἀκούουν τίποτε τὸ ψυκαφελέδες, ὅπου τὰ πάντα εἶναι γεμάτα ἀπὸ πολλῶν αἰσχροτήτων Β καὶ πολλῶν βλακειῶν καὶ παλιωροῦνται ἀπὸ ὅλας τὰς πνευρῶς (καὶ ἀπὸ τὰ αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὰ μάτια των), πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερναήσουν τὴν πονηρὰν ἐκείνην ἐπιθυμίαν; Ἐάν δὲ δὲν εἶναι δυνατόν τοῦτο, τότε πῶς θὰ ἠμπορέσουν νὰ ἀπαλλαθοῦν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα τῆς πορνείας; Ἐκείνοι δὲ οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι καθαροὶ ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα τῆς πορνείας, πῶς θὰ ἠμπορέσουν νὰ παύσων, κυρὸς νὰ μετανοήσουν, τὴν ἄγιαν αὐτὴν ψάλην καὶ νὰ συμπερινοήσων εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτῆν συγκέντρωσιν;

2. Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἷς προτρέπω καὶ οἷς παρακαλῶ, ἀφοῦ καθαροίθητε προηγουμένως μετὰ τὴν ἔκμαλόνισον, τὴν μετάνοιαν καὶ ὅλα τὰ ὅλλα C ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν διὰ τὴν ἐπισημασμένην εἰς ἐκεῖ, ἃς ἀκούετε μετὰ τὰ θεῖα λόγια. Διότι δὲν ἔχετε διαπράξει μίαν ἀποανθήσαν ἁμαρτίαν. Αὐτὸ δὲ θὰ ἠμπορούσε νὰ τὸ ἀντιληφθῆ κανεῖς πολλὸ καθαρὰ καὶ μετρωμένα παραδείγματα. Ἐάν κάποιος δοῦλος, εἰς ἕνα κιβώτιον εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκοντο τὰ πολυτελεῖ καὶ χρυσοκέντητα ἐνδύματα τοῦ κυρίου του ἔθαζεν ἕνα ἐνδύμα δοῦλου γεμάτον ἀπὸ ἀκαθαρσίαν καὶ ψείρας, θὰ ἠμπορούσατε νὰ ἀνεχθῆτε μετὰ πρᾶξι τὴν προσβολήν; Πέστε μου! Ἄν δὲ κάποιος ἔκυνε μέσα εἰς ἕνα χρυσοὺν δοκεῖον, τὸ ὅποιον συνήθηξεν νὰ ἔχη πάντοτε μύρον, κάπρον καὶ ἀκαθαρσίαν, δὲν θὰ ἐκτυπώσατε αὐτὸν που θὰ ἔκανε τὸ παράταγμα αὐτό;

Ὅταν δὲ διὰ κιβώτια καὶ οὐκεία καὶ ἐνδύματα D καὶ μύρα ἐνδιαφερόμεθα τόσον πολὺ, εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ ψυχὴ μας ἔχει μικροτέραν ἄξιαν ἀπὸ ὅλα αὐτά;

4. Συρίγγ. Μουσικὸν ὄργανον κρητικῆς ποσειδωνικῆς, τοῦ ὅποιου ἀκουσθῆς ἔδαμπεται ὁ Πέος. Κατασκευάζεται ἀπὸ ἐκτὰ ἢ ἐκτὸς κελύφης διαφόρου μεγέθους, οἱ ὅποιοι συναλλοκίζονται μετὰ κερῶν.

6. Ἐπὶ τὴν λέξιν αὐτὴν νοεῖται καὶ πνευστῶν ὄργανων. Ἐργασίεται συνήθως ὡς φλογερός, ἀλλὰ διαφέρει ἀπὸ αὐτῆν διότι εἶχε γλωσσίδα. Ἦτο ἁπομεινὸς εἶδος «κλαρινέτου».

Καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔχει κυρὴ τὸ πνευματικὸν μύρον θὰ παρουσιάσωμεν διαβολικὰς ἐπαυεῖξεις, ἀκούσιμα σατανικὰ καὶ τραγοῦδια γεμάτα ἀπὸ πορνείαν. Καὶ πῶς θὰ τὰ ἀνεχθῆ αὐτὰ ὁ Θεός; Πέες μου. Ἄν καὶ πάλιν ἡ διαφορά μετὰ μύρου καὶ ἀκαθαρσίας καὶ ἐνδύματων κυρίου καὶ δοῦλου δὲν εἶναι τόσον μεγάλη, ὅση εἶναι μετὰ τῆς πνευματικῆς χάριτος καὶ τῆς πονηρᾶς ἐνεργείας. Δὲν φοβῶμαι, ἀνθρώπε, νὰ βλέπῃς μετὰ τὰ ἴδια μάτια Ε τὸ κρεβάτι, που εὐρίσκεται πάνω στὴν ὀρχήστρα, καὶ ὅπου τελοῦνται αἱ αἰσχροὶ πράξεις τῆς μοικείας, καὶ τὴν ἄγιαν αὐτὴν τράπεζαν, ὅπου τελοῦνται τὰ φοικετὰ μυστήρια τοῦ Χριστοῦ; Νὰ ἀκούῃς μετὰ τὰ ἴδια αὐτὰ καὶ τὴν πόρνην νὰ λέγη αἰσχρολογία καὶ τὸν προφήτην καὶ τὸν ἀπόστολον νὰ σὲ εἰσάγουν εἰς τὰ μυστήρια; Νὰ δέξῃσαι μέσα εἰς τὴν ἰδίαν καρδίαν καὶ τὰ δηλητηριώδη παρασκευάσματα καὶ τὴν φρικτὴν καὶ ἄγιαν βυσσίν; Πόσαι ζῶαι δὲν καταστρέφονται, πόσαι γέφυραι δὲν ναυαγοῦν καὶ πόσαι πόλεμοι καὶ συγκρούσεις δὲν δημιουργοῦνται εἰς τὰς οἰκίας ἀπὸ αὐτὰ! Διότι ὅταν παρουσῆς ἀπὸ αὐτὰ που εἶδες ἐκεῖ καὶ ἀποκαυτωθῆς περισσότερο καὶ γίνῃς 77! Α πὸ ἀκόλαστος καὶ ἐκθρός κάθε σαρκώτητος, καὶ μετὰ ἐπιστρέψῃς καὶ ἴδῃς τὴν γυναῖκα σου, θὰ τὴν ἴδῃς πὸ ἀσχημὴ ἀπὸ δρι εἶναι. Φλεγομένης ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνην τοῦ θεάτρου καὶ κυριευμένης ἀπὸ τὴν θῆαν ἐκείνην που μαγεύει, ἀπράξις τὴν σάφρονα καὶ συνετὴν σύντροφον ὅλης τῆς ζωῆς σου, τὴν ὀβριζεῖς, τὴν κατηγορεῖς διὰ μύρια πράγματα, ἐνθὺ δὲν ἔχεις κομμίαν ἁφορμὴν νὰ τὴν κατηγορήσῃς. Ἐπειδὴ ὅμως ἐντρέψῃσαι νὰ εἴπῃς τὸ πάθος καὶ νὰ ἀποκαλύψῃς τὸ πρᾶγμα που ἐβέβηθες ἐκεῖ, δημιουργεῖς ἄλλας προσφορεῖς. Ἰητῶν παραλόγους ἁφορμὰς διὰ τὴν μίσῃς, καὶ παραμελεῖς ὅλα τὰ τοῦ ὅκου σου, Β ἀποκαυτωμένης ἀπὸ τὴν πονηρὰν ἐκείνην ἐπιθυμίαν, ἢ ὅποια σοὶ ἐδημιούργησε τὸ τραῖμα. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν ψυχὴν σου ἔχει μείνει καὶ ἀνατρεῖ ἀκόμη ὁ ἦχος τῆς φωνῆς, ἢ μορφῆς καὶ τὸ βλέμμα, αἱ κινήσεις καὶ ὅλαι αἱ πορνικαὶ παραστάσεις, δὲν ἀντιπρόξεις μετὰ καρὴν τίποτε ἀπὸ ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὴν οἰκίαν σου.

Καὶ διατὶ λέγω τὴν γυναῖκα μόνον καὶ τὴν οἰκίαν; Διότι καὶ αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν θὰ τὴν ἀντιπρόξεις μετὰ περισσότερον δυσπρόσκειαν καὶ μετὰ ἐκθρότητα θὰ ἀκούσῃς τοὺς λόγους τοῦ κηρύγματος περὶ σαρκώτητος καὶ σεμνότητος. Διότι αὐτὰ που λέγονται δὲν εἶναι πλέον δι' ἐσὲ διδασκαλία, ἀλλὰ κατηγορία. Καὶ ἀφοῦ σιγὰ - σιγὰ περιπέσῃς εἰς ἀπόγνωσιν, C θὰ ἀποκόψῃς ἐντελῶς τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν αὐτὴν διδασκαλίαν. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὅλους

οὐκ ἔστιν ἀποφεύγετε οἱ ἴδιοι τὰς πονηρὰς ἐπισκοπὰς εἰς τὰ θέατρα καὶ νὰ ἀπομακρύνετε καὶ ἐκεῖνοις οἱ ὅποιοι συκνάζονται ἐκεῖ. Διότι αὐτὰ τὰ ὅποια γίνονται ἐκεῖ δὲν εἶναι ψυχαγωγία ἀλλὰ καταστροφὴ καὶ τιμωρία καὶ κόλασις. Ποῖον δὲ εἶναι τὸ ὄφελος ἀπὸ τὴν προσωρινὴν αὐτὴν ἡδονήν, ὅταν γεννῶν συνεχῆ πόνον καὶ ὅταν, παρακαλούμενος ἡμέραν καὶ νόκτα ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, γίνεσαι δύσκολος καὶ δυσάρεστος πρὸς ἄλλους; Ἐξέτασε λοιπὸν τὸν ἑαυτόν σου, ποῖος γίνεσαι ὅταν φεύγῃς ἀπὸ τὴν διακλήσιαν καὶ ποῖος ὅταν φεύγῃς ἀπὸ τὸ θέατρον, D καὶ σόγκρινε τὰς ἡμέρας, καὶ δὲν θὰ σοῦ κρεασθοῦν καθόλου οἱ λόγοι μας. Διότι ἡ σύγκρισις μὲς ἡμέρας ἀπὸ τὴν καθῆ περίπτωση ἐστὶν ἀρκετὴ νὰ σοῦ δελεῖ τὸ μέγεθος τῆς ὑπερλείας ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τῆς ἐλάθους ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ θέατρα. Αὐτὰ καὶ ἐλάστε τὰ ἔκω ἀναφέρει εἰς τὴν ἀγάπην σας καὶ δὲν θὰ παύσω ποτε νὰ σὰς τὰ ἀναφέρω. Διότι οὗτοι θὰ παρηγορησόμενοι αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ὑποφέρουν ἀπὸ τὰς ἀσθενείας αὐτὰς καὶ θὰ ἰσορροποῦμεν περισσότερο τούτοις ὑγείῃς. Ὁ λόγος διὰ τὰ πράγματα αὐτὰ εἶναι κρησπός καὶ θα τούτοις μὲν καὶ διὰ τοὺς δε. Εἰς τοὺς μὲν διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπ' αὐτὰ καὶ εἰς τοὺς δε διὰ νὰ μὴ παρουσταθῶν.

Ἐπειδὴ ὅμως πράξει E ἐκεῖνοις οἱ ὅποιοι ἐπιταμοῦν νὰ τὸ πράττουν αὐτὸ μὲ μέτρον, ἄφου σταματήσω εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν προτροπὴν, θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ προηγούμενον θέμα, εἰς τὸν Δαυὶδ, καὶ θὰ σὰς εἴπω καὶ τὰ ὑπόλοιπα. Διότι καὶ οἱ ζωγράφοι, ὅταν πρόκειται νὰ ζωγραφίσουν κάποια προσωπογραφίαν, συντρίβουν νὰ παίρουν κοντὲ των τὰ πρόσωπα ποὺ πρόκειται νὰ ζωγραφίσουν καὶ μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας, διὰ νὰ ἠμπορέσουν μὲ τὴν συνεχῆ θέαν νὰ ἀποτυπώσουν καὶ 772 A νὰ ἀποδώσουν μὲ ἀκριβείαν τὴν μορφήν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρόκειται νὰ ζωγραφίσωμεν τώρα, ὅχι τὴν εἰκόνα κάποιας σωματικῆς μορφῆς, ἀλλὰ κάλλος ψυχικῆ καὶ νοητὴν ὑψαιότητα, θέλομεν νὰ φέρωμεν κοντὰ σας καὶ σήμερον τὸν Δαυὶδ, διὰ νὰ τὸν βλέπιετε ὅλοσας καὶ νὰ ἀποτυπώσετε εἰς τὴν ἰδίαν τὴν ψυχὴν ὁ καθένας τὴν ὑψαιότητα τοῦ ἁγίου, τὴν πρόσητον καὶ τὴν ἡμερότητα, τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ ἕως τῆς Ἑλλάδος ἁρετὰς του. Διότι ἂν αἱ εἰκόνας τοῦ σώματος φέρουν κάποιαν παρηγορίαν εἰς αὐτοὺς ποὺ τὰς βλέπουν, πολὺ περισσότερο φέρουν αἱ εἰκόνας τῆς ψυχῆς. Καὶ ἐκεῖνος μὲν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰς βλέπῃ κανεὶς παντοῦ, ἐπὶ εὐρίσκονται κατ' ἀνάγκην τοποθετημέναι εἰς κάποιαν σταθερὰν θέσιν. Αὐτὴν ὅμως (τὴν εἰκόνα τῆς ψυχῆς) B δὲν εὐ ἐμποδίζει τίποτε νὰ τὴν με-

τοφάρησθε ἄνω θέλει. Διότι ὅταν τὴν τοποθετήσῃ εἰς τὰ θεοσοφικὰ τῆς διανοίας σου, ὅπου καὶ ἂν εἶσαι θὰ ἠμπορέσῃς νὰ τὴν βλέπῃς θαρραλῶς καὶ νὰ παίρῃς ἀπ' αὐτὴν μεγάλην ὑπέλειπον. Καὶ ὅπως ἐκεῖνοι τῶν ὀσφύων πάσκουν οἱ ὀφθαλμοὶ τοὺς ἔχουν περιεχόμενος μὲ σπύγγου καὶ μὲ ράκη σκοῦρον ἐνδεδυμένον διὰ νὰ ἀνασοφίζονται οἱ ὀφθαλμοὶ των βλέποντες διαρκῶς τὰ κρύματα ἐκεῖνα, ἔτσι καὶ σὺ, ἂν ἔχῃς ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου τὴν εἰκόνα τοῦ Δαυὶδ καὶ τὴν κυττάρησ διαρκῶς, καὶ ἂν ἀκόμη σὲ προσβάλλῃ πολλὰς φορές ὁ θυμὸς καὶ σοῦ συγκόχῃ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς διανοίας, προσβλέπων εἰς αὐτόν, C τὸ ὑπόδειγμα τῆς ἁρετῆς, θὰ γίνῃς ἔντελός καλὰ καὶ θὰ ἀποκτήσῃς πραγματικὴν μεγαλοφυΐαν.

3. Ἄς μὴ μοῦ εἴπῃ κανεὶς ὁ ἐκθρόνος μου εἶναι ἐλεεινός, πονηρός, διαφθαρμένος, ἀδύνατος. Ὅτι καὶ ἂν εἴπῃς δὲν θὰ εἶναι κεραιότερος ἀπὸ τὸν Σαούλ, ὁ ὅποιος ἐνῶ καὶ μία καὶ δύο καὶ πολλές φορές εἶπε σωθὴ ἀπὸ τὸν Δαυὶδ, τὸν ἐπεδουλεύετο μὲ κάθε τρόπον καὶ ὅταν πάλιν ἐδέχθη εὐαγγελιστὸν ἀπὸ τὸν Δαυὶδ, ἐξερρωλοῦσθε νὰ διατηρῇ τὴν πονηρίαν του. Διότι τί ἠμπορεῖς νὰ εἴπῃς ὅταν τοῦ ἐπίπῃ τὴν γῆν, τοὺς ἄγρους D τὴν οὐρανὸν, τοῦ ἤρπασε τὰ ἔζωα, τὸν ὕδριν, καὶ τοῦ ἀφῆρσθῃ μὲ πλεονεξίαν καὶ τὸν ἀδήγησεν εἰς πτωχείαν; Ὅμως δὲν τοῦ εἶπεν ἀφαιρέσει ἀκόμη τὴν ζωὴν, πρῶτα τὸ ἔπιον ἐπεδουλέω ὁ Σαούλ. Ἐὰν δὲ ὁ Δαυὶδ ἐπεδουλέω νὰ φανεώσῃ τὸν Σαούλ, ἕως νὰ ἀποκτείνωσιν νὰ τὸ πρόβῃ μίαν φοράν καὶ οὐκ εἶς καὶ τρεῖς καὶ πολλές, ὅπως ἔκρινεν ὁ Σαούλ. Ἐὰν δὲ πάλιν ὁ Δαυὶδ ἐπεδουλέω τὸ ἔκρινεν πρῶτα καὶ μίαν καὶ δύο καὶ πολλές φορές, θὰ τὸ ἔκρινεν τοῦτο χωρὶς νὰ εἶχῃ εὐαγγελιστὴν τόσο καὶ χωρὶς νὰ εἶχῃ λάσπη εἰς τὰς χεῖρας του δύο φορές καὶ νὰ εἶχῃ σωθῆ. Ἐπει ἀκόμη καὶ ἂν τὸ ἐπακροῦσθον αὐτὸ ὁ Δαυὶδ, καὶ πάλιν θὰ ἀνεδεικνύετο ἀνώτερος τοῦ Σαούλ. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἔκρινεν νὰ δευκατὴν κανεὶς τόσην μεγαλοφυΐαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης E καὶ νὰ κἀνῃ τώρα, ὅσπερ ἀπὸ τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ, τέτοιαν διαρῆς. Ὁ Δαυὶδ δὲν εἶπεν ὅσοις τὴν παροβολὴν τῶν μυρρίαν ταλάντων καὶ τῶν ἑκατὸν δηνυρίων. Δὲν εἶπεν ὅσοις ἀκόμη ὁ Δαυὶδ τὴν προσευχὴν ἣ ὅποια λέγει: εἴρατε τὰς ἀνθρώπους τὰ σφαιλῆρατα αὐτῶν, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος (Μάρκ. 11, 25). Δὲν εἶπεν ὅτι τὸν Χριστὸν ἐπαυρωμένον, τὸ ἔκρινεν αἶμα τὸ ὅποσον ἔκαε κῶσις, οἷμα καὶ εἶπεν ὅσοις ἀναριθμήτους, λόγους, κατὰ μεγαλοφυΐαν. Δὲν εἶπεν ὅποια ὅσοις τόσον μεγάλην θυσίαν, ὅσπερ 773 A εἶπε κοινωνήσῃ

του αἵματος τοῦ Κυρίου. Ἐνῶ δὲ εἶχε γαλουχηθῆ με ὑπερ-
στέφους νόμους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπαίτουσαν τίποτε τέτοιο, ἔφθο-
σαν εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς χριστιανικῆς μεγαλοφυ-
κίας.

Καὶ οὐ μὲν πολλὰς φορές μνησκακίαι με τὸ νὰ ἀργέσωσι
διὰ πράγματα τοῦ παρελθόντος. Αὐτὰς δὲ ἐνῶ ἐφοβείτο καὶ
διὰ τὸ μέλλον καὶ ἐγκύριζε πολὺ κατὰ ὅτι δὲν θὰ ἠμποροῦσε
νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν κώραν καὶ ὁ βίος του θὰ ἐγένετο ἀβίω-
τος ἐὰν ἔσωζε τὸν ἑχθρόν, δὲν ἔπαυσε νὰ τὸν ἀγαπᾷ καὶ νὰ
ἐνδιαφέρεται δι' αὐτόν, ἀλλὰ ἔκανε τὰ κάθε τι διὰ νὰ συντη-
ρήσῃ τὸν ἑχθρόν του εἰς ἄβραος τοῦ αὐτοῦ του. Ποῖος θὰ ἠμπο-
ροῦσε νὰ ἀναφέρῃ μεγαλυτέραν ἀνεξικακίαν ἀπὸ αὐτήν; Διὰ
νὰ μάθῃς δὲ ὅτι εἶναι δυνατόν, ἐὰν θέλωμεν, νὰ συμφιλωθώ-
μεν με κάθε ἀνθρώπιν ὁ ὁποῖος εἶναι διατεθειμένος ἐκθροῦν
ἐναντίον μας, **B** τί εἶναι ἀγριότερον ἀπὸ τὸν λέοντα; Καὶ ὅμως
τὸν ἐξημερώνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ ἐπιτηδείότης νικᾷ τὴν φύ-
σιν. Καὶ γίνεται πᾶς ἡμέρας ἀπὸ τὸ πρόβατον αὐτὸς ποὺ εἶναι
πῶ ἀγριος καὶ πῶ μεγαλοπρεπὴς ἀπὸ ὅλα τὰ θηρία, καὶ περὶ
μέσα ἀπὸ τὴν ἀγορὰν χωρὶς νὰ τρομάξῃ κανένα. Ποῖαν λοιπὸν
ἀπολογία θὰ εἴρωμεν καὶ ποῖαν ἀντικρίσιν, ὅταν τὰ θηρία
μὲν τὰ ἡμερώνουμεν, τοὺς ἀνθρώπους δὲ λέγομεν ὅτι δὲν
ἠμποροῦμεν νὰ τοὺς καταπαύσωμεν ὅτε νὰ τοὺς κάμωμεν
νὰ μᾶς φέρωνται πὸ καλωσύνην; Καὶ ὅμως εἰς μὲν τὸ θηρίον
ἡ ἡμερότης εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν φύσιν, εἰς δὲ τὸν ἄνθρω-
πον εἶναι ἀφόσκος ἡ ἀγριότης. Ὅταν λοιπὸν **C** κατορθώσω-
μεν νὰ νικῶμεν τὴν φύσιν, ποῖαν ἀπολογία θὰ εἴρωμεν, ὅταν
λέγομεν ὅτι δὲν ἠμποροῦμεν νὰ διορθώσωμεν τὴν προαιρέ-
σιν; Ἄν δὲ διακρινῆς ἀκόμη, θὰ σοῦ εἴπω τὰ ἔξης: Καὶ ἂν
ἀκόμη ἡ ὁσθονεὶά του εἶναι ὀνίατος, ὅσον περισσότερος εἶναι
ὁ κόπος σου, τόσο μεγαλύτερα θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀμοιβή σου,
ὅταν ἐπιμείνῃς εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ ὀνιάτου ὁσθενούς.

Ἐνα πρῆγμα λοιπὸν ἄς ἐπιδιώκωμεν μόνον. Ὅχι νὰ μὴ
πάθωμεν κανένα κακὸν ἀπὸ τοὺς ἑχθρούς, ἀλλὰ πᾶς ἐμεῖς
δὲν θὰ τοὺς κάνωμεν κανένα κακόν. Καὶ δὲν θὰ πάθωμεν κα-
νένα κακόν, ἔστω καὶ ἂν ὑπόφερωμεν μῦρια κακά, ὅπως καὶ ὁ
Δαυὶδ, ἐνῶ κατεδιώκετο καὶ ἐκινδύνευεν ἡ ψυχή ἡ ζωὴ του,
δὲν ἐπόθε κανένα κακόν, ἀλλὰ **D** καὶ ἐνδοξότερος καὶ σεμνό-
τερος καὶ πῶ ἀγαπητὸς ἀπὸ ἑαυτοῦ ἦτο εἰς ἑλους. Ὅχι δὲ
μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἴδιον τὸν Θεόν.
Διότι κατὰ τὴν ἐξημύσῃ ὁ ἅγιος ἐκεῖνος με τὸ νὰ πῶθῃ τόσα
πολλὰ ἀπὸ τὸν Σαούλ; Δὲν ἐγκωμιάζεται μέχρι σήμερον
καὶ δὲν εἶναι ἐνδοξος εἰς τὴν γῆν καὶ ἀκόμη πῶ ἐνδοξος εἰς
τὸν οὐρανόν; Δὲν ἔχει κερδίσει τὰ ἄριστα ἀγαθὰ καὶ τὴν θα-

αἰδείαν τῶν οὐρανῶν; Τί δὲ ὑπελήθη ὁ δόλιος ἐκεῖνος με τὸ
νὰ τὸν ἐπιβουλεύεται τόσο; Δὲν ἔλασε καὶ τὴν βασίλειαν
του, δὲν ὑπέστη φορικτὸν θάνατον μαζί με τὸν υἱόν του, δὲν
κατηγορεῖται ἀπὸ ἑλους, καὶ **E** τὸ κερτότερον ἀπὸ ὅλα, δὲν
τιμωρεῖται τώρα με αἰώνιον τιμωρίαν;

Τί εἶναι δὲ, τέλος πάντων, ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον κατηγο-
ρεῖς τὸν ἑχθρόν σου καὶ δὲν θέλεις νὰ συμφιλωθῆς μαζί του;
Σοῦ ἔχει ἀφαιρέσει χρήματα; Ἄν ὑπομείνῃς με γενναίως
τὴν κλοπήν, θὰ λάθῃς τόση ἀμοιβήν, ὅσην δὲν τὰ εἰκὸς
δοῦσαι ἐλεημοσύνῃν εἰς τοὺς πτωχοὺς. Διότι καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁ-
πίσος ἔχει δοῦσαι σοῦς πτωχοὺς, καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁπίσος οὐκε
ἐπιδιώκει νὰ ἐκδικηθῆ ὅτε καταράται τὸν κλέπτην, ἀκολου-
θεῖ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐργάζεται δι' αὐτόν. Ὅταν λοιπὸν
ἐργάζονται καὶ δαπανοῦν καὶ οἱ δύο διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν,
774 A εἶναι φανερόν ὅτι καὶ ὁ στέφανος τῆς νίκης θὰ εἶναι
ὁ αὐτός. Ἀλλὰ μήπως ὁ ἑχθρός ἔχει ἐπιβουλεύθῃ τὴν ζωὴν
σου καὶ ἐπεχείρησε νὰ σὲ φονεύσῃ; Τὸ πρῶγμα ἀποτελεῖ κα-
λὴν μαρτυρίαν δι' ἐσέ, ὅταν αὐτὸν πῶ σὲ ἐπιβουλεύθῃ, καὶ
ὁ ὁπίσος δοπρωξεν εἰς τέτοιον σημεῖον τὴν ἑχθραν, τὸν συγ-
καταλέγῃς μεταξὺ τῶν εὐεργετῶν σου καὶ προσεύχεσαι δι'
αὐτὸν καὶ παρακαλεῖς τὸν Θεόν νὰ τὸν εὐσπλαγχνισθῆ.

4. Ἄς μὴ ἴδωμεν λοιπὸν τοῦτο, τὸ ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς
ἡμῶν δὲν φονεύθῃ ὁ Δαυὶδ, ἀλλὰ ὅς ἐξετάσωμεν τὸ ὅτι
τρεις καὶ τέσσαρες στεφάνους μαρτυρίαν ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ
τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ Σαούλ. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁπίσος διὰ τὸν
Θεόν **B** σώζει τὸν ἑχθρόν του, ὁ ὁπίσος καὶ μίαν καὶ δύο καὶ
πολλὰς φορές εἶχε ρίψει τὸ δόρυ ἐναντίον του, καὶ ἐνῶ ἠμπο-
ροῦσε νὰ τὸν φονεύσῃ τοῦ ἐκέλευσε τὴν ζωὴν, μολοντοῦ ἐγνω-
ρίκεν ὅτι καὶ μετὰ ὅτι αὐτὸ θὰ τοῦ ἐπιτίθετο πάλιν, εἶναι
φανερὸν ὅτι μῦριας φορές ἐθύσασθῃ κατὰ τὴν διάνοαν.
Ἄρα ὅς ἐθύσασθῃ μῦριας φορές διὰ τὸν Θεόν, ἔχει καὶ μῦ-
ριας στεφάνους τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔλεγεν
ὁ Παῦλος, ὅτι ἀκαθ' ἐκδοστήν ἡμέραν ἀποθνήσκω διὰ τὸν Θεόν
(Ρωμ. 8, 36), τὸ ἴδιον ἔπαυσε καὶ αὐτὸς διὰ τὸν Θεόν. Διότι
ἐνῶ ἠμποροῦσε νὰ φονεύσῃ αὐτὸν πῶ τὸν ἐπιβουλεύετο,
δὲν τὸ ἔπραξε χάριν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐπροτίμησε **C** νὰ κινδύ-
νευῇ κάθε ἡμέραν παρὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τόσοσ θανάτους,
με τὸ νὰ διαπράξῃ ἕνα τέτοιον φόνον. Ἐὰν δὲ δὲν πρέπει νὰ
ἐκδικηθῆται καὶ νὰ μισθῶμεν ἐκεῖνον ὁ ὁπίσος ἐπιβουλεύεται
καὶ τὴν ἰδίαν τὴν ζωὴν μας, πολὺ περισσότερον δὲν πρέπει
νὰ τὸ πρόψωμεν αὐτὸ ὅταν μᾶς ἐλάφωσιν εἰς ὀπίστωτε ἔλλε.

Πολλοὶ νομίζουσι ὅτι τὸ νὰ κοκολογῶνται καὶ νὰ σπλέ-
νεται ἡ ὑπόληψις πῶν ἀπὸ τοὺς ἑχθρούς εἶναι πῶ ἀφόρητον

και από το χειρότερο είδος θανάτου. "Ας το εξετάσουμε λοιπόν και αυτό. Σε εκατολόγησε κανείς και σε είπε μαυίν και πόνον; Έάν μὲν λέγη τὴν ἀλήθειαν, νὰ διορθώθῃς. Έάν δὲ λέγη ψέματα, νὰ γελάσῃς διὰ τὴν κατηγορίαν. Έάν θεωρῆς τὴν συνέδηρὸν σου ἕνοχον δι' αὐτὰ τὰ ὧσα εἶπεν φρόντισε νὰ συμφορηθῆς. Δ' Έάν πάλιν δὲν εἴ τιττιῆ ἢ συνέδηρὸς σου, περιφρόνησε τὴν κατηγορίαν. Μάλλον οὐκ μόνον νὰ γελάσῃς και νὰ περιφρονῆσῃς τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ και νὰ καίρῃς και νὰ ἀγάλλῃσαι συμφάνως πρὸς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος πρὸς προτρέπει νὰ πράττειν ἔτσι. Διότι λέγει: ἔστιν ὀνειδιζομένη ὑμῶν και εἰπώσι τὸν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, καίρετε και ἀγαλλιῶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς" (Ματθ. 5, 11-12). Και ἄλλοῦ πάλιν: «καίρετε και σπαράτε, ὅταν ἐπαλάσῃ τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ψευδόμενος» (Λουκ. 6, 22-23). "Όταν δὲ, και ὅταν ἀκόμη λέγῃ τὴν ἀλήθειαν, ὀνειδῆς με μεγαλοφυκίαν τοὺς λόγους του και δὲν τοῦ ἀπαντήσῃς ὑβριστικά, ὅτε τὸν κακολογήσῃς, ἀλλὰ ἀνασθενάζῃς με πικρίαν Ε και καταδικᾷς τὸ παραπτώματά σου, δὲν θὰ λάθῃς μικρότερον μισθὸν ἀπὸ τὸν προηγούμενον. Και αὐτὸ θὰ προσπαθῶς νὰ σὲ τὸ δεῖξω ἀπὸ τὴν Γραφήν, διὰ νὰ μῦθετε ὅτι ὅσον δὲν ἄφελον οἱ φίλοι ὅταν ἐπινοοῦν και κολακεύουν, ὅς ἄφελον οἱ ἐχθροὶ ὅταν σὲ κακολοποῦν, ἀκόμη και ὅταν λέγουν τὴν ἀλήθειαν. Ἀρκεῖ μόνον νὰ δελήσωμεν ἡμεῖς νὰ χρησιμοποιοῦμεν τὸς κατηγορίας κατὰ τὸν πρόπαντα τρόπον. Διότι οἱ μὲν φίλοι πρὸς κολακεύουν πολλὰς φορές και νὰ τὸ ἀέκωμεν, ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ παρουσιάζουν μόνον τὰ παραπτώματα. "Όταν δὲ ἡμεῖς ἀπο-ἐγοισοῦμεν δὲν βλέπομεν τὰ παραπτώματά μας, ἐσεῖνοι λόγοι τῆς ἐχθρῆς των τὸ βλέπομεν με περισσότερον συμφάνως και με τὰς κατηγορίας των 778 Α πρὸς ἐξανικαζοῦν νὰ τὸ διορθώσωμεν και ἔτσι ἡ ἐχθρὰ γίνεται αἰτία μεγάλης ἰσπελασίας, οὐκ μόνον διότι διὰ τῆς ὑπονήσεως των ἐπιληθαισόμεθα τὰ παραπτώματα, ἀλλὰ διότι τὰ ἀποβάλλομεν. Διότι ὅταν σὲ κατηγορήσῃ ὁ ἐχθρὸς σου δι' ἕνα παράπτωμα, τὸ ὅσον ἀναγνωρίζεις και σὲ, και δὲν τὸν ὑβρίζῃς ὅταν τὸν ἠκούσῃς, ἀνασθενάζῃς δὲ πικρίας και παρακαλέσῃς τὸν Θεόν, ἔλας ἀμέσως ἀπαλλαγῆ ἀπὸ κάθε ἁμαρτίας. Ἄρα λοιπὸν τί θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἶναι πρὸ εὐχάριστος ἀπ' αὐτὸ; Τι δὲ εὐκολότερον διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα;

Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ νομίσῃς ὅτι ἐγὼ ἀπλάς σὲ Β ἐξαπατῶ, θὰ σοῦ φέρω τὴν μαρτυρίαν τῆς Γραφῆς δι' αὐτὰ, διὰ νὰ μὴ ἐμφυβέλλῃς πλέον. Ἔτο κάποιος Φαρισαῖος και κάποιος τελώνης. Και ὁ μὲν τελώνης εἶχε φθάσει στὸ ἑσχατον ὅριον τῆς

κακίας, ὁ δὲ Φαρισαῖος ἦτο κατὰ πάντα δίκαιος, διότι και τὸ ὑπάρχοντά του εἶδεν ὡς ἐλεημοσύνην και ἐνήστευε και ἦτο ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν. Ἐκεῖνος ἀντιθέτως εἶχεν ἐξοθεύσει ὅλην τὴν ζωὴν του εἰς ἀρπαγὰς και θιασφαγίας. Και οἱ δύο εἶχον ἐνέθει διὰ νὰ προσευχηθοῦν εἰς τὸν ναόν. Ὁ μὲν Φαρισαῖος ἐπέτεκετο και ἔλεγεν: «εὐχαριστῶ σοι, Κύριε, ὅτι οὐκ εἰμι ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀσθράτων, δρομαγες, πλεονεξία, ἀδὲ' ὡς αὐτὸς ὁ τελώνης» (Λουκ. 18, 11). Ἐ' Ὁ δὲ τελώνης, ὁ ὁποῖος ἐπέτεκετο πρὸς μακρὰ δὲν τοῦ ἀνταπέδωσε τὴν ὕβριν δὲν τὸν ἐκατολόγησον, ὅτε εἶπεν αὐτὰ πρὸς θεὸν ἔλεγαν πολλοὶ: Σὺ τοιμῆς νὰ μὲς ὑπενομήσῃς τὴν ζωὴν μου και νὰ κινήσῃ τὸς πράξεις μου; Δὲν εἰμαι καλύτερος ἀπὸ σένα; Θὰ ἀναφέρῃς τὰ ἁμαρτήματά σου και θὰ σὲ κάνω νὰ μὴ διαδῶς ποτὲ πλέον τὴν ἱερὴν στήν πόλιν. Δὲν εἶπεν ὅμως κανένα ἀπὸ τοὺς ψυχρὸς ἐκεῖνος λόγους με τοὺς ὁποῖους καθημερινῶς λούζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ἀλλὰ ἐπέταξε με πικρίαν και ἀφοῦ ἐκτύπησε τὸ στήθος του εἶπε μόνον τὸ αἰδοῦσθῆ μοι τῶ ἁμαρτωλῶς και ἐπέστρεψε λυτρωμένος.

Εἶδες ταχεῖαν κίνησιν; Ἐδέσθη τὴν Δ προσβολὴν και ἀπαλλάγη ἀπὸ τὴν κατηγορίαν. Ἀνεγνώρισε τὰ ἁμαρτήματά του και ἀπαλλάγη ἀπὸ αὐτὰ. Ἡ κατηγορία τῆς ἀμαρτίας ἐγένετο αἰτία νὰ τοῦ συχωρηθῆ ἡ ἀμαρτία και ὁ ἐχθρὸς ἐγενετο πρὸς τὴν θέλησιν του εὐεργέτης. Διότι πῶσον θὰ ἐπρεπε νὰ κοπήσῃ ὁ τελώνης νηστεύων, κοιμώμενος κάτω, ἀγρυπνῶν, μοιρῶν τὸ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς πτωχοὺς, καθήμενος με σάκκον και στάκτην πλὴν χρόνον; διὰ νὰ ἠμάρτησῃ νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα ἐκεῖνα; Και πῶρα και νὰ κόμην τίποτε ἀπ' αὐτὰ, με ἕνα ἁπλὸν λόγον ἐδούξεν ὅλην τὴν κακίαν. Και οἱ κατηγορίας και οἱ ὕβρεις ἐκεῖνου, ὁ ὁποῖος ἐνόησεν ὅτι τὸν ὕβριζει, τὸ ἔδωκεν στέφανον δικαιοσύνης, καιρὸς ἰδρῶτα και κόπον και πλὴν χρόνον. Βλέπετε ὅτι και ἂν πρὸς κατηγορῆ κανεὶς δικαίως Ε και ἂν ἡμεῖς τὸ ἀναγνωρίζωμεν, και δὲν ὑβρίζωμεν αὐτὸν πρὸς τὰ λέγει, ἀλλὰ στενώζωμεν με πικρίαν και παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας θὰ ἠμποροῦμεν νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ ὅλα τὰ ἁμαρτήματα; Ἐτο λοιπὸν ἐδικαιώθη και αὐτός. Ἐπειδὴ δὲν ἀνταπέδωσε τὴν ὕβριν ἀλλ' ἐπέταξε διὰ τὸ ἁμαρτηματὰ του, κατήλθε δικαιομένος αὐτός και ὅχι ἐκεῖνος.

5. Βλέπετε πῶσον κέρδος φέρει ἡ ὕβρις τῶν ἐχθρῶν, ὅταν τὴν ὑπομένωμεν με μεγαλοφυκίαν; Ἐπ' ὅσον λοιπὸν

8. Οἱ πειθόμενος θεῶν οὐκ εὐχόμενος και ἔλαρον τὸ σῆμα των με στήτην.

μὲς προξενούν ἀφέλειαν μερικοί και ἴταν λέγονν τὴν ἀλήθειαν και ἴταν ψεύδονται, 776 **A** διὰτι νὰ στενωκορούμεθα; Διὰτι νὰ ἐρεθίζώμεθα; Ἄν δὲν βλάπτῃ σὺ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν σου, ὡς ἄνθρωπε, οὔτε φίλος, οὔτε ἐχθρὸς, οὔτε ὁ ἴδιος ὁ διάβολος θὰ ἠμπορέσῃ νὰ σὲ βλάψῃ. Διὰτι ἴταν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μὲς ὑβρίζουν, μὲς βηρεύουν τὴν περιουσίαν και ἐπιβουλεύονται τὴν ἰδίαν τὴν ζωὴν μας, μὲς ἀφελούν, και οἱ μὲν μὲς πλέκουν σφύρανον μαρτυρίου ὅπως ἔχομεν ἀποδείξει, οἱ δὲ ἄλλοι μὲς ἀπαλλάσσουν ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα και μὲς κάρνουν δικαίους, ὅπως συνῆθη μὲ τὸν τελείην, ὅτι πῶσον λόγον νὰ ἐξαγνισώμεθα ἐναντίον του; Ἄς μὴ λέγωμεν λοιπόν ὁ δεῖνα μὲ ἐξώργισεν και ὁ δεῖνα **B** μὲ παρεκίνησε νὰ εἴπω αἰσχροὶ λόγια. Ἡμεῖς εἴμεθα αἴτιοι δι' ὅλα αὐτὰ. Διὰτι ἂν θέλωμεν νὰ δεῖξωμεν μεγαλοφυαίαν, οὔτε ὁ διάβολος δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ μὲς παρακινήσῃ πρὸς τὴν ὀργὴν. Καὶ αὐτὸ εἶναι φανερόν και ἀπὸ πολλὰ ἄλλα και ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν ἱστορίαν τοῦ Δαυὶδ, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἔμπροσθε μας και τὴν ὁποίαν ἀξίζει νὰ ἐξετάσωμεν και ἡμέτερον, ἀφοῦ ὑπενθυμώμεν εἰς τὴν ἀγάπην σας ποῦ εἴχαμεν σταματήσει.

Ποῦ εἴχαμεν σταματήσει λοιπόν; Εἰς τὴν ἀπολογίαν τοῦ Δαυὶδ. Λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη και σήμερον νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς λόγους τοῦ Σαουλ και νὰ ἴδωμεν τί ἀπεκρίθη αὐτὸς εἰς τὴν ἀπολογίαν τοῦ Δαυὶδ, διὰτι τὴν ὁρετὴν τοῦ Δαυὶδ δὲν θὰ τὴν παρουσιάσωμεν **C** μόνον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶπεν ὁ Δαυὶδ, ἀλλὰ και ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὅποια εἶπεν ὁ Σαουλ. Ἄν φανῇ ὅτι αὐτὸς λέγει κάτι πρὸς και ἡμέτερον, θὰ ἀποδώσωμεν τὴν αἰτίαν τούτου εἰς τὸν Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος μετέβαλε τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἐπαιδαγόγησε και διώρησε τὴν ψυχὴν του. Τί λέγει λοιπόν ὁ Σαουλ; Ἀφοῦ ἤκουσε τὸν Δαυὶδ νὰ λέγῃ εἰδὸς τὸ πνεύμα τῆς διαβολῆς ἐν τῇ χειρὶ μου (Ἄ' Βασ. 24, 18) και ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ὅποια εἶπεν εἰπεῖ μετὰ ὅτι αὐτὰ, ἀπήνησεν ἡ φωνὴ σου αὐτὴ τέκνον Δαυὶδ;» (Ἀὐτόθι 24, 17). Ἦν πόση μεταβολὴ συνετελέσθη αὐταμάτως! Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἠμείλιξετο προσηγοριάζει νὰ τὸν φωνάζῃ οὔτε μὲ τὸ ὄνομα του, ἀλλὰ ἠμείλιξετο ἀκούει και **D** τὸ ὄνομα, τὸν ἔκαμε και οἰκτεῖον του μὲ τὸ νὰ τὸν ὑποκαλέσῃ πατέρα τὸν φωνῆς, πρόσθετον τὸν λόγον, ἐνέφησε τὴν κάρνον τῆς ὀργῆς μὲ δρόσον, ἠρέμισε τὴν τρικυμίαν και ἐξηφάνισεν ὅλην τὴν φασμασίαν τοῦ θυμοῦ; Διὰτι ἐκεῖνοι οἱ λόγοι τοῦ Δαυὶδ εἰσῆλθον εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ Σαουλ ὁ ὁποῖος εἶπεν ἀποθηριασθὴ και ἔκαμαν ὄλην αὐτὴν τὴν ἀλλαγὴν, ποῦ ἠμποροῦμεν νὰ ἴδωμεν ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοῦ. **E** Διὰτι δὲν εἶπεν ἵνα λόγοι ἴδι-

κοῖ σου αὐτοῖ, τέκνον Δαυὶδ; Ἀλλὰ τί εἶπεν; «Ἡ φωνὴ σου αὐτὴ, τέκνον Δαυὶδ;». Καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους λατῶν τοὺς λόγους εἶπε συγκινηθῆ. Καὶ ὅπως ὁ πατήρ, ἴταν ὑστερα ἀπὸ κρόνια ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ παιδιοῦ του, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπιτροπῆται ἀπὸ κάποιου, συγκινεῖται ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν μορφήν ἀλλὰ και ἀπὸ τὴν φωνήν, εἶτι και ὁ Σαουλ, ἀφοῦ εἰσῆλθον ἐντός του οἱ λόγοι τοῦ Δαυὶδ και ἔδωκεν τὴν ἔκθραν, ἀνεγνώρισε τὸν ἄγιον και ἀφοῦ ἔβουλεν ἕνα πόδος, ἐδέχθη ἄλλο. Διὰτι ἀφοῦ ἔδωκε τὸν θυμὸν ἐδέχθη καρὸν και συμπάθειαν. Καὶ ὅπως κατὰ τὴν νόστον πολλὰς φορὰς δὲν 777 **A** ἀναγνωρίζομεν τὸν φίλον ὁ ὁποῖος εὐρίσκειται κοντὰ, ἐνῶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἀκόμη και ἂν τὸν ἴδωμεν ἀπὸ μακριὰ τὸν ἀναγνωρίζομεν, εἶτι συμπάθειαι συνήθως και μὲ τὴν ἔκθραν. Ὅσον κρόνον τὴν διαπρούμεν ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, ἡ φωνὴ τοῦ ἐκθροῦ ἡκεῖ διαφορετικὰ εἰς τὸ αὐτὸ μας και δὲν βλέπομεν καθαρὰ οὔτε τὸ πρόσωπον. Ὅταν ὁμοῦ διώξωμεν τὴν ὀργὴν, ἡ φωνὴ, ἡ ὁποῖα προηγουμένως ἦτο ἀντίπαλος και ἐχθρική, μὲς φαίνεται ἡμία και πολὺ γλυκεῖα, και ἡ ἐχθρική και μισητὴ ὄψεσ πηθητὴ και χαριτωμένη.

B. Τὸ ἴδιο συμβαίνει και μὲ τὸν χειμῶνα. Ἡ συγκέντρωσις τῶν νεφῶν δὲν ἀφήνει τὸ κάλλος τοῦ οὐρανοῦ νὰ φανῇ. Καὶ ἂν ἀκόμη ἡ ἄρασις μας εἶναι πάρα πολὺ ἰσχυρά, πάλιν δὲν θὰ ἠμποροῦσαμεν νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν ἕνω λαμπρότητα. Ὅταν δὲ ἐλθῇ ἡ θερμότης τῆς ἀκτίνας και **B** διαλύσῃ τὸ νέφος και ἔβη τὸν ἥλιον, φανερόνεται πᾶσιν ἡ λαμπρότης τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ ἴδιο γίνεται και σὲ μὲς ἴταν ὀργιζώμεθα. Ἡ ἔκθρα στέκεται ὡς πυκνὸν νέφος ἡμέρας εἰς τὰ μάτια και τὰ αὐτιά μας και κάνει νὰ μὲς φαίνονται διαφορετικοὶ αἱ φωναὶ και αἱ μορφαί. Ὅταν δὲ μετὰ πνευματικῆς κανεῖς καὶ ὀκίσῃ τὴν ἔκθραν και σκίση τὸ νέφος τῆς λύπης, τότε θὰ ἴδῃ μὲ ἀνησηρέαστον λογισμὸν και θὰ ἀκούσῃ τὰ πάντα, πρῶτον τὸ ὁποῖον συνῆθη και εἰς τὸν Σαουλ. Διὰτι ἀφοῦ **C** ἐαχίσθη τὸ νέφος; τῆς ἔκθρας, ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν τοῦ Δαυὶδ και λέγει «ἡ φωνὴ σου αὐτὴ, τέκνον Δαυὶδ;». Ποῖα αὐτὴ; Ἐκεῖνη ἡ ὁποῖα εἶπε ρίψει κάτω τὸν Γολιάθ, ποῦ εἶπε οὔσαι τὴν κάρνον ἀπὸ τοὺς κινδύνους και εἶπεν ἔπινα φέρει εἰς τὴν ἀσφάλειαν και τὴν ἐλευθερίαν ἄλλους ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι εἶκον διατρέξει θανάσιμον κίνδυνον. Ἡ φωνὴ ἡ ὁποῖα καθήρσκαζε τὴν ματίαν του και τοῦ εἶπε προσφέρει πολλὰ καλὰ. Διὰτι ἡ φωνὴ αὐτὴ εἶπε ρίψει κάτω τὸν δάρδρουον ἐκεῖνον. Δὲν εἶπε ρίψει ἐναντίον του ἀπλῶς και μόνον τὸν λίθον, ἀλλὰ τὸν κατενέματῃεν ἀφοῦ εἶπεν «σὺ ἔρχῃ πρὸς με ἐν τοῖς **D** θεαῖς σου ἐγὼ δὲ ἔρχομαι πρὸς σὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Σαβαώθ, δν

ἀνεπίστας σήμερον» (Α΄ Βασ. 17, 45). Καὶ ἡ φωνὴ αὐτὴ καθιέρωσε τὸν λίθον, ἔβαλεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ βορβάρου τὴν ἀγνίαν καὶ τοῦ ἀφάρσε τὸ θρόνος. Καὶ διατὶ ἀπορεῖς ἐάν καταπραῦνη ἡ φωνὴ τοῦ δικαίου τὸν θυμὸν καὶ κατανακῆ τοὺς ἐκθρόους, ὅταν ἀποδώσῃ ἀκόμη καὶ δαίμονας; Διότι ἀμυλλίσαν μόνον οἱ ἀπόστολοι καὶ ἔστυγον δραμαίως εἶλαι αἱ ἀντίθετοι δυνάμεις. Ἡ φωνὴ τῶν ἁγίων ἐταμάτισε πολλὰς φορές καὶ τὰ σπασίδια τῆς φρένας καὶ μετέβαλε τὰς ἐνεργείας των. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ εἶπε μόνον «στήτω ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη» (Ἰηρ. Ναυῆ 10, 12) καὶ ἐταμάτισον. Ἔτσι καὶ ὁ Μωϋσῆς ἔταμάτισε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐδέσκασε. Ἔτσι καὶ οἱ τρεῖς πειδὲς ἐδούσαν τὴν δύναμιν τοῦ πυρός μετὰ τοὺς ὕμνους ἐκείνους καὶ τὴν φωνὴν των. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σαούλ, συγκινημένος ἀπὸ τὴν φωνὴν αὐτῆν, ἔλεγεν «ἡ φωνὴ σου αὐτῆ, τέκνον Δαυῖδ;». Τί εἶπεν λοιπὸν ὁ Δαυῖδ; «Δούλός σου, Κύριέ μου βασιλεῦς. Γίνεται λοιπὸν ἀμίλλα καὶ φιλονικία παῖος θὰ τιμῆση περισσότερο τὸν ἄλλον. Ἐκείνος τὸν ἔκαμεν οἰκίον του καὶ αὐτὸς τὸν ἀπεκάλεσε κύριόν του. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον λέγει εἶναι τοῦτο: Ἐνα πράγμα ζητῶ μόνον, λέγει, τὴν σωτηρίαν σου καὶ τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὴν ἀρετὴν. Μὲ ἄνομους τέκνον. Ἐγὼ δὲ σὲ ἀγαπῶ καὶ φροντίζω δι' ἐσέ, 778 Α μόνον νὰ μὲ ἐχηρ δοῦλον σου, νὰ διώξῃς τὴν ἀργίην, νὰ παύσῃς νὰ νομίζῃς ὅτι σὲ ἐπαδουλεύομαι καὶ εἰμαι ἐκθρός σου. Διότι ἐφήραξες τὴν ἀποστολικὴν ἐκείνην ἐντολήν, ἡ ὁποία προστάζει νὰ πορακαρῆ ὁ ἕνας τὰ πρωτεία τῆς τιμῆς εἰς τὸν ἄλλον (πρβλ. Ρωμ. 10, 12) καὶ ὑπερβάλλων τὸν ἑαυτὸν του δὲν ἔκαμινεν αὐτὸ παρὰ κἀμινον πολλοὶ, συμπεριφερόμενοι χειρότερα ἀπὸ τὰ ζῷα, νὰ μὴ ἀνάκωνται δηλαδὴ οὕτε νὰ ἀμιλλήσουν εἰς τὸν πλησίον των πρῶτοι, ἐπειδὴ νομίζουν ὅτι προσβάλλονται καὶ ὑποτιμῶνται ἂν προσφωνήσουν κάποιον ἐπίδοκα καὶ μόνον μετὰ τὸ ὄνορά του.

Τὶ παρὰ μελοῖον θὰ ἤμποροῦσε νὰ παρουσιασθῆ ἀπὸ τὴν τὴν ἀναησίαν αὐτῆν; Τὶ αἰσχροτέρον ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν ἀναίσθησίαν αὐτῆν; Β Διότι τότε ἔκειε ὑποτιμῆσει τὸν ἑαυτὸν σου, ὡ ἄνθρωπε, τότε ἔκειε ὀπτασθῆ, ὅταν ἀναμείνῃς νὰ σὲ προσφωνήσῃ πρῶτος ὁ πλησίον. Διότι τί εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὴν ἀναίσθησίαν, τί δὲ παρὰ γελοῖον ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν κενωδοξίαν; Ἄν προσφωνήσῃς πρῶτος, θὰ σὲ ἐπαινώσῃ καὶ ὁ Θεός, πράγμα τὸ ὅποιον εἶναι σημαντικώτερον ἀπὸ εἶλαι τὰ ἄλλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐγκρίνουν τὴν συμπεριφορὰν σου καὶ θὰ λάβῃς ἀλόκληρον τὸν μισθὸν διὰ τὴν προσφωνήσιν σου. Ἄν ὄμως περιμένῃς νὰ σὲ τι-

μήσουν πρῶτον διὰ νὰ ἀναπαύσῃς τὴν τιμὴν, δὲν ἔκειε πρόξει τίποτε τὸ σημαντικόν. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀπέδωσε πρῶτος τὴν τιμὴν θὰ λάβῃ C καὶ ἀλόκληρον τὴν ἀνταμοιβὴν διὰ τὴν εὐνοίαν τὴν ὁποῖαν ἔδειξεν. Ἄς μὴ ἀναμείνῃς λοιπὸν νὰ τιμῶμεθα ἀπὸ ἄλλους πρῶτοι, ἀλλὰ ἄς σπεύδωμεν νὰ ἀποδώσωμεν τὴν τιμὴν πρὸς τὸν πλησίον καὶ ἄς τὸν προσφωνοῦμεν πάντοτε πρῶτοι, καὶ ἄς μὴ νομίζωμεν ὅτι τὸ κατόρθωμα αὐτὸ εἶναι κατὰ κοινὸν καὶ χωρὶς ἄλλων, τὸ νὰ γίνῃ δηλαδὴ καλεῖς φιλόφρων καὶ προσήνης. Πολλοὶ φίλοι ἀπεκόμισαν ὅταν ἔλειπε τοῦτο καὶ ἐδημοουργήθησαν πολλοὶ ἐχθροί, ὅπως καὶ ὅταν ἐτηρήθη ἑσταμάτισε μακροχρονίους πολέμους καὶ συνέβαλε φίλιας, αἱ ὁποῖαι ὑπέρχον ἥδη, ἐκὴν περισσότερο.

Μὴ παραμελής λοιπὸν, ἀγαπητέ, νὰ φροντίξῃς δι' αὐτά. Ἄλλὰ ἂν εἶναι δυνατόν ἄς δείκνωμεν μετὰ τὰς προσφωνήσεις καὶ μετὰ ἄλλον τρόπον τὴν ἀγάπην μας πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποῖους συναντῶμεν, ὅπως καὶ ἂν εἶναι. D Ἄν σὲ προλάβῃ ὁ ἄλλος, καὶ πάλιν νὰ τοῦ προσφέρῃς περισσότερο τὴν τιμὴν. Διότι αὐτὸ συνέβηκε καὶ ὁ Παῦλος ὅταν εἶπεν «ἀλλήλους, ἀγείθετε ὑπερέκοντα ἑαυτῶν» (Φιλιπ. 2, 3). Ἔτσι ἔκαμε καὶ ὁ Δαυῖδ καὶ ἀπέδωσε πρῶτος τὴν τιμὴν. Καὶ ὅταν πάλιν ἐτηρήθη, ἀπέδωσε μεγαλύτεραν τιμὴν μετὰ τὸ νὰ εἶπῃ «δούλός σου, κόριέ μου, βασιλεῦς». Καὶ προσέειπε ποῖον κέρδος ἀπεκόμισεν, διότι ἀφοῦ εἶπε τοῦτο ὁ Δαυῖδ, ὁ Σαούλ δὲν ἀντιεξε περισσότερο νὰ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν αὐτῆν χωρὶς νὰ διακρίσῃ, ἀλλὰ ἐβρήκεν παρὰ καὶ ἔδειξε μετὰ τὸ δόκρυα τὴν ψυχικὴν ὑγείαν καὶ τὸ ἄγνον φρόνημα τὸ ὁποῖον εἶπεν ἐπιφυσῆσει εἰς αὐτὸν ὁ Δαυῖδ.

7. E Τί θὰ ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ περισσότερο μακάριον ἀπὸ τὸν προφήτην, ὁ ὁποῖος ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος, ἤλλαξε τόσον πολὺ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐνῶ παρέλαβε ψυχὴν ἡ ὁποία ἐβουόισε δι' αἴμα καὶ σφαγῆν, τὴν ἔκαμε νὰ ἐξομῆσῃ εἰς θρήνους καὶ κοιτητοὺς; Δὲν θαυμάζω τόσον τὸν Μωϋσῆθ διὰ τὸ ὅτι ἔκαμε νὰ τρέξουν πηγαὶ ἀπὸ ἔρηρον θρόνον, ὅσον θαυμάζω τὸν Δαυῖδ διὰ τὸ ὅτι ἀπὸ σφραλισμοῦ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν σκληροὶ ὡς πέτρα, ἔκαμε νὰ τρέξουν πηγαὶ διακρίων. Διότι ἐκεῖνος μὲν ἐνάγκασε τὴν φύσιν, ἐνῶ αὐτὸς ὑπερίσκασε τῆς θελήσεως. 779 Α Ἐκεῖνος ἐκτύπησε μετὰ τὴν κόρην τὸν βόσκον, ἐνῶ αὐτὸς ἐκτύπησε μετὰ τὸν λόγον τὴν καρδίαν καὶ ἡμίαν, πράγμα τὸ ὅποιον καὶ κατώρθωσε. Καὶ ἡ εὐεργεσία του αὐτῆ ἦτο μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν πρώτην. Διότι εἶναι μὲν ἀξίωταινον καὶ ἀξιοθαύμαστον τὸ νὰ μὴ διέσῃ τὸ

ἔχρος και τὸ νὰ μὴ ἀποκόψη τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ ἀῖζει παλὸ περισοτέρως στεφάνους τὸ νὰ μεταβάλῃ και τὸ ἴδιον τὸ φρόνημα τοῦ ἐχθροῦ, νὰ τὸ κέρη καλύτερον και τὸ μετατρέψῃ, ὥστε νὰ γίνῃ μεγαλοφυκον ἀπέναντί του. Αὐτὴ ἡ εὐεργεσία εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ ἐκεῖνην. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ χορίσῃ τὴν ζωὴν **B** και νὰ δόμησῃ εἰς τὸ ὄρθον φρόνημα. Δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ θυμὸν ὁ ὁποῖος ἐπαίχεται ἄδικον φόνον, νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ σφαγὴν και νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ κινῶν ἢ ὁποῖα βασίλει πρὸς ἕν τῶσον μέγα κακόν. Διότι μὲ τὸ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς στρατιώτας του νὰ τὸν φονεύσουσιν, τοῦ παρέσκειν ὠφέλειαν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἐνῆ μὲ τὸ νὰ ἐκώσῃ τὴν κακίαν τῆς ψυχῆς του μὲ τοὺς λόγους τῆς μεγαλοφυκίας του τοῦ ἐχθροῦ τὴν μέλλουσαν ζωὴν και τὰ αἰῶνα ἀγαθὰ, ὅσων ἤμποροῦσε, φυσικὰ, νὰ τὸ πρόξῃ. "Ὅταν λοιπὸν τὸν ἐπανέφερε διὰ τὴν ἰδικὴν του πραότητα, νὰ τὸν θαυμάσῃ περισσότερο διὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ Σαοῦλ, ἐπειδὴ εἶναι παλὸ σημαντικώτερον ἀπὸ τὸ νὰ συγκρατήσῃ τὰ ἰδικὰ σου πάθη, **C** τὸ νὰ κατανικήσῃ τὴν μανίαν τῶν ἄλλων, νὰ καθουκάρῃ φιλογομένην καρδίαν, νὰ δημιουργήσῃ τὴσιν γαλήνην ἀπὸ τὴσιν παραζήλην και νὰ γεμίσῃ μὲ θερμὰ δάκρυα ὄφθαλμοὺς οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐντός των ζωγραφισμένων τῶν φόνων. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προκαλεῖ μεγάλην ἐκπληξὴν και εἶναι πραγματικὰ θαυμασιόν. Διότι ἔδν ὁ Σαοῦλ ἦτο ἕνας ἥμπος και λογικὸς ἄνθρωπος δὲν θὰ ἦτο παλὸ σημαντικόν νὰ τὸν ἐπαυφῆρῃ εἰς τὴν ἐνάρτερον κατάστασιν. Τὸ νὰ δεσφονίσῃ ὁμοῦς ἐντός μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ἄλην ἰὴν κακίαν ἀπὸ αὐτὸν ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποθηνωθῆ και εἶχε γλυστρήσει εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς κακίας και ἐπεδίωκε μὲ πάθος τὸν φόνον, ποῖον ἀπὸ ἐκείνουσ οἱ ὁποῖοι ἔχουν γίνεαι ἀπὸ ἀνεκασθεν ζακουστοὶ διὰ τὴν φιλοσοφίαν των δὲν θὰ ἐπεσκόζον;

Και σὺ λοιπὸν **D** ἔσαν συλλάθησ τὸν ἐχθρόν σου, μὴ ἐπιδικῆσ νὰ τὸν διώκῃς ἀφοῦ θὰ τὸν ἔκρη ἀντικοῦσαι και θὰ τὸν ἔκρη περιλοῦσαι μὲ μυσρία κατηγορίας, ἀλλὰ νὰ τοῦ φερθῆσ μὲ ἀγάπην και μὲ τὴν ἐπαναφέρει εἰς τὴν μεγαλοφυκίαν. Και νὰ μὴ πάθῃσ νὰ κίνῃσ και νὰ λέγῃσ τὸ κάθε τί προτοῦ κατανικήσῃ μὲ τὴν πραότητα σου τὴν ἐγριότητα ἐκείνου. Διότι δὲν ἵπάρκει τίποτε ἰσχυρότερον ἀπὸ τὴν μεγαλοφυκίαν. Διὰ τὴν φανερῶση τοῦτο ἔλεγε κάποιος ἐπὶ εὐλόγως ἀπαλὸς συγκλάσει ὁπίσθ (Παροιμ. 25, 15). Και τί εἶναι σκληρότερον ἀπὸ τὸ ὁπίσθ; "Ὅμως και ἕν ἕκδομη εἶναι κανέκς ὅσων σκληρῶς και ἀλύγιστος, **E** τὸ κάλας θὰ ἤμπορῆσῃ νὰ τὸν νικήσῃ αὐτὸς ποῦ θὰ τὸν μεταχειρισθῆ μὲ μεγαλο-

φυκίαν. Ἄλλοθ παλιν λέγει: εὐπρόσφαις ὑποπίπτουσα ἀποστρέφει ὄργας (Παροιμ. 15, 1). Ἐπομένως εἶναι φανερόν ὅτι τὸ νὰ ἀλλάξῃ ὁπίσθ ὁ ἐχθρός και νὰ συμφιλιωθῆ, ἔξαρτάται περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνον παρά ἀπὸ ἐκεῖνον. Διότι εἰς ἡμῶς και ἔκς εἰς αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὀργισθῆ ἐναπέσκειται τὸ ἂν θὰ σθεσθῆ ἢ ἂν θὰ θγάλη μεγαλυτέραν φλόγα ὁ θυμὸς των. Τοῦτο ἀκριβὸς τὸ ἐφανέρωσεν αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶπε και τὰ προηγουμένα μὲ ἕνα κοινὸν παράδειγμα. "Ὅπως, λέγει, εἰς σίβαν φωτιάς ἂν μὲν φυσήσῃς θὰ ἀνάψῃς ⁷¹⁰ **A** φλόγα, ἐάν δὲ πτόσῃ θὰ τὴν σβύσῃς [και τὰ δύο δὲ αὐτὰ δόνασαι νὰ κὰ πρόξῃς, διότι λέγει: εὐμώροτα ἐκ τοῦ στόματός σου πορευεται» (Ἐκκλ. 28, 14)], τὸ ἴδιο συμβαίνει και μὲ τὴν ἔκθραν τοῦ πλησίον. "Ἄν μὲν πασφῆρῃς λόγους ὑπερηφάνους και ἀλαζονικοῦς, τοῦ ἀνόθεις τὴν φωτιὰν και φωνιτάνεις περισσότερο τὰ κάρθουνα. "Ἄν δὲ φιλόφρονος και ταπεινόφρονος λόγους προτοῦ δυναμῶσῃ ἢ φωτιὰ, τοῦ ἐσθίωσῃς ἄλην ἰὴν ὄργην. Μὴ λέγῃς λοιπὸν ὅτι ἔπαθα αὐτὰ και αὐτὰ καὶ ἤκουσα αὐτὰ και αὐτὰ, διότι ἀπὸ σὲ ἔξαρτῶνται ἄλα αὐτὰ. "Ὅπως, ἐπίσης ἔξαρτῶνται ἀπὸ σὲ τὸ νὰ σβύσῃς και νὰ ἀνάψῃς ἰὴν σίβαν, εἶσι και τὸ νὰ δυναμῶσῃ ἢ νὰ σβύσῃ τὸν θυμὸν παλιν ἀπὸ σὲ ἔξαρτάται. "Ὅταν ἔκρη ἐχθρόν ἢ ἔλθουσι εἰς τὸν νοῦ σου ὅσα κακὰ ἤκουσας **B** και ἔπαθος, ἄς τὰ ἔκινῃς ἄλα. "Ἐάν δὲ τὰ ἐνθυμηθῆς νὰ θεωρῆς ὅτι σοῦ τὸ ἔκομεν ὁ διάβολος. Νὰ μαζεύῃς δὲ ὅτι καλὸν σοῦ ἔχει εἶπει ἢ σοῦ ἔχει κέρει ποτέ. Και ἂν τὰ ἐνθυμητοὶ διαρκῶς αὐτὰ, γρήγορα θὰ κατανικήσῃ τὴν ἔκθραν. Και ἂν πρόκειται νὰ τὸν καταγῆρῃσῃ ἢ νὰ συνωμλήσῃς μαζί του, νὰ τοῦ ζητήσῃς εὐθίνας και νὰ τὸν ἐλέγξῃς, μόνον ἀφοῦ διώκῃς πρώτῃ τὸ πάθος και σβύσῃς τὸν θυμὸν. "Εἶσι θὰ ἤμπορῆσῃ νὰ ὑπερισχίωσῃ μὲ εὐκολίαν. Διότι ὅταν εἴμηθα θυμωμένοι δὲν θὰ ἤμπορῶμεν οὔτε νὰ εἴπωμεν οὔτε νὰ ἀκούσωμεν κάτι σωστό. "Ὅταν ὁμοῦς ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὸ πάθος, οὔτε οἱ ἴδιοι θὰ εἴπωμεν ποτέ θαρῶν λόγον, **C** οὔτε θὰ θεωρῶμεν αὐτὰ ποῦ θὰ οἶς εἴπωσι οἱ ἄλλοι ὡς τέτοια. Διότι συνήθως δὲν μῶς ἐξαγριῶνουν αὐτὰ ποῦ λέγονται, ἀλλὰ ἡ προκατάληψις ποῦ πρόκειται ἀπὸ τὴν ἔκθραν. Πολλὰς φορὰς ἐνῆ ἀκούαμεν τὰς ἰδίας κατηγορίας ἀπὸ φίλους, οἱ ὁποῖοι μῶς περιόζον ἢ ὁστεῖλλονται, ἢ ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ, ἔκς μόνον δὲν παθαίνομεν τίποτε τὸ δυσάρεστον οὔτε ἐξαγριωνόμεθα. ἀλλὰ και γιγλωμεν και διασκαδῶμεν, διότι δὲν τὰ ἀκαίριμεν μὲ δεσποραμένην γνώμην, οὔτε μὲ ψυχὴν προκαταληπμένην ἀπὸ τὸν θυμὸν. "Ὅστε και μὲ τοὺς ἐχθροὺς, ἂν σβύσῃς τὸν θυμὸν και ἐκώσῃσ τὴν ἔκθραν, δὲν θὰ ἤμπορῆσῃ νὰ σὺ λυ-

πύση τίποτε από αυτά που θα σου εἶπουν.

Β. Δ Και διατί νά ἠμίλιθ διὰ τὰ λόγια; Ὅτε κανένα ἀπὸ τὰ γεγονότα θὰ σὲ λυτίσῃ, ὡς συνῆθι μὲ τὸν μακάριον αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἠλέησεν τὸν ἐσθρὸν νὰ ἐπιβουλεύεται τὴν ζωὴν του καὶ νὰ κινῆ τὰ πάντα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ὅτι μόνον δὲν ἐξηγριώμετο, ἀλλὰ καὶ τὸν συμπόσθεσε περισσό- τερον. Ὅσον περισσότερο τὸν ἐπιβουλεύετο, τόσον περισ- σότερον ἐδάρκισε εἰς αὐτόν. Ἐπειδὴ ἐγινώριζε — καὶ ἐγινώ- ριζε καλῶς — ὅτι ὅτι ὁ ἀδικούμενος ἀλλὰ ὁ ἀδικῶν εἶναι ἕ- ξος δακρύων καὶ θρήνων, διότι ἄλλοτε τὸν ἑαυτὸν του. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ ἀπρόσθετου μακρὸν **Ε** ἀπολογίαν καὶ δὲν ἐσταμάτησε μέχρις ὅτου τὸν ἔκοψε καὶ αὐτὸν νὰ ἀπολογηθῆ με δάκρυα καὶ θρήνους. Ἀφροῦ λοιπὸν ἐθρήνησε καὶ ἔκλαυ- σε πικρῶς, καὶ ἐξέβαλε γοερὰς κραιπλάς, ἔκλαυσε τί λέγει: «Δίκαιος σὺ ὑπὲρ ἐμέ, ὅτι σὺ ἀνταπέδωκάς μοι ἀγαθὰ, ἐγὼ δ' ἀνταπέδωκά σοι κακὰ» (Α' Βασ. 24, 18). Βλέπετε πῶς κα- τηγορεῖ τὴν κακίαν του καὶ ἐξυμνεῖ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου καὶ ἀπολογεῖται ἐνῶ δὲν τὸν ἐξαναγκάζει κανεὶς;

Ἔτσι νὰ κάμνῃς καὶ σὺ. Ὅταν πάσῃς τὸν ἐσθρὸν σου μὴ τὸν κατηγορήσῃς, **781** Α ἀλλὰ ἀπολογησοῦ διὰ τὰ τὸν κάμνῃς νὰ κατηγορήσῃ ὁ ὅσιος τὸν ἑαυτὸν του. Διότι ἂν μὲν τὸν κατηγοροῦμεν ἡμεῖς, ἀγρίζεται. Ἄν ὅμως ἀπολογηθῶ- μεν, ἐπειδὴ θὰ ἐντραπῆ ἀπὸ τὴν μεγαλοφυκίαν μας, θὰ κα- τηγορήσῃ ὁ ὅσιος τὸν ἑαυτὸν του. Καὶ ἔτσι καὶ ὁ ἔλεγχος γί- νεται χωρὶς νὰ τὸν ὑπομιασθῆ καὶ ἕκείνος ἀπαλλάσσεται ἀ- πὸ βλαπτὴν τὴν πονηρίαν του. Τοῦτο συνῆθι καὶ εἰς τὴν περι- πτωσιν αὐτὴν. Αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶκεν ἀδικησά, ἐκατηγόρησε μὲ πολλὴν σφοδρότητα, ἐνῶ αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶκεν ἀδικηθῆ, ἐσώπη. Διότι δὲν εἶπεν ἄπλως: μὲ ἔχεις ἐνεργετήσῃ, ἀλλὰ «ἀνταπέδωκάς μοι ἀγαθὰ», ἠραδῆ ἀπὸ διὰ τὴν ἐπιβουλήν, διὰ τὴν φονικὴν μονίαν καὶ διὰ τὰ ἅλλα μέρη κακὰ, μὲ ἔ- κει προσφέρει μεγάλως εὐεργεσίας. Ἐγὼ ὅμως δὲν εἶνα **Β** καλύτερος ὅτε μ' αὐτὰ, ἀλλὰ ἐπέμεινα εἰς τὴν κακίαν μου καὶ μετὰ ἀπὸ τὰς εὐεργεσίας αὐτὰς. Ἐνῶ σὺ δὲν ἄλλα- ξες παρ' ἅλα αὐτὰ, ἀλλὰ ἐξηκολούθησες νὰ φέρεσαι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νὰ ἐνεργετῇς πάλιν ἐμέ, ὁ ὁποῖος σὲ ἐπιβουλεύουμέν.

Πόσους δὲ σφεαφῶνους δὲν ἤξιζε νὰ λάβῃ διὰ καθένα ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Δαυὶδ; Διότι ἂν καὶ αὐτὰ τὰ ἐλε- γε τὸ στόμα τοῦ Σαουλ, ἡ σφραῖ καὶ ἡ ἐπιδοξολογία τοῦ Δαυὶδ ἦσαν ἐκεῖνα αἱ ὁποῖαι εἶχαν βάλει τοὺς λόγους αὐτοὺς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Σαουλ. «Καὶ ἐπήγγειλός μοι σήμερον, λέγει, ἂ ἐπιπράς μοι ἀγαθὰ, ὡς ἀπέκλεισθ' με Κύριος σήμερον εἰς

τὰς κείρας σου καὶ οὐκ ἀπέπεινάς με» (Α' Βασ. 24, 19). **Γ** Ἄναφέρει ἐπίσης καὶ μίαν ἄλλην του ἀρετὴν, τὸ ὅτι ἠηλα- δῆ, ἀφροῦ τὸν εὐηργέτησε, δὲν ἐσώπησεν ὅσπε τὸν περιε- φρόνησεν, ἀλλὰ ἤθελε καὶ τοῦ τὸ εἶπεν, ὅτι δὲ νὰ ἐπαυκασθῆ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοῦ δεῖξῃ καὶ νὰ τοῦ ἀποδείξῃ μὲ τὰς πράξεις του αὐτὰς, ὅτι αὐτὰ τὰ κάμνον ἐκεῖνοι που ἐνδυ- φέρονται διὰ κόποιον καὶ τὸν ἀγαποῦν καὶ οὐκ ἐκείνα που ἐπιβουλεύονται καὶ ἔχουν κακοῦς σκοπούς. Διότι ἐπιτρέ- ται νὰ λέγῃ κανεὶς τὰς εὐεργεσίας του, ὅταν προκίτη ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτὸ μεγάλη ἰσχύεια, ἐνῶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ κα- νεὶς λόγος δι' αὐτὰ καὶ τὰς παρουσιάσῃ καὶ τὰς διασαρῶσῃ, δὲν φέρεται καλύτερα ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι κατηγοροῦν. Ὅταν ὅμως **Δ** πρώτη τοῦτο ἐπειδὴ θέλει νὰ πείσῃ αὐτόν ποῦ εἶναι ἀνεφάρμενος καὶ ἔχει πονηρὰς διαθέσεις ἐναντί- ον του, ἀποδεικνύεται στοργικῶς καὶ εὐεργέτης του. Τοῦτο λοιπὸν ἔπραξε καὶ ὁ Δαυὶδ, ὅτι ἐπειδὴ τυχαῖον ἤθελε νὰ δο- ξασθῆ ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἐρεκίωσῃ τὸν θυ- μόν, ὁ ὁποῖος εἶχε ριζώσει εἰς τὴν ψυχὴν του. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸν ἐπήνεσεν ὁ Σαουλ, καὶ ἐπειδὴ τὸν εὐηργέτησε καὶ ἐπειδὴ τοῦ ἀνέφερε τὴν εὐεργεσίαν.

Ἐπειτα, προσπαθὼν νὰ τοῦ ἀνταποδώσῃ τὴν εὐνοίαν καὶ μὴ εὐρίσκων καμμίαν ὁμοίωσιν ἀνταξίαν τῶν εὐεργεσιῶν του, ἀναθέτει τὴν ἀρετὴν του αὐτὴν εἰς τὸν Θεὸν λέγων τὰ ἔφη: «Ὅτι εἰ εὖρος τῆς τὸν ἐσθρὸν αὐτοῦ ἐν θλίψει καὶ ἐκπέμψῃ αὐτὸν ἐν ὀδῷ ἀγαθῆ, καὶ Κύριος ἀνταποδῶ αὐτῷ ἀγαθὰ καθὼς πεποίηκας σὺ σήμερον» (Α' Βασ. 24, 20). Διό- τι τί θὰ ἠμποροῦσε νὰ τοῦ δώσῃ ἀντάξιον ποῦς τὰς εὐεργε- σίας του, ἔπειτα καὶ ἂν τοῦ ἔδωκε τὴν βασιλείαν του καὶ ὅ- λας τὰς πόλεις; Ὁ Δαυὶδ εἶχε κασίπαι εἰς αὐτόν ὅτι μόνον τὰς πόλεις καὶ τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν τὴν ζωὴν του. Αὐτὸς δὲ δὲν ἠμποροῦσε νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλην ζωὴν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸν παραπέμπει εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀντα- μεθεῖ μὲ τὰς σφρανίτας ἀποθέας ἐπιπῶν αὐτὸν καὶ διδά- σκων ἔλοις ἡμεῖς, ὅτι τότε θὰ λάβωμεν μεναιυτέρας ἀντα- ποδοῖς ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅταν ἐνῶ ἔχωμεν κάποι ἡσῖαν καλὰ εἰς τοὺς ἐσθρούς, λάβωμεν ἀπὸ αὐτοῦ κακὰ. Ἐπειτα λέγει ὅτι εὖρος ἐνῶ γινώσκω ὅτι βασιλεὺς ἀσπληθῆς καὶ σπρε- ται ἡ βασιλεία Ἰσοὺδ ἐν χεῖρί σοι. Καὶ νῦν ἐπιστῶν σοι **782** Α κατὰ τοῦ Κυρίου. Ἴνα μὴ ἔσλοθορῶσῃς τὸ σπῆμα μου ὁποῖος σου, καὶ μὴ ὁπισώσῃς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ ὄκνου τοῦ πατοῦς μου» (Α' Βασ. 21, 22). Καὶ — πῆρ σου — πῆρ τὸ ννη- οῖς τοῦτο. Σὺ ἔχεις τὴν στοατόν, σὺ τὰ κομῆντα, σὺ τὰ ὄπτα, τὰς πόλεις, τοὺς στρατιώτας καὶ ἄλλην τὴν δύναμιν τῆς

βασιλικής προετοιμασίας. Αὐτὸς δὲ εἶναι ἔρμος καὶ γυνὴς, κυρίως πατρίδα καὶ κυρίως ἐσπία, κυρίως ἀκογόνειαν. Ἄπὸ ποῦ λοιπὸν τὰ λέγεις αὐτά; Πῶς μου. Κατὰ τὸν ἀκόλουθον συλλογισμὸν: Δὲν θὰ μπορούσες νὰ ἐξῆ ὑπερικύβει, ἐνῶ ἦτο γυνὴς καὶ δοῦλος, ἐποῦ ὁ ὁποῖος ἦμην ὑπλισμένους καὶ εἶσαν τόσην δύναμιν, δὲν **B** δὲν εἶχε τὸν Θεὸν μαζί του. Ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος εἶχε τὸν Θεὸν μαζί του εἶναι ἰσχυρότερος ἀπὸ ἄλλους. Εἶδες πῶς σκέπτεται μετὰ τὴν ἀποβουλὴν του ὁ Σαούλ; Εἶδες πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδάμῃ κανεὶς ἄλλην τὴν κακίαν του καὶ νὰ μεταβληθῆ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸ καλύτερον;

θ. Ἄς μὴ κόνωμεν λοιπὸν ἐξ αἰτίας τῆς ἀποθυμίας μας τὴν σωτηρίαν. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη κατέλαμμεν εἰς τὰ σκοτεινὰ ἄρια τῆς κακίας, εἶναι δυνατὸν νὰ εὐρωμεν πάλιν τοὺς εαυτοὺς μας, νὰ γίνωμεν καλύτεροι καὶ νὰ ἐκιδιώξωμεν ἄλλην τὴν κακίαν.

Κατόπιν τί λέγει; *Ὁμοσθὸν μοι κατὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ ἐξολοθρεύσῃς τὸ σπέρμα μου ὅπως μου, καὶ μὴ ἀφανίσῃς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς μου. **C** Ὁ βασιλεὺς παρακαλεῖ τὸν ἄπλὸν ὑπόκοον! Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος φορεῖ τὸ δῶδῆμα παρακαλεῖ τὸν δραπέτην διὰ τὰ παιδιὰ του! Καὶ αὐτὸ ἀκόμη ἀποτελεῖ ἀποδεικνὺν τῆς ἀρετῆς τοῦ Δαυὶδ, τὸ ὅτι παίρνει τέτοιο θάρρος ὁ ἐκθρόος. Ἐὰν δὲ ζῆτῆ ἦσκον τὸ πράττει ὅσα διότι δὲν εἶχαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Δαυὶδ, ἀλλὰ ὑπονοῶν ὅσα κακὰ τοῦ εἶχε κἀμει. *Ὁμοσθὸν μοι μὴ ἀφανίσῃς τὸ σπέρμα μου ὅπως μου. Κάνει τὴν ἐκθρόον ἐπιτροπὸν τῶν παιδιῶν του καὶ θέτει εἰς τὰς χεῖρας του τοὺς ἀπογόνους του. Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς εἶναι ὡσὺν νὰ τὰ παίρνῃ μετὰ τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ νὰ τοῦ τὰ παραδίδῃ, **D** ἢ ἄλλως εἰς μεσοτῆν εἰς αὐτὸ τὸν Θεόν.

Τί ἔκαμε λοιπὸν ὁ Δαυὶδ; Μήμῃς τὸν εἰρωνεύθη δι' αὐτό; Καθόλου. Ἀπεναντίας ἐδέχθη αὐτοὺς καὶ ἔδωκε τὴν ὑπόσχεσιν. Καὶ ὅταν ἀπέθανεν ὁ Σαούλ, ὅχι μόνον δὲν ἐφόβεισε τοὺς ἀπογόνους του, ἀλλὰ ἔκαμε καὶ περισσότερα ἀπὸ ὅσα εἶχαν ὑποσχεθῆ. Διότι τὸν ἀπογόνον του, ὁ ὁποῖος ἦτο κουτσὸς καὶ ἀνάπηρος κατὰ τὸ ἕνα πόδι, τὸν πῆσε εἰς τὴν οἰκίαν του, τὸν ἔβαλε νὰ καθίσῃ εἰς τὸ ἕθρον τραπεζῆς μαζί του καὶ τοῦ ἐκάρχησε τὴν μεγαλυτέραν τιμὴν. Καὶ δὲν ἐκοκκίνιζεν οὔτε ἐντρέπεται, οὔτε ἐνόησεν ἕν ἑντροσιάζετο ἢ βασιλικὴν τραπεζῆ ἀπὸ τὴν ἀναπηρίαν τοῦ παιδιοῦ, ἀλλὰ ἐκωκυρτο καὶ ὑπερφανεῖτο περισσότερο. **E** διότι καθέννας ἀπὸ τοὺς σινδοιτήμονάς του ἐρευνγεῖ ἀφοῦ εἶχε πόσει ἕνα ὠραῖον μῶθημα πραγματικῆς μεγαλοφυΐας. Διότι βλέπων

τὸν ἀπόγονον τοῦ Σαούλ, ὁ ὁποῖος εἶχε κἀμει τόσα κακὰ εἰς τὸν Δαυὶδ, νὰ ἀπολαμβάνῃ τόσην τιμὴν ἀπὸ αὐτόν, καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο ἀγνώριτος ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη, συνεπιλαμβάνετο μετὰ τοὺς ἐκθρόους τοῦ κόκκινος ἀπὸ ἐντροπῆν. Καὶ ἂν ἀκόμη εἶχε δώσει ἐντολήν νὰ τρέπεται κάπου ἄλλου καὶ τοῦ ἄριζεν ἀρκετὸν σιτηρέσιον, θὰ ἦτο καὶ τοῦτο σημαντικόν. Τὸ ὅτι δὲ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ ἴδιον τὸ τραπέζι του δείκνει ὑψηλὸν καθῆκον ἐμφιλοσόφου φρονήματος. Διότι γνωρίζετε βεβαίως ὅτι δὲν εἶναι πολὺ εὐκαλὸν νὰ ἀγαπᾷ κανεὶς τὰ παιδιὰ τῶν ἐκθρόων. Τί λέγω νὰ ἀγαπᾷ; **79** **A** Νὰ μὴ μισῆ καὶ νὰ μὴ καταδικᾷ. Πολλοί, ἀφοῦ ἀπέθανον οἱ ἐκθρόοι τῶν, ἄφησαν νὰ ζεσπῶσῃ ἡ ὀργὴ τῶν εἰς τὰ παιδιὰ τῶν. Ὁ γενναῖος ὁμοῦ αὐτὸς δὲν ἔκαμε κάτι τέτοιο, ἀλλὰ καὶ ἄφησε ζωντανὸν τὸν ἐκθρόον του, καὶ ὅταν ἀπέθανεν εἰδείξε τὴν στοργὴν ποῦ εἶχε δεῖξει πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὰ παιδιὰ του. Τί θὰ ἔμπορούσες νὰ ὑπάρῃσῃ ἀγαπᾶν ἄλλο ἄνθρωπον, τὸ ὁποῖον περιεκρίβλωναν παιδιὰ ἐκθρόου, καὶ μάλιστα ἐκθρόου μετὰ φωνικὰς προθέσεις; Τί θὰ ἔμπορούσες νὰ εἶναι πνευματικώτερον ἀπὸ τὴν εὐακίαν αὐτῶν, εἰς τὴν ἁψίαν ὑπῆρχον τόσαι εὐλογίαι; Αὐτὸ ἦτο τραπεζῆ ἀγγέλων μᾶλλον καὶ ὄχι ἀνθρώπων. Διότι τὸ νὰ ὑποδέκεται μετὰ φιλοφροσύνην καὶ νὰ ἀγαπᾷ τὸ παιδιὰ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος πολλὰς φορὰς **B** εἶχεν ἐπιχειρήσει νὰ τὸν φονεύσῃ καὶ ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποθάνει μετὰ τὴν πρόθεσιν αὐτῆν, τὸν τοποθετεῖ εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀγγέλων.

Αὐτὸ νὰ πράξῃς καὶ σὺ, ἀγαπήσῃ, καὶ νὰ ἀγαπᾷς τὰ παιδιὰ τῶν ἐκθρόων σου καὶ ἐν ὄντι αὐτὰ καὶ ἀφοῦ ἀποθάνουν. Καὶ ἐν ὄντι μὲν ζῶν, θὸ νὰ συμφιλιώσῃς μετὰ τὸν θρόνον αὐτῶν μετὰ τοὺς ἰδίους. Ἀφοῦ ἀποθάνουν δὲ αὐτοὶ νὰ ἀγαπᾷς τὰ παιδιὰ τῶν διὰ τὴν κερδοσίαν; ἔλαυσαν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, νὰ στεφανώσῃς μετὰ μυσίους στεφάνους καὶ νὰ δευκθῆς ἀπὸ ἄλλους μυσίους εὐκάς, ὅχι μόνον ἀπὸ ἐκείνους ποῦ εὐεργετοῦνται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ βλέπουν. **C** Αὐτὸ θὰ παρουσιασθῆ ὑπὲρ σοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, οἱ ἐκθρόοι τοὺς ὁποῖους θὰ ἔχῃς εὐεργετήσῃς, θὰ εἶναι οἱ μεγάλοι ὑπερασπισταὶ σοῦ κατὰ τὴν σιγήν τῆς κρίσεως καὶ θὰ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ πολλὰς σοῦ ὑμῆρας καὶ θὰ ζήτησῃς ἀνταμοσίην δι' αὐτά. Καὶ ἂν ἀκόμη ἔχῃς κἀμει μῦρια ἰσορροπία, ὅταν ἀναφέρῃς τὴν προσευκὴν ἐκείνην ἢ ὁποῖα λέγεις εἴφατε τοῖς ἐκθρόοις ἡμῶν καὶ ὁ Πατήρ ἡμῶν ἀφήσει ἡμῶν τὰ παραπτώματα ἡμῶν, μετὰ πολὺ θάρρος θὰ λάβῃς συγκύριον ὄλον τῶν ἀμαρτιῶν σου καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν θὰ ζήσῃς μετὰ τὴν καλὴν ἐλπίδα τῆς σωτῆς καὶ **D** ὅλοι θὰ τρέφουν καλὰς διεθέσεις διὰ σὺ. Διότι ἐκείνους οἱ ὁποῖοι βλέ-

πουν ότι αγαπής τους έχθρους και τα τέκνα των, πώς δὲν θὰ θελήσουν νὰ γίνουν φίλοι σου και νὰ πόθουν τὰ πάντα πρὸς χάριν σου; "Όταν λοιπὸν ἀπολαύσης τέτοιαν εὐνοίαν ἀπὸ τὸν Θεὸν και ἴλοι σοῦ εὐχωνται ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τί θὰ ἤμαρ-
 ρῆση νὰ σὲ λυτήσῃ και πῶς δὲν θὰ εἶναι εὐτυχεστέρα ἡ ζωὴ σου;

Αὐτὰ ἄς μὴ τὰ θαυμάζωμεν μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ και ὅταν ἐξέλθωμεν ἀπ' ἐδῶ, ἄς τὰ τηροῦμεν. Ἐ Καὶ ἄσπυ ἀναζητή-
 ωμεν και ἀνακαλύψωμεν ὁ καθένας τοὺς ἐχθρούς του, ἄς συμφιλιωθῶμεν μὲ αὐτούς και ἄς τοὺς κἀμῶμεν εὐκρινεῖς ἡμῶς φίλους. Καὶ ἂν πρέπει νὰ ἀπολογηθῶμεν και νὰ τοὺς ζητήσωμεν συγγνώμην, ἄς μὴ ἐγκαταλείψωμεν τὴν προσπά-
 θεϊαν, ἔστω και ἂν ἤμεις εἴμεθα οἱ ἀδικημένοι. Ἔτσι ἡ ἀντα-
 μοχθὴ μας θὰ εἶναι μεγαλύτερα και μεγαλύτερον τὸ θάρρος μας νὰ παρουσιασθῶμεν εἰς τὸν Θεόν, και ἔτσι θὰ κερδίσω-
 μεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν διὰ τῆς χάριτος και τῆς φι-
 λανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μαζί μὲ τὸν Πατέρα και τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνίρρει ἡ δόξα, ἡ δόξα και ἡ τιμὴ, τώρα και πάντοτε και εἰς τοὺς ἀτελευτή-
 τούς αἰῶνας. Ἀμήν.

328 Α ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΑΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΧΗΡΑΝ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ

1. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς κοινῆς νηστείας, ἐνῶ πολλές φορές εἶπον τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὁμλήσω περὶ ἐλεημοσύνης, δὲν τὸ ἐπαρῆτον ἐπειδὴ ἤμωτο ἡ ἐσπέρα και μὲς διέκοπτε τὴν πορείαν τοῦ λόγου. Τοῦτο δὲ συνέβαιεν ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐκινῶνίκε τὰ πρῶγματα συμφωνῶν πρὸς τὸ συμφέρον μας, διὰ νὰ μεταθέσῃ τὸν περὶ ἐλεημοσύνης λόγον εἰς τὴν ση-
 μερινὴν συνάθροισιν. Διὰ νὰ παρατεθῇ εἰς ἴλους σας σήμε-
 ρα ἡ τράπεζα τῆς ἐλεημοσύνης ἢ τώρα ποῦ δὲν εἶσθε και-
 ρισμένοι εἰς τοὺς διαφορούς σας; "Ὅτι ἐπειδὴ τὸν ἐγὼ
 ἔκω νὰ σὲς εἶπω κάτι μεγάλον και φοβερόν σήμερον, ἀλλὰ
 ἐπειδὴ ἡ δύναμις τῆς ἐλεημοσύνης εἶναι μεγάλη και φοβε-
 ρὰ και ἐπειδὴ ἡ παρουσία τῆς εἶναι πολὺ μεγάλη ἐνώπιον
 τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅπως μία βασίλισσα τῆς γῆς, ἔτσι συνήθει
 και αὐτὴ νὰ εἰσέρχεται μὲ πολλὴν ἄφοβον εἰς τὰς ἀμέτρη-
 τὰς πόλεις. Αἱ δυνάμεις δὲ αἱ ὅσαι φυλάσσουσιν τὰς πό-
 λεις τῶν οὐρανῶν, ἂν μὲν ἴδωσιν τὰς ἄλλας ἀρετὰς νὰ ἔρχον-
 ται μαζί μὲ τὴν ἐλεημοσύνην, ἀνοίγουσιν μὲ πολλὴν τῆν
 τὰς θύρας και εἰς τὰς ἄλλας ἀρετὰς πρὸς χάριν τῆς ἐλεη-
 μοσύνης. "Ἄν ἴδωσιν τὰς ἴδωσιν C νὰ ἔρχονται χωρὶς τὴν ἐλεη-
 μοσύνην, κλείουσιν πρὸ αὐτῶν τὰς θύρας. Αὐτὸ δὲ γίνεται πε-
 ρισσότερον καταναπτόν ὅτι τὸ ἐπιτοδῶσιον τῶν παρθένων ἐ-
 κείνων, αἱ ὅσαι ἀπεκλεισθῶσαν ἀπὸ τὸν ἱερὸν γάμον, ἐπει-
 δὴ δὲν συντηροῦσαν διαρκῶς μὲ ἔλαιον τὰς λαμπάδας των.
 Παρατήρησε, παρακαλῶ τὴν διαφορὰν. Ἡ ἐλεημοσύνη μὲν
 χωρὶς τὴν παρθενίαν εἰσῆγγαγεν εἰς τὸν οὐρανὸν αὐτοὺς ποῦ
 τὴν ἀκαλοῦθῶσαν, ἐνῶ ἡ παρθενία χωρὶς τὴν ἐλεημοσύνην
 δὲν τὸ κατιόρθωσεν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ δύναμις τῆς ἐλεη-
 μοσύνης εἶναι τόσο μεγάλη, ἄς δεσμεθῶ με πολλὴν προ-
 θυμίαν αὐτὰ ποῦ λέγονται ἐν αὐτῇ. Ἡ διδασκαλία δὲ περὶ
 ἐλεημοσύνης θὰ ἐγίνετο και σύντομος και ὀρίστη. D ἂν ἴ-
 φερα μπροστὰ σας τὸ παράδειγμα τῆς χήρας τῶν Σαραφῶν
 τῆς Σιδῶνος! Διότι εἶναι ποῦ ὀξείσσοι οἱ διδασκαλοὶ ποῦ

1. Σάραττα ἡ Σάραφθα. Ἀρχαία πόλις τῆς Φοινίκης κτισμένη 15
 χλμ. νοτίως τῆς Σιδῶνος. Παρῆμεν ὀνομαστὴ ἐξ αἰτίας τῆς χήρας αἰ-

παιδαγωγούν με έργα από εκείνους που συμβουλευθούν με λόγους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ κήρα θὰ γίνῃ δι' ἡμᾶς ὁ καλύτερος διδάσκαλος τοῦ πράγματος τούτου. Διότι ἡμεῖς μὲν συμβουλευσάμεν με τὸν λόγον, ἐκείνη δὲ θὰ ἠμπορήσῃ νὰ μᾶς παιδαγωγήσῃ με τὰ ἔργα, ἔκτοια ὡς συμπαραστάτην τὴν ὁμοίαν τῆς κήρας τῆς Καινῆς Διαθήκης. Διότι δύο εἶναι αὐταὶ αἱ κήραι. Μία εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἐκείνη ἡ ἁποία ἔδωκε τὰ δύο λεπτά καὶ μία εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην, ἐκείνη ἡ ἁποία ἔγινεν ἀξία τῆς τιμῆς νὰ ὑποδεχθῆ τὸν προφήτην. Καὶ αἱ δύο ³²⁹ Ἄ θρῆσαν εἰς τὴν ἴδιαν ἀρετὴν τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας καὶ ἐπέδειξαν τὴν ἴδιαν φιλοφροσύνην, δεκνύουσαι εἰς ἡμᾶς μετὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν καταρθεμάτων τὴν συγγένειαν τῶν Διαθηκῶν. Διότι ὅπως οἱ ἄρῃλοι σάπτελοι ποὺ περιβάλλουν τὰ λιμάνια, καὶ τοὺς ὀπίσθους συνήθιστον νὰ ἀνομάζουσι φάρους, διατηροῦν κατ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς ἀσθεστον πῦρ καὶ μετὰ τὴν λήμψιν τῶν ἀστέρων τοὺς χαμένους εἰς τὸ πέλαγος εἰς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ λιμανιοῦ, εἶσι καὶ αὐταί, σὺν τῷ εἶναι λιμάνια ἐνδευόμενα μετὰ τὴν φιλοφροσύνην, μετὰ τὸ φαῖς τῆς μεγαλοφυΐας τῶν καλοῦν πρὸς τὴν ἀσφάλειάν των ἐκείνους ποὺ πλανιῶνται εἰς τὸ πέλαγος τῆς φιλαργυρίας μέσα εἰς τὴν τὰ θεοφείαν νύκτα — **Β** διότι ἡ ζωὴ μας δὲν εἶναι καλύτερα ἀπὸ νύκτα, ὅπως λέγει καὶ ὁ Παῦλος, ὅτι «ἡ νύξ προέκορον, ἢ δὲ ἡμέρα ἤγγικε» (Ρωμ. 13, 12) — καὶ πρόκειται νὰ καταποντισθοῦν, διότι αὐτὰ διατηροῦν ἀσθεστον τὴν φλόγα τῆς φιλοφροσύνης καὶ ἀσπασίον τὸ αἰώνιον φῶς τῆς ἐλεηροσύνης.

2. Ἄλλὰ περὶ μὲν τῆς κήρας τῆς Καινῆς Διαθήκης θὰ ἀμιλήσωμεν εἰς ἄλληλιν περίστασιν. Σήμερον δὲ θὰ σὺς ἀμιλήσωμεν δι' ἐκείνην τῆς Παλιᾶς. Πάντως καὶ καθ' ἕν χρόνον ἐγκαυμάζεται αὐτῇ, πλέκονται αἱ στέφανοι τῶν ἐγκαυμάτων καὶ ἐκείνης, διότι ἐκείνων τῶν ἀσπασίων εἶναι ὅμοια τὰ κατορθώματα, κοινὰ εἶναι καὶ οἱ λόγοι τῶν ἐγκαυμάτων.

3. Συνέθη λοιπὸν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνης πείνα φοβερά. Δὲν εἶχε τικὸν κουρασθῆ ἡ γῆ καὶ δὲν ἀπέβιθε κορπὸν, ἀλλὰ τὰ ἀνορθήματα τῶν ἀνθρώπων εἶχαν ἀποκοκρύνει τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ. Συνέθη λοιπὸν φοβερὰ πείνα, πείνα φοβερωτέρα ἀπὸ ἄλλας τὰς ἄλλας. Καὶ τὴν πείναν αὐτὴν τὴν εἶχε προκαλέσει ὁ Ἥλιος, ὁ ὁποῖος τὴν ἐκρημοποίησε σὺν κῆποιον φοβερὸν ὑπερένν, διὰ τὸ συνεστῆ τὸς ὁμοδοῦλους του, οἱ ὅποιοι ὑδρῆσαν τὸν Θεόν. Μάλλον

της. τὴν ὅταν ἐπεκράτη ὁ Ἥλιος. Τὸ σχετικὸν περιστατικὸν ἀναφέρεται εἰς τὸ Γ' Βασιλειῶν 11, 9-24.

δὲ τὴν πείναν τὴν εἶχαν προκαλέσει τὰ ἀνορθήματα τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν εἶχε φέρει τὸ στόμα τοῦ προφήτου, ὁ ὁποῖος εἶπε: «Ὁ Κύριος ὁ Θεός, **Δ** εἰ ἔσαι ὑγιᾶς, εἰ μὴ διὰ στόματός μου» (Γ' Βασ. 17, 1).

Ἦτο λοιπὸν ἀφόρητον τὸ κακόν. Διότι δὲν εἶχε κάμει μόνον τὴν γῆν ἄκαρπον ἢ φοβερὰ φωνὴ τοῦ προφήτου, ἀλλὰ ἐσταμάτησε καὶ τὸ πρῆμα τῶν ποταμῶν καὶ ἀπεκράνθησαν ὅλοι οἱ κείμαροι. Καὶ ὅπως ὅταν πέσῃ εἰς τὸ σῆμα ἀπότομος ὑψηλὸς κυρτός, δὲν ἀποκρηναίνει μόνον τὴν ἐπιφανείαν, ἀλλὰ προκρηναίνει καὶ εἰς τὸ βάθος καὶ ἀποκρηναίνει καὶ τὰ ἴδια τὰ ὀστέ, εἶσι καὶ ἡ ἔρησσις ποῦ ἐπεκράτησε τότε, δὲν κατέκαυσε μόνον τὴν ἐπιφανείαν τῆς γῆς, ἀλλὰ εἰσῆλθε καὶ μέχρι τὰ βάθη τῆς γῆς καὶ ἐξηράνισε κάθε ὑγρασίαν. Διότι λοιπὸν λέγει ὁ Θεός πρὸς τὸν προφήτην, **Ε** ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς Σαρεφθὰ τῆς Σιδωνος· ἐκεῖ ἐντελειῶμαι γυναίκα κήρα τοῦ διαθρέψαι σε» (Γ' Βασ. 17, 9); Τί σημαίνει αὐτό; Ἐνῶ δὲν εἶναι εἰσπράσβετος εἰς τὴν πατρίδα του, τὸν στέλνει εἰς ἔξωτην κῆραν καὶ μάλιστα πρὸς γυναίκα κήραν; Διότι καὶ ἂν ἀσκήσῃ ἦτο εὐπορος, ἂν ἦτο πολὺ πλουσίος, ἂν ἦτο σφόδρα βασιλεὺς, καὶ ἂν εἶχαν ἀποθήκας γεμάτας ἀπὸ καρπῶς, δὲν θὰ τῆς ἠμυδίαζε πάλιν τὴν καλὴν διάθεσιν ὁ φόβος τῆς πείνης; Διὰ τὸ μὴ τὴν λέγει λοιπὸν αὐτὰ ὁ προφήτης ὅτε νὰ τὰ σκέπτεται, τὸν εἶχε θρῆψει προηγουμένως μετὰ τὸς κόρακας (Γ' Βασ. 17, 8), σὺν τῷ ἤθελε νὰ εἴπῃ εἰς αὐτὸν ³³⁰ Ἄ με αὐτὰ ποῦ ἔγινον ὅτι: ἐὰν προηποίησα τὴν ἄλογον φῶσιν νὰ σὲ διαθρέψῃ, πολλὸ περισσότερον θὰ πεισθῆ ἢ λογικῇ νὰ πράξῃ τοῦτο.

3. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν μετὰ τοὺς κόρακας ἔρχεται ἡ κήρα. Καὶ ἠμποροῦσε νὰ ἴδῃ κανεὶς τὸν προφήτην νὰ ἀναμένη τὴν κήραν γυνακός· τὴν ἀυρανομήτη ἐκείνην καὶ θεῖαν ψυχὴν, τὸν γενναῖον καὶ ὑπέροκον Ἥλιον νὰ ἔρχεται σὺν ἑνὶ περιπλανώμενος ζητιᾶνος εἰς τὴν θύραν τῆς κήρας, καὶ τὸ στόμα ποῦ εἶχε κλεισθὲν τὸν οὐρανὸν νὰ λέγῃ αὐτὰ ποῦ λέγουσιν οἱ ζητιᾶνοι: Δώσε μου νερό, δώσε μου ψωμί, διὰ τὸ μάθηξ ἐσὺ ὅτι τίποτε δὲν εἶναι τόσον κατάλληλον ὅσον αἰκία γυνακὸς κήρας **Β** καὶ σκητὴ πάμπαντος, ποῦ εἶναι ἀπληλαγμένη ἀπὸ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ κακὸν του. Διότι ὁ τίπος ἐκεῖνος ἦτο ἀπληλαγμένος ἀπὸ ταραχῶς, γεμάτος ἀπὸ κάθε ἀρετῆν καὶ πᾶν ἥρωος ἀπὸ κάθε λιμῆν. Τέτοια δὲ καταλίματα κυρίως ἀνακρηθὸν αἱ ψυχὰς τῶν ἁγίων.

Ὁ προφήτης λοιπὸν πῆγαινε πρὸς τὴν κήραν, ἡ ἁποία ἐπρόκειτο νὰ ἀποτελέσῃ πῆγαινε καὶ καθήγαγον τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπληροξενίας. Πῆγαινε πρὸς τὴν κήραν, διδάσκων τοὺς

πάντας ὅτι τὴν τιμωρίαν τῆς πεινῆς δικασίας τὴν ὑπομένουν οἱ Ἰουδαῖοι. Διὰ τὸν πρόκειται νὰ τιμωρήσῃ ὁ Θεός, δὲν τιμωρεῖ εἰσὶ καὶ ὡς ἔπρεπε, οὔτε ἀρκεῖται μόνον εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς κρίσεως του, ἀλλὰ μὲ τὰ πράγματα ὑπολογεῖται εἰς τοὺς ἀνθρώπους. C ὡσὺν νὰ κρίνεται εἰς δικαστήριον ἀπὸ τὰς ὑποφίας τῶν πολλῶν. Καὶ ὅπως οἱ δικασταί, ὅταν πρόκειται νὰ καταδικάσων κάποιον εἰς θάνατον, ἀφοῦ καθίσουν προηγουμένως εἰς ὑψηλὸν βῆμα καὶ δίδουν ἐντολὴν νὰ φωνάζουν τὰ παραπετάσματα καὶ ἀφοῦ καλέσων γύρω των ὅλον τὸν λαόν, διεξάγουσιν τὴν διαδικασίαν ἐνώπιον ὧν, ἐρωτῶν ἐνώπιον ὧν ἀφοῦ δὲ ἀκούσων τὰς ἀποκρίσεις, δίδουν ἐντολὴν νὰ ἀναγνωσθῶσιν πρακτικὰ περὶ τῶν ἐγκλημάτων τῶν κατηγορουμένων, καὶ ἀφοῦ κρίνουν τὸν κατηγορούμενον D νὰ κατηγορήσῃ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν του διὰ τὸ ἐγκλήματά του, τότε ἐκέρχον τὴν ἀπόφασιν, ἔτσι καὶ ὁ Θεός, ἀφοῦ καθῆσθαι προηγουμένως εἰς τὸ ὑψηλὸν βῆμα, τὸ κήρυγμα τῆς Γραφῆς δηλαδὴ, καὶ καλέσῃ γύρω του ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἐξετάζει τὰ ἁμαρτήματα ὑπὸ τὰ φέματα καὶ τὰ αὐτὰ ὧν, καὶ δὲν δίδει ἐντολὴν νὰ ἀναγνωσθῶσιν ὑπομνήματα ἢ νὰ προσκομθῶσιν ἄλλο γραπτὸ στοιχεῖα, ἀλλὰ παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς τοὺς ἴδιους τὰ ἁμαρτήματα τῶν καταδικῶν.

4. Ὅταν λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ ρηθῇ ἐναντίον τῶν κατῶν τῶν Σοδὸμων⁸ τοὺς φοβερούς του κεραυνούς καὶ νὰ ἐξερπύσῃ ἀπὸ τὴν κίον μετ' τὴν φοβερὰν ἐκείνην φλόγαν ὅλα τὰ κωρία καὶ τὰς πόλεις, ὅταν ἔγραψε E νὰ πῶσθαι εἰς τὴν γῆν ἢ νῆα καὶ παράδοξον ἐκείνην ὄρασί, ἢ ἅπλοια ἦτο πᾶς φοβερὰ ἀπὸ τὴν πρῶτην ἐκείνην βροχὴν ποὺ τὴν εἶκεν. Ἦει πρῶτος καὶ μόνος ὁ Ἰησοῦς, πρὸ τοῦ ἐπιβάλλῃ τὴν τιμωρίαν αὐτὴν μὲς ἐβείχε τὴν πονηρίαν ἐκείνων ποὺ ἐπρόκειτο νὰ τιμωρηθῶσιν, ὅτι μετ' τὴν ἀνάγνωσιν γραπτῶν στοιχείων ἀλλὰ μὲ τὰ ἴδια τὰ ἁμαρτήματά των ποὺ τὰ παρουσίασεν. Διὰ τοῦτο ἔστειλε καὶ τοὺς ἀγγέλους, ὅσοι μόνον διὰ νὰ ὀδηγήσων τὸν Λαὸν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ σοὺ δεξῶν τὴν παρανομίαν ἐκείνων, ὅπως καὶ ἔπρεπε.

Ἐπειδὴ ὁ Λαὸς τοὺς εἶχε φιλοξενήσει εἶχαν πολιωρήσει: ὅλοι τὴν οἰκίαν του ἀπὸ ὧν τὰς πλευράς. 321 A Ἄρτια δὲ τῆς πολιωρίας αὐτῆς ἦτο παρὰ φθὸν σαρκικῶς ἔρωτος, ἐπιθυμία παρανόμου σαρκικῆς ἐπιτοφῆς, ἢ ἅπλοια ἐπιτενοῦσε τὰ ὄρια καὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἡλικίας. Διότι δὲν εἶχαν

8. Ἐλέγε τὴν σχετικῶς ἀσφίτην εἰς τὸ 19ον κεφάλαιον τῆς Γενέσεως.

προσπρέχει μόνον νεοὶ ἀλλὰ καὶ γέροντες. Καὶ οὔτε αἱ λευκαὶ καὶ τρίχες τῆς κεφαλῆς εἶχαν καταπαύσει τὴν λύσαν, οὔτε τὸ γῆρας εἶχε σβᾶσει τὴν μαγίαν, ἀλλὰ ἤμπορούσε κανεὶς νὰ ἴδῃ ναυάγιον μῆσα εἰς τὸ ἡλιάν, παράνομον ἐπιθυμίαν εἰς τὸ γῆρας. Καὶ δὲν ἐσταμάτησαν οὔτε εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον τῆς παρανομίας, ἀλλὰ, ἐνῶ ὁ Λαὸς ὑπέσχετο νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὰς θυγατέρας του, δὲν ἔφρασαν ἀλλὰ ἐπέμεναν καὶ ἔλεγαν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο νὰ φόνουν πρὸ τοῦ πάρουσιν μαζί τινος τοὺς ἄνδρας. Καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ προεινήσων μεγάλα κακά εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ὑπέσχετο νὰ τοὺς δώσῃ τὰς θυγατέρας του διὰ νὰ σώσῃ τὴν τιμὴν τῶν φιλοξενουμένων του. B Εἶδες ὅτι πρῶτα ἐβείχε ἀπὸ ὧν τὰς πλευράς τὴν κακίαν τῶν Σοδομιτῶν καὶ μετὰ ἐπέβαλε τὴν τιμωρίαν;

Διὰ νὰ μὴ στενοχωρηθῆς λοιπὸν διὰ τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς, ὅταν τοὺς ἴδῃς νὰ τιμωροῦνται, καὶ διὰ νὰ μὴ κατηγορήσῃς τὸν Θεόν, ἀλλὰ νὰ τοὺς καταδικάζῃς μετ' ἐκεῖνον, ἀπολόγησεν ὁ Θεός μετ' ἐνὸς νὰ εἶδῃ τὴν πονηρίαν των καὶ τοὺς ἄφρονας καὶ ἀπίστους αἰτίαν ὁλοῦν καὶ μετ' ἀπειλάσων ἀπὸ τὸ νὰ δεῖξωμεν συμπαθέσων πρὸς αὐτοὺς. Τοῦτο λοιπὸν ἔκρινεν καὶ εἰς τὴν περίπτωσην τοῦ προφήτου. Διὰ νὰ μὴ λυτῶσαι τοὺς Ἰουδαίους ὅταν τοὺς ἐλάτῃς νὰ ἀποδεκτικῶσιν ἀπὸ τὴν πείναν, σοὺ δείκνει τὴν ἀνανθρώπιαν, τὴν ἀμότητά των C καὶ τὴν ἄλλεπιν φιλοξένου διαθέσεως. Διότι ὅτι μόνον δὲν ὑπεδέχθησαν τὸν προφήτην, ἀλλὰ καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ τὸν φονεύσων. Τοῦτο δὲ εἶναι φανερὸν ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ. Δὲν εἶπεν ἀνωκαίρησεν μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκρύβηθαι (Γ' Βασ. 17, 3): Δὲν σοὺ ἀρκεῖ διὰ νὰ σωθῆς μόνον ἢ φυγῆ, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ κρύβῃς μετ' ἀλλήν φροντίδα, διότι ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς εἶναι λαὸς ὁ ὁποῖος διψᾷ διὰ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν καὶ ἔχει συνήθειαν εἰς τὰς σφαγὰς ἁγίων ἀνθρώπων. Οἱ Ἰουδαῖοι, ἔκουν ματώσει πάντοτε τὰς χεῖρας των μετ' αἷμα προφητῶν. Ἔτσι ὅταν μὲν τὸν ἀπέστειλαν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν τοῦ εἶπεν: «ἐπιπέθε καὶ κρύβηθαι, ὅταν δὲ τὸν ἔστειλε πρὸς τὴν χηρὰν τοῦ εἶπεν: «ἐγὼ ἐντελοῦμαι αὐτῇ» (Γ' Βασ. 17, 9). D Βλέπεισθε ὅτι, ὅταν μὲν φωνῆν ἀπ' ἐκεῖ τὸν διατάζει νὰ τὸ πρῶτον μετ' ἀλλήν προφυλάξῃς, ἐνῶ ὅταν καταφύγῃ εἰς τὴν χηρὰν τὸν προτάζει νὰ πορευθῆ μετ' ἀλλήν πρηρσίαν καὶ θάρρος;

5. Ὅτι δὲ μόνον αὐτὸ ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλο προνοεῖται καὶ παρουσιάζεται ἀπὸ τὴν ἔλευσιν τοῦ προφήτου εἰς τὴν χηρὰν. Διὰ τὸ μὴ ἄπορον καὶ διερωτῶνται καὶ νομίζουσι ὅτι εἶναι ἀπίστευτον τὸ πρῶτον, ὅταν ἐλάσων τὸν Χριστὸν, ἕστερα ἀπὸ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἐπεργασίας τὰς ὁποίας

ἔκαρην εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ὕστερα ἀπὸ τοὺς μυρίους νεκροὺς ποῦ ἀνέστησε, τοὺς τυφλοὺς εἰς τοὺς ὀπίσθους ξαναδόωσε τὸ φῶς, τοὺς λεπροὺς ποῦ ἐθεράπευσε, τοὺς δαίμονας ποῦ ἐξεδίωξε, Ἐ ὕστερα ἀπὸ τὴν ὑπέροχον καὶ αἰγιώριον διδασκαλίαν, νὰ δικάζεται μὲν ἀπὸ ἐκείνους ποῦ εἶχαν εὐεργετηθεῖ καὶ νὰ τηρεῖται ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτραι, οἱ ὅποιοι οὕτε ἐγγύριζαν οὕτε εἶχαν ἀκούσει κάτι παρόμοιον προηγουμένως. Μὲ τὸ παράδειγμα τῶν δοῦλων μᾶς διδάσκει ἀπὸ πολλὰ παλαιότερα τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἰουδαίων καὶ μᾶς προειδοποιεῖ εἰς τὴν φαισηροσύνην τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἔτσι λοιπὸν τὸν Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο νὰ τοὺς διαθρήψῃ ἐπιχειρήσαν νὰ τὸν φρονέσωσιν. 322 A Ἐνας βάρβαρος δὲ ἀνθρώπος τὸν περιέβαλε μὲ τὴν ὑψηλὴν τιμὴν. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον οἱ εὐεργετηθέντες Ἰουδαῖοι εἶχαν ἐκδιώξει τὸν Μωϋσῆ, τὸν ὑπεδέχθη δὲ ἕνας βάρβαρος ἀνθρώπος, ὁ Ἰωθάμ, καὶ τοῦ ἐπέδωκε μὲ μεγάλην φαισηροσύνην. Ἔτσι καὶ ὁ Σαούλ ἐξεδίωξε τὸν Δαυὶδ μετὰ τὴν νίκην του κατὰ τοῦ Γολιάθ, μετὰ τοὺς μυρίους κινδύνους ἀπὸ τοὺς ὀπίσθους εἶχεν ἀπαλλάξει τὴν χώραν. Τὸν ὑπεδέχθη δὲ ὁ Ἄγκους,⁹ ὁ βασιλεὺς τῶν βαρβάρων καὶ τοῦ προσέφερε πολλὰς τιμὰς. Ἔτσι λοιπὸν καὶ τὸν Ἠλίαν τὸν ἐξεδιώξαν μὲν οἱ Ἰουδαῖοι, τὸν ὑπεδέχθη δὲ ἡ χθρᾶ.

Ὅταν ἴδῃς ἐπαίμενος τὸν Χριστὸν νὰ ἐκδιώκεται μὲν ἀπὸ αὐτοὺς, νὰ τὸν ὑποδέκωνται δὲ οἱ εἰδωλολάτραι, ἀφοῦ θὰ εἶχε τὰ προηγηθέντα ὡς παράδειγμα, μὴ ἀπορήσῃς διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος. B Ἐκεῖς ἀκούσει δὲ καὶ σήμερον τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ καὶ νὰ ὑπαυμῶσεται τοῦτο, ὅταν ἔλεγε, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι τὸν ἐστενοκαρτοῦσαν, ὅτι σποδῶσι χθρᾶ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλιοῦ καὶ πρὸς οὐδεμίαν ἀπειράτη Ἠλίαν, εἰ μὴ πρὸς τὴν χθρᾶν τὴν ἐν Σαρεβόθῃ τῆς Σιδωνίας (Λουκ. 4, 25).

Ἰσως ἦμῶς διαρωτηθῆ κανεὶς, διατί ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ στενοκαρπῆται καὶ νὰ ὑποφέρῃ ἐκεῖνος; ὁ ὁποῖος εἶχε δεῖξει τέτοιον ζῆλον διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ νὰ τὸν στέλνῃ πότε εἰς τὸν καμήραρον, πότε πρὸς τὴν χθρᾶν, ἄλλοτε δὲ εἰς ἄλλον τόπον καὶ νὰ τὸν κάμῃ νὰ περιπλανῆται οὐκ μετανάσσει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Διὰ τὸ ὅτι δὲ ἐλυπεῖτο καὶ ἐστενοκαρτεῖτο C ἀκούσε τὸν Παῦλον ὅταν λέγῃ ἐπισηλῶσεν ἐν ἡλιωταῖς, ἐν ἀγιεῖς δέρμασιν, ὕστεροῦμενοι, θλιβόμενοι,

9. Ἦτο βασιλεὺς τῆς Τύου, οὗτος τὸς ἄμικχ καὶ ἔργου φίλος τοῦ Δαυὶδ (Α' Βασ. 31, 10-15, 37, 1-13, 38, 1-4, καὶ 29, 1-11). Ἰδούσῃς νὰ εἶναι «ὁ αὐτὸν πρόσωπον μετὰ τοῦ ἡμερομηνίου καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας τοῦ Σαλαμάνος (Γ' Ησα. 9, 39).

κακουχοῦμενοι» (Ἔβρ. 11, 37). Διὰ ποῖον λόγον λοιπὸν ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ θλιβῆται; Ἄν μὲν εἶχε ζητήσῃ νὰ τιμωρηθῶν οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν κακὰς τιὰς πράξεις, θὰ ἔλεγε κανεὶς εὐλόγως ὅτι μὲ τὰς ταλαιπωρίας ἐλάβανε πείραν τῆς θλίψεως, ὥστε νὰ γίνῃ μὴ πρὸς καὶ νὰ ἀποδόλῃ τὴν ἀγριότητα. Ἄν ἦμῶς εἶχε προεξήσει εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὴν συμφορὰν αὐτῆν, ὅσα ἐπειδὴ τυχὸν ἐμνησκακούσων ἐναντίον τιν ἑαυτῶν ποῦ τοῦ εἶσαν κῆνος, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔκαίτο ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τιν ἐναντι τοῦ Θεοῦ, διὰ ποῖον λόγον ὑφίσταται καὶ αὐτοὺς τὰ δευτὰ D ἄντι νὰ ὀλογομάνῃ ἀνεῖαν καὶ ἀσφάλειαν; Ἐπειδὴ, ἄν, ἐνφ οἱ ἄλλοι ὑπέφερον ἀπὸ τῆς κακουχίας καὶ κατεστρέφοντο ἀπὸ τὴν πείναν, ἐκεῖνος ἀπελάμβανε πλυσιπύς τραπέζης καὶ ἐξῆ ἀνέτας, ἰσως ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι αὐτὸ ποῦ εἶχε γίνῃ ἠμφελετο εἰς τὴν ἀγριότητά του. Διὰ τὸν δὲν ὀφθαίνοτο καθόλου περριεργὸν νὰ καίρεται μὲ τὰ δευτὰ τῶν ἄλλων, ἐνφ ὁ ἴσως θὰ ἐξῆ εὐτυχῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ ὑποστῇ τὴν συμφορὰν καὶ νὰ λάβῃ πείραν τῶν δευνῶν ποῦ συνέδειναν, διὰ νὰ μῶθῃς ὅτι δὲν ὑπέφερον ἀπὸ τὴν πείναν ἄλλο ἀπὸ τὸν θεῖον ζῆλον. Δεῦτε δὲν θὰ ἐπέμενον, ἐνφ ὑπέφερε ἴσων καὶ ὑστερεῖτο καὶ ἐλυπεῖτο καὶ ἐταλαπαρεῖτο, νὰ μὴ λάσῃ τὴν ἀπειλήν, ἐὰν δὲν εἶχε παρακινήθῃ ἀπὸ θεῖον ζῆλον νὰ ἐκπομπῆσῃ Ἐ τοὺς μακαρίους ἐκείνους λόγους. Διὰ τοῦτο θεδαῖς καὶ ἐπρωτισίσε νὰ ὑποφέρῃ καὶ νὰ τοὺς θλίῃ νὰ σαφρονίζωνται, παρὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς κακουχίας ποῦ ἐπρόκειτο νὰ ἀκολουθήσουν καὶ νὰ τοὺς ἴδῃ νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν προηγουμένην τιν ἀσέβειαν.

8. Τέτοιοι εἶναι παντοῦ αἱ ψυχὰι τῶν ἁγίων. Δὲν ὑπολογίζον τὴν προσωπικὴν τιν ἀσφάλειαν προκερμένους νὰ διαρκώσουν τοὺς ἄλλους. Διὰ νὰ μὴ λέγῃ λοιπὸν κανεὶς ὅτι ἀπὸ ἀκλήροτητα ἐδυνάμωσε τὴν πείναν, ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ ὑποφέρῃ καὶ ὁ Ἠλίας τὴν πείναν, διὰ νὰ μῶθῃς τὸ φρόνημα τοῦ προφήτου. 323 A Καὶ ἐκεῖς τοῦτο, ἐπειδὴ συνηθῆται κάπως ἡ φύσις τῶν θαιμῶνται νὰ κάμῃ αὐτοὺς ποῦ θαιματουργοῦν νὰ ὑπερηφανεύωνται καὶ ἐκείνους ποῦ τὰ δὲλῶσαν νὰ τοὺς κάμῃ νὰ φονιάζωνται ὅτι οἱ θαιματουργοῦντες εἶναι ἀνίερα ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὁ Θεὸς τὰ διαθράσε καὶ τὰ δύο αὐτὰ μὲ τὸ νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεως. Ὅτι δὲ αὐτὰ ἔχουν ἔτσι εἶναι ἐβκόλον νὰ τὸ μῶθῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Πισόλου. Διὰ τὸ ὅτι μὲν τὰ θαιμῶματα προκαλοῦν ὑπερηφάνειαν ἀκούσε τί λέγει: «Καὶ τῆ ὑπερβολῆ τῶν ἀποκαλύφειν, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμα, ἐδόθη μοι σκόλω τῆ σαρκί, ἀγγελος Σατάν, ἵνα με κολα-

φύλη» (Β΄ Κορ. 12, 7). Τό ότι δὲ ἐπίσης τὰ θαύματα παρακινούν αὐτοὺς ποὺ τὰ βλέπουν καὶ τὰ ἀκούουν νὰ διανοοῦνται ὅτι οἱ θαυματουργοὺντες εἶναι ὄντα ἀνώτερα, γίνεται φανερόν πάλιν ἀπὸ ἐκεῖ. **Β** Διότι, ἀφοῦ ἀμίλησε διὰ τὰς ἀποκαλύψεις του, λέγει: «Ἐάν γὰρ καὶ θελήσω καυχῆσασθαι, οὐκ ἔσομαι ὄφρων ἀλήθειαν γὰρ ἔρω» (Β΄ Κορ. 12, 8). Διατί λοιπὸν δὲν καυχῶμαι; «Φειδομαι δὲ μή τις εἰς ἐμὲ λογισται ὑπὲρ ὃ ἐλέπει με ἡ ἀκοσμη τι ἐξ ἑμοῦ» (αὐτόθι). Διὰ τὴν μὴ συμβῆθι λοιπὸν κῆτι τέτοιον καὶ εἰς τὸν προφήτην (διότι ἂν καὶ ἦτο ὁ Ἥλιος, ἦτο πάλιν ἀνθρώπος) ἀνέριζε μὲ τὸ θαῦμα τὴν ἄδυναμiam τῆς φύσεως. Διὰ τοῦτο ἕκείνος ποὺ ἐνίκησε τοὺς αἰρανοὺς δὲν ἐνίκησε τὴν πείναν. Ἐκείνος ποὺ ἐμπόδιζε τὴν γῆν νὰ καρποφορήσῃ, δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ στομάχου του, ἀλλὰ εἶχε τὴν ἀνάγκην κήρας γυναικός, διὰ τὴν πληροφόρησιν C τὴν θεῖαν κέραν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἄδυναμiam. Δὲν ἀφελούσε δὲ μόνον ἀεὶ πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὸ γεγονός τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς ἄλλο ἐξ Ἰησοῦ σημαντικὸν μὲ αὐτό. Ποῖον λοιπὸν εἶναι αὐτό; «Ὅταν οὐ παρακινῆσθε καλεῖται νὰ μιμηθῆτε τὸν προφήτην, νὰ μὴ συντρέψῃτε οὐτε νὰ φθάσῃτε εἰς ἀπόγνωσιν, νομίζοντες ὅτι ὁ Ἥλιος εἶναι διαφορετικῆς φύσεως καὶ ἐκ' αὐτοῦ εἶχε τόσον μεγάλην παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν. Τοῦτο τὸ εἶχε ὑπαινετικῆ καὶ κάποιος, ὁ ὁποῖος εἶπεν: «Ἥλιος ἀποκοσμηθῆς ἡμῶν ἢν ἀνθρώπων» (Ίακ. 5, 17), ὅταν νὰ λέγῃ: Μὴ νομίζῃτε ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ φθάσῃτε εἰς τὴν ἴδιαν μὲ αὐτὸν κορυφὴν τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας, διότι καὶ ἕκείνος εἶχε τὴν ἴδιον φῶσιν. **Δ** Ἡ θαυμασὴ δύσις καὶ θεῖα του προαιρέσις τὸν ἀνέδειξε πολὺ ὑψηλότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

7. Ἀλλὰ εἶναι καὶ πλεον νὰ ἐπιστολέωμεν εἰς τὴν κήραν. «Ἥλιος, λέγει, εἰς Σαλαμῶνά τῆς Σιδῶνος καὶ εἶσε κήραν γυναικὸς συλλέγουσαν ἔλαιον» (Γ΄ Βασ. 17, 10). Τὴν προσπάθειαν ἐδῶ εἶναι ἐνδεικτικὰ τῆς ἐνότητος τῆς αἰτίας πτωχείας. Τὴ λοιπὴν: «Ἀπεθασαομένη ἐπειδὴ εἶχε τέτοιον τὸ προσοχη τῆς φιλοσοφίας; Καθόλου, διότι ὑπέκουεν εἰς θεῖαν ἀνάγκην. Ἀλλὰ δοκίμασεν ὅπως τῆς καὶ εἶπε: «ὄχι δὲ μοι βίαια, καὶ ἐπορεύθη λαθεῖν» (αὐτόθι 17, 10-11). Πραγματικὰ γυναικὸς καὶ φιλόσοφος ἡ γυναικὸς καὶ. **Ε** ἂν δὲν εἶναι πολὺ μῆρον νὰ τὸ εἶπῃ κανεὶς, ἀνατὰς καὶ αὐτῆς τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ προσήτου. Μᾶλλον δὲ δὲν εἶναι πολὺ μῆρον νὰ τὸ εἶπῃ κανεὶς, διότι ἂν δὲν ἦτο ἀνατὰς, δὲν θὰ τῆς ἐνίεντο ἡ τιμὴ νὰ ὑποδεχθῆ τὸν ἄγων ἕκείνον. ὅπως λέγει καὶ ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς μαθητάς: «Εἰς ἣν δὲ ἂν πάλιν ἢ κάμῃν εἰσεθῆσθε, ἐρωτήσατε τῆς ἑξῆσι ἐν αὐτῇ, κακεὶ μένυατε» (Ματθ.

10, 11). «Ἐπι καὶ ἐδῶ ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἡ γυναικὴ ἦτο περισσότερο ἀπὸ ἄλλους ὄφια νὰ ὑποδεχθῆ τὸν προφήτην, ἄρῃεν ὅλας τὰς ἄλλας καὶ τὸν ἐπειλεν εἰς αὐτήν. Ἄς ἴδωμεν ὅμως καὶ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα τὴν εὐγένειαν τῆς 324 A «ὄχι δὲ μοι, λέγει, βίαια εἰς ἀγῶνα» (αὐτόθι 17, 10). Μεγάλη εἶναι ἡ φιλοσοφία τῆς γυναικός. Διότι τὸ ὅτι ἀπεκρίθη, τὸ ὅτι συνεζήτησε μαζί του καὶ τὸ ὅτι ἐνῶ τὸν εἶκεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς δὲν ἐπίνοαζεν ὅλην τὴν πῶλιν νὰ τιμωρήσῃ τὴν θεῖαν ἐκείνην κεφαλὴν, δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν καὶ ἄξιον ὁπορίας; Τὸ ὅτι δὲ ἦτο φυσικὸν τὸ κακὸν τῆς πείνης νὰ ἐξοργίσῃ τὴν γυναικὴν, ἠμποροῦσε νὰ τὸ μύθησῃ ἀπὸ ἰουδαϊκὸν παράδειγμα.

Ὁ Ἑλισαῖος, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἥλιου, ὁ ἐπιπλὸς Ἥλιος (διότι εἰς τὸν μωθητὴν ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ εἶναι ὑπὸ τὸν διδάσκαλον) ἐπιπροφῆτευσεν ἀργότερα πείναν. Δὲν τὴν ἐπρόκάλειεν αὐτός, ὅπως ὁ Ἥλιος, ἀλλὰ ἄπλως καὶ μόνον προείπεν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ εἴθῃ. Τὴ ἔκαμε λοιπὸν ὁ βασιλεὺς ποὺ ἐβασίλευε κατὰ τοὺς χρόνους ἕκείνους; **Β** ἐφόρεσε σώκων, λέγει, διότι ἡ συμφορὰ τὸν παρεκίνησεν εἰς ταπεινώσιν. Ἐνῶ θῆκε εἶσε ταπεινωθῆ εἶτα, ὅταν ἤκουσε μίαν γυναικὴ νὰ θρηγῆ διὰ τὰ συμβάντα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς πείνης καὶ κατελήθη ἀπὸ τὴν τόσον ὀργήν, ὅστε ἐκράτασεν ἑμῆσι καὶ εἶπεν «οὐδε ποιῆσαι με ὁ Θεός καὶ τὰς προσθεῖται, εἰ σφραγίσῃ ἡ κεφαλὴ Ἑλισαίου υἱοῦ Σαφῆτ ἐπ' αὐτὸν σημεῖον» (Δ΄ Βασ. 6, 31). Εἶδες τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως; Σύνγνωστὴ τὴν μὲ τὸ ὑψηλὸν φρόνημα τῆς γυναικός. Διότι αὐτῇ, ἐνῶ εὔρεν ὅτι ἕκείνον ὁ ὁποῖος εἶχε προείπει τὴν πείναν, ἀλλὰ ἕκείνον ποὺ τὴν εἶχε προκαλέσει, καὶ ἐνῶ εὔρισκετο κοντὸ εἰς τὴν πῶλιν, δὲν ἐκυριεύθη ἀπὸ ἀγανάκτησιν, δὲν ἐξηγρωθῆ οὐτε ἐκάλεσε τοὺς ἄλλους νὰ τὸν τιμωρήσῃ, ἀλλὰ ὑπέκουσε μάλιστα καὶ εἰς αὐτὸν μὲ πολλὴν προθυμίαν.

8. C Γνωρίζετε δὲ ὅτι ὅταν εἰσεθα ἀπακαλημένοι μὲ κάποιαν φροντίδα μας, συχνὰ δὲν ἐλέπομεν οὐτε τοὺς συγγενεῖς μας μὲ εὐχαρίστησιν, ἀλλὰ καὶ ὀργίζομεθα ἐναντίον των. Ὅταν δὲ εἴθῃ κάποια μεγάλη στενοχωρία, νομίζομεν ὅτι ἀκόμη καὶ τὸ φῶς μῶς ἐνοχλεῖ. Καὶ αὐτὸ πάλιν ἠμπορεῖ νὰ τὸ εἶπῃ κανεὶς ἀπὸ ἰουδαϊκὸν παράδειγμα. Ὅταν ἦλθεν ὁ Μωϋσῆς νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὰ μύθρα ἀγαθὰ, τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὴν τυραννίαν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐπιστροφήν εἰς τὴν παλαιὰν πατρίδα, εἰδόντες αὐτὸν, λέγει.

10. Ἀνατρεταί εἰς τὸ περισσότερο τῆς ἀνθρωποφυΐας ποὺ συνέβη κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἴμοσ αὐτοῦ. Βλέπε τοῦτα εἰς Δ΄ Βασίλειον 6, 26 καὶ ἐξῆς.

οὐκ ἤκουσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας καὶ τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν ("Ἐξοδ. θ, θ). Δ' Ἐκεῖνοι τὸν ἀπειράφησαν ἐνῶ τοὺς ἔφερον τόσας εὐκαρίστους ἀγγελίας. Αὐτὴ δὲ ἵταν εἶδε τὸν προφήτην νὰ ἔρχεται διὰ διὰ νὰ στασιασῇ τὴν πείναν, ἀλλὰ διὰ νὰ τῆς γίνῃ καὶ θάρρος, δὲν ἀντέδρασε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν τοῦ ἐπέρηθον ἔτσι ἐξ αἰτίας τοῦ κόπου ποῦ τοὺς ἐπαραμήνεν. Αὐτὴ ὁμοίαν ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ ἐπακολούθησεν μὲ ὄρηθν διὰ κόπος ἀλλὰ πείνα (εἶναι δὲ μεγάλη ἡ διαφορά μεταξὺ κόπου καὶ πείνης), ὅσα μόνον δὲν ἀπειράφη τὸν Ἥλιον, ἀλλὰ προσέφερε καὶ τὰ ἐλάχιστα ὑπολείμματα ποῦ τῆς ἔμεναν, διὰ νὰ ὑποδεσθῆ ἔκεινον ποῦ εἶχε προκαλέσει τὴν πείναν. «Καὶ ἐπορεύθη, λέγει, λαβεῖν ὕδωρ E καὶ ἔθρονον ὁ προφήτης καὶ εἶπε, λάβε δὴ μοι καὶ ἄρτον καὶ φάγομαι» (Γ' Βασ. 17, 11). Τί ἔκαμε λοιπὸν ἡ γυναῖκα; Οὕτως μ' αὐτὴ δὲν ἐδουλονασκέτησε, ἀλλὰ τί εἶπεν; «Ὁ Κύριος ὁ Θεός σου, εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφία ἀλλ' ἢ ὅσον βρᾶξ ἀλευροῦ» (αὐτοῦ 17, 12). Διὰ ποῖον λόγον ὀρκίζεται; Ὁ προφήτης ἐξήγησεν ἄρτον, αὐτὴ ὁμοίαν δὲν εἶχεν. Ἐπορεύθη λοιπὸν μήπως, ἐνόσω αὐτὴ θὰ ἐξίμνηεν, θὰ ἔσθηνε καὶ θὰ ἐτοίμαζε τὸν ἄρτον, ἐπειδὴ θὰ καθυστεροῦσε, δὲν ἔκανεν ὑπομονὴν ὁ προφήτης καὶ ἐπειγεν καὶ ἔσανε ἔτσι αὐτὴ τὸ θάρρα τῆς φιλοξενίας. Διὰ τοῦτο τὸν ἐπρόλαβε μὲ ἄρτον καὶ ποῦ εἶπεν διὰ ὅτι δὲν εἶχεν ἀλεύρι, ἀλλὰ ὅτι δὲν εἶχε μὲν ἐγκρυφίαν.¹¹ 323 Α εἶκεν ὁμοίαν ἀλεύρι. Καὶ δὲν τὸ θεοβαίνει μόνον μὲ τὸν ἄρτον, ἀλλὰ τὸ ἀποδεικνύει καὶ ἐμπράκτως ὁποῖ λέγει «Ἰδοὺ γὰρ βῶσ οὐλλέμα ζυλάρια καὶ εἰσελεύσομαι καὶ ποιήσω αὐτὰ τὰς τέκνοις μου καὶ φογόμεθα καὶ ἀποθανοῦμεθα» (αὐτοῦ 17).

Ἄς τὰ ἀκούσουν αὐτὸ ἐκεῖνοι ποῦ αἰκοδομοῦν τὰς πολιτείας σκίας, ἀγοράζουν τὰ ἀκριθὰ κτήματα καὶ σφύρουν μαζί των εἰς τὴν ἀγορὰν κοπιῶνα ἀλόκληρα ἀπὸ δούλους. Μᾶλλον δὲ ἄς τὰ ἀκούσουν ὅλοι, καὶ οἱ εἰσπορίαι καὶ οἱ πτωχοί. Διότι ὑπερὰ ἀπὸ τὴν χέραν αὐτῆν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δικαιολογηθῆ κανεὶς. Τόσον τρομαρὰ ἦσαν τὰ ἐμπόδια ποῦ ἀντιμετώπιζε καὶ ὁμοίαν τὰ ἐνίκησε καὶ τὰ ἐξεπέρασεν ὅλα. Ἄκουσε δὲ: "Ἦτο ἀλλοθενθὴς" πρῶτον ἐμπόδιον. Κατήγετο ἐκ τῆς Σιδωνίας: 32 δεῦτερον ἐμπόδιον. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴδιον νὰ εἶναι ἀπὸ τῆς ἀλλοθενθὴς καὶ νὰ εἶναι Σιδωνία, κάτοικος δηλαδὴ τῆς ποῦ διεφθαρμένης πόλεως. Τὴν πόλιν αὐτὴν γὰρ εἶχε φέρει ὁ Χριστὸς εἰς τὰ Εὐαγγέλια ἐκ τὸ

11. "Ἄριστος φημένους ἐπέσω εἰς τὰ κάρθησιν, ὁ ὁμοίος λέγεται μοι: «στακτοῦρα».

κερρῆτερον παράδειγμα τῆς κακίας.¹² Ἦτο λοιπὸν καὶ Σιδωνία καὶ ἀλλοθενθὴς καὶ γυναῖκα, ἀπὸ τὸ ἀσθενὲς δηλαδὴ φύλον, τὸ ὁποῖον ἔχει πάντοτε τὴν ἀνάγκην φροντίδος. Ἦτο καὶ χέραν. Τέταρτον ἐμπόδιον. Καὶ πέμπτον, τὸ μεγαλύτερον ἀπ' ὅλα, εἶχε νὰ φροντίσῃ τὰ παιδιὰ τῆς! Ἄς τὸ ἀκούσουν αἱ χέραι ποῦ ἀνατρέφουν παιδιὰ, ὅτι ἡ δικαιολογία αὐτὴ δὲν ἦτο ἀρκετὴ νὰ τὴν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ νὰ διδῆ ἐλεημοσύνην καὶ νὰ φιλοξενῆ τοὺς ἔξένους. ἔκαμε μόνον μίαν κοῦφταν ὀλεῦρι C καὶ μετὰ ὅπ' αὐτὴν ἐπερῆμε τὸν θάνατον. Σὺ μὲν, καὶ ἂν ἀκόμη δώσῃς ὅλα σου τὰ χρήματα, καὶ ἂν δώσῃς ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν σου ἡμπορεῖς πάλιν νὰ ζημιανέψῃς εἰς τὰς θύρας τῶν ἄλλων καὶ νὰ εδρῃ ἀνακοῦφισιν. Τότε ὁμοίαν δὲν ἦτο δυνατόν ὅσπερ νὰ ζημιανέψῃς, ἐπειδὴ ἡ πείνα εἶχε κλείσει κάθε καταφύγιον. Δὲν τὴν ἐμπόδιον ὁμοίαν ἔκαμε ἀπὸ αὐτὰ. Θὰ ἀναφέρω δὲ καὶ ἄλλο μὲν ἐμπόδιον ἔκεινον ποῦ ἐπρόκειτο νὰ φιλοξενηθῆ ἀπὸ τὴν γυναῖκα. Διότι δὲν ἦτο ὅσπερ συγγενῆς τῆς, ὅσπερ γνωστὸς τῆς, ἀλλὰ ἦτο ἔξενος καὶ ἀγνωστὸς καὶ τὸν ἐκάρκειν ἀπ' αὐτὴν ἀκόμη καὶ ἡ ἄσκησις του. Δὲν ἦτο δὲ μόνον ἔξενος καὶ ἀγνωστὸς, ἀλλὰ ἦτο μάλιστα ἐκείνος ὁ ὁποῖος εἶχε προκαλέσει τὴν πείναν.

3. Δ' Τίποτε ὁμοίαν ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἡμπόδιον τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ ἔδωσε τροφήν εἰς τὸ σῶμα ποῦ εἶχεν ἐξαφανίσει ὅλην τὴν τροφήν τῆς καὶ ἔτρεψε μὲ τὸ ὑπέρημα τῆς πείνης τῆς. αὐτὸν ποῦ τὴν εἶχε προκαλέσει! Ἐξ αἰτίας σου, λέγει, ὅλη μου ἡ περιουσία περιερίσθη εἰς τὴν κοῦφταν αὐτῆν. Δὲν διστάζει ὁμοίαν καὶ τὴν κοῦφταν αὐτῆν νὰ τὴν δώσω διὰ σέ, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ τὴν ἴδιαν καὶ τὰ παιδιὰ μου θὰ πορευθῶμαι εἰς θάνατον διὰ νὰ μὴ αἰσθανθῆς σέ, ὁ αἴτιος τῆς δυσκοροῦς αὐτῆς καταστάσεως, καρμῖον ἐνόλησιν. Τί ἄλλο, ἐνώτερον ἀπὸ τὴν φιλοξενίαν αὐτῆν, θὰ ἡμποροῦσε νὰ ἐπινοήσῃ κανεὶς; 3 Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῆ τίποτε. Εἶβε ἔξενον καὶ ἀμέσως ἐλημοσύνην τὴν φρόνην τῆς, δὲν ἔλασεν ὅπ' ἔστιν τῆς τοὺς πόρους τοῦ τοκετοῦ καὶ δὲν συνετίσθη ἐλέησασα τὸ παιδιὰ τῆς. Καὶ γνωρίζω μὲν, ἐπειδὴ τὸ ἔχει ἀκούσει πολλὰς φορὰς, ὅτι ὁ ἴαδὲ ἵταν εἶβε πτωχὸν γυνῶν, βῆγαλε τὸν κίτωνα τὸν ὁποῖον ἐποροῦσε μόνον καὶ τὸν ἐντυσε, ἐνῶ αὐτὸς ἐδανείσθη μετὰ ἓνα ἐνδύματα ἀπὸ κάποιον ἄλλον καὶ ἔσκαγε μὲ αὐτὰ. Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ ἐθεωρήθη μεγάλο καὶ ἀειδοῦσαστον. Καὶ πράγματι εἶναι μεγάλο! Ἦ πράξις ὁμοίαν τῆς χέραι εἶναι ποῦ μεγαλύτερα ἀπ' αὐτὸ. Διότι ἐκεῖνος μὲν, ὅταν ἐγύμνασε τὸν ἑαυτὸν του διὰ νὰ ἐνδύσῃ τὸν γυνῶν,

12. Πρὸς Ματθ. 11, 21-22 καὶ Λουκ. 10, 13-14.

εὔρε και ἐδανείσθη ἔνδυρα ἀπὸ κάποιον ἄλλον. 386 Α Αὐτὴ ἡμῶς, ὅταν εἶδε τὴν κόφραν ἀπὸ τὸ ἀλεύρι, δὲν ἠμποροῦσε νὰ εὔρη ἄλλην. Ὅποτε ὁ κίνδυνος τὸν ἄποστον διέτρεχε περιωρῆκετο μόνον εἰς τὸ νὰ μείνη γυμνὴ, ἀλλὰ μετὰ ἀπ' αὐτὸ ποῦ ἔκανε ἐπερήθευσε πλέον τὸν θάνατον τὸν Ἰσάκην τῆς και τῶν παιδιῶν τῆς.

Ὅταν λοιπὸν δὲν ἠμπούσιν οὔτε ἡ φροντίδα τῆς παιδείας τῆς, οὔτε τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὰ παιδιὰ τῆς, οὔτε ἡ φοβερὰ πείνα, οὔτε ἡ ἴσων μεγάλη πτωχεία τῆς, οὔτε ὁ θάνατος ὁ ἄποστον ἀνεμένετο, ποῖαν ἀπολογία θὰ εἴρουν ὅσοι ἀπὸ ἡμῶς εἶναι εὐποροί; Ποῖαν ὅσοι εἶναι πτωχοί; Ἐὰν Κύριος ὁ Θεὸς σου, εἰ ἔστι μοι ἐγκρισίας, ἀλλ' ἡ ὅσον ἔρθε ἀλεύρου ἐν τῇ ὄβρι καὶ ἀλίγων ἔλαιον ἐν τῇ καμψίᾳ; και ἰδοὺ συλλέγει δύο ζυλάκια και ἐσελεείσασμαι και Β παιδίω αὐτὰ τοῖς τέκνοις μου και φαγόμεθα και ἀποθανούμεθα. Τοὺς ἀξιολόγητους, ἢ μᾶλλον τοὺς μακαρίους, αὐτοὺς λόγους ποῦ εἶναι ἀντάξιοι τῶν οὐρανῶν, ἄς τοὺς ἐγγράψῃ ὁ καθέννας εἰς τοὺς τοίχους τῆς οἰκίας του, εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου κοιμώμεθα και ἐκεῖ ὅπου τρώομεν. Τοὺς ἰσοῦς λόγους ἐπίσης ἄς ἀκέπτεται ὁ καθέννας εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς τὴν ἀγορὰν, εἰς τὰς συγκεντρώσεις πῶν φίλων, ὅταν πηγαίῃ εἰς τὸ δικαστήριον, ὅταν εἰσέρχεται και ὅταν ἐξέρχεται. Και θὰ ἠμποροῦσι νὰ ἰσχυρισθῶν με μεγάλης θεβαιότητι, ὅτι, ἀκόμη και ἂν κάποιος ἦτο ἀπὸ πέτραν, ἀπὸ σίδηρον ἢ ἀπὸ διαμάντι, δὲν θὰ ἠνείχτετο C νὰ διώξῃ κάποιον πτωχόν, ὁ ὁποῖος θὰ τὸν ἐπιηροίξῃ, με ὄδεια κέρια, ἂν εἴπεν ἔμπροσ εἰς τὰ μάτια του τὸ παράδειγμα τῆς χήρας.

Ἄλλὰ ἴσως θὰ εἴπῃ κανεὶς: Φέρε μου τὸν προφήτην και θὰ τὸν ὑποδεχθῶ με τὴν ἴδιαν προθυμίαν. Νὰ ποῦ τὸ ὑποκεθῆς αὐτὸ και θὰ σοὺ φέρω τὸν προφήτην. Θὰ σοὺ ὀσώ τὸν ἴδιον τὸν Κύριον τὸν προφήτην, τὸν κοινὸν ἡμῶν Θεὸν και Κύριον, τὸν Χριστόν. Διὰ αὐτὸς λέγει: ἐπεινῶντα με εἴδετε και ἐθάρσατε (Ματθ. 25, 35). Ἐὰν δὲ ὁποῖον μερκοὶ εἰς τοὺς λόγους αὐτοὺς και παρειαλοθῶν τὴν φιλοφρονίαν, θὰ τὸ πῶθουν τότε αὐτὸ με τὴν κλάσιν και τὴν τιμωρίαν. Διὰ ὅπως ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἐφιλοξένησαν τὸν Χριστόν, ἔτσι και αὐτοὶ θὰ ὀδηγηθῶν εἰς τὴν φοβερὰν κόλασιν. Ἐτσι λοιπὸν ἐκεῖνοι ποῦ τῶσφρον τοὺς πτωχοὺς D ὀδηγοῦνται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅν νὰ ἔχουν ὑπερηφάνειαν τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν.

10. Ἴσως τὰ λεχθέντα εἶναι περισσώτερα τοῦ δέοντος. Εἶθε νὰ ἀσκολούμεθα ὅλας τὰς λέξεις μας με τοὺς λόγους: περὶ ἐλεημοσύνης. Ἐὰν δὲ νομίζετε ὅτι αὐτὰ εἶναι ἄρκετα,

ἔμπροσ ἄς τὰ ἀνακεφαλαιώσωμεν. Ἀνέφερα διὰ ποῖον λόγον ἀπεστάλη πρὸς τὴν χήραν ὁ προφήτης, διὰ νὰ μὴ κακοτυχίσης τὴν πτωχείαν, διὰ νὰ μὴ θαυμάσης τὸν πλοῦτον, διὰ νὰ μὴ νομίζῃς ὅτι ὁ πλοῦτος εἶναι ἀξιοζήλευτος, διὰ νὰ μὴ θεωρῆς αὐτὸν ποῦ εἰς τὴν πτωχείαν δυστυχῆ και ἀξιοδύκρον, διὰ νὰ μῶρης τὴν πονηρίαν τῶν Ἰουδαίων. Δοτὴ εἶναι συνήθεια εἰς τὸν Θεὸν ὅταν πρόκειται νὰ τιμωρῆσῃ νὰ ἀπολογηθῆς και εἰς ἡμῶς με τὰ ἴδια νὰ πρήγματα, Ἐ διὰ νὰ μὴ θαυμάσης και ἀπορῆς μετὰ, ὅταν ἴδῃς τὸν Σωτῆρα ὅλων τῶν ἀνθρώπων νὰ δικάσεται μὲν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, νὰ γίνεται δὲ δεκτὸς ἀπὸ τοὺς εἰδωλοτέρους, ἀφοῦ θὰ ἔπῃς μῶθε ἀπὸ τὰ παρῶντα τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἰουδαίων και ὅτι ἦτο συνήθης εἰς αὐτοὺς νὰ δικάσων τοὺς ἐσεργέτας. Διὰ νὰ μὴ νομίζῃς ὅτι ἡ εὐχὴ τοῦ προφήτου και ἡ παράτασις τῆς τιμωρίας εἶναι δειγμὰ σκληρότητος, ἀλλὰ νὰ μῶρης ὅτι εἶναι δειγμὰ θεοῦ ζήλου και ἐνδιαφέροντος. Διὰ νὰ μῶρης ὅτι ἡ φῶσις μας ἔχει ἀνάγκην σωφρονιστοῦ ἀκόμη και εἰς τὰς πῶ μεγάλας πράξεις. 387 Α Διὰ νὰ μὴ νομίζῃς ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μιμηθῆς τὸν προφήτην, ὅταν παρειακῆσαι νὰ μιμηθῆς τὸν ζῆλον του.

Ἐκω εἶπει διὰ τὴν χήραν πῶς, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς ἴσων δυσχερῆ θέσιν ἀπὸ τὴν φοβερὰν πείναν, δὲν εἶπεν ὅσπερ λόγον πικρὸν πρὸς τὸν προφήτην, ἂν και τοῦτο θεβαίως θὰ ἦτο φυσικόν. Καὶ τὸ εἶδεα και τοῦτο ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴν νοσοφίαν. Αὐτὴ ἡμῶς δὲν ἔπαθε τίποτε τέτοιο, ἀλλὰ τὸν ὀδέσθη με μεγάλην προθυμίαν και προσέφερον ὅτι διέθετον ἀπὸ τὴν πτωχείαν τῆς διὰ νὰ τὸν τιμῆσῃ, ἐνῶ ἦτο Σιδωνία και ἀλλοεθνής και δὲν εἶπεν ἀκόσκει οὔτε τοὺς προφήτας νὰ φιλοσοφοῦν περὶ ἐλεημοσύνης, οὔτε τὸν Χριστόν νὰ λέγη σπεινῶντά με εἴδετε και ἐθάρσατε. Ποῖαν λοιπὸν ἀγγνώμην θὰ εἴρωμεν ἐάν, Β ὅσπερ ἀπὸ τέτοιας συμβουλῆς, ὀσπερ ἀπὸ τῆς ὑποκίσεως τῶν ἀρραβίων, ὀσπερ ἀπὸ τὴν φιλοφρονίαν τῶν οὐρανῶν, δὲν φθάσωμεν εἰς τὸ ἴδιον σημεῖον προθυμίας με τὴν χήραν; Διὰ ἐκεῖνη μὲν ἦτο και Σιδωνία και ἀλλοεθνής και γυναῖκα χήρα, εἶχε τὴν φροντίδα πολλῶν παιδιῶν, ἔβλεπε φοβερὰν πείναν και ἀνέμενε τὸν θάνατον, ἀπρόσκετο νὰ φιλοφρονῆσῃ ἀγνωστον ἀνθρώπων και μάλιστα ἐκεῖνον ποῦ εἶχε προκαλέσει τὴν πείναν και ὅσως παρ' ὄλα αὐτὰ προσέφερε τὴν σούσταν ποῦ εἶχε. Ἡμεῖς δὲ οἱ ὁποῖοι ἔχομεν ἀκόσκει και τὰς προφορτείας, ἔχομεν ἀπαλαίσει C τὴν θεῖαν διδασκαλίαν, ἠμποροῦμεν νὰ φιλοσοφῶσμεν πολλὰ διὰ τὸ μέλλον, δὲν ἀλέπομεν νὰ πληρώσῃ πείνα και ἔχομεν παλὸν περισσώτερα ἀπὸ τὴν γυναῖκα αὐτὴν.

ποῖαν δικαιοσύνην θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ προβάσωμεν στὰν ἐνδοφερέμεθα διὰ τὰ ὑπάρχοντά μας καὶ ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὴν αὐστηρίαν μας; Διὰ νὰ ἀποφύγωμεν λοιπὸν τὴν φοβερὰν ἐκείνης τιμωρίας, δε δεῖξωμεν καθεὺς εὐσπλαγχνίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς, διὰ νὰ ἀξιωθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ ἀποκτήσωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθά, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνῆκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἰς τὸν Ἰσβ

340 Δ ΟΜΙΛΙΑ ΠΑΡΑΙΝΗΤΙΚῆ ΕΚΦΩΝΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΗΣ ἉΓΙΑΣ ἈΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΓΕΛΑΖΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΤΩΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥ Ἰσβ.

1. Ὅσον ὀλιγότεροι, ἀπὸ ὅ,τι συνήθως, εἶναι οἱ συγκεντρωθέντες, τόσοι περισσότερον προθυμίαν θὰ δεῖξωμεν καὶ ἡμεῖς. Διότι ἐνθάδε ἦτο σκοτὸν ἡ ἀπροθυμία αὐτῶν ποὺ ἀπουσιάζουσι νὰ ἐλάτῃ τὴν διάθεσίν μας, ἀλλὰ ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν θὰ παρασθῶμεν πλουσιωτέραν τὴν πράξιν, διὰ νὰ δεῖκνουν εἰς τὸ ἕξῃς μεγαλυτέραν προθυμίαν διὰ τὰς συνάξεις αὐτὰς ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι λείπουσι, ὅπου θὰ ἔκωσι λάθει πέραν τοῦ τί ἔκωσαν. Ἐ διὰ τοῦτο δὲ καὶ παρακαλῶ τὴν ἀγάπην σας νὰ προσέξετε ἰδιαίτερος τὰ λεγόμενα. Διότι ἔστι τὸ κέρδος θὰ εἶναι διπλὸν· μὲ τὸ νὰ διασθῶσθε εἰς τοὺς ἀπουσιάζοντας τὰ λεγόμενα καὶ αὐτοὺς θὰ κάμμετε καλυτέρους, καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι θὰ κάμμετε τὴν ψυχὴν σας περισσότερον φιλόσοφον.

Διότι ὅπως τὸ καρῶρι στὰν μὲν δὲν τὸ καλλιεργοῦμεν γεμίζει ἀπὸ ἀγριόκορνα, ἐνθὸ στὰν τὸ καλλιεργοῦμεν συνεχῶς δίθει ὠραῖον καρπὸν, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου C στὰν εὐρίσκειται εἰς κατάστασιν ἀδιαφορίας γεννᾷ τὰ ἀγκάθια τῶν ἐλαττωμάτων, ἐνθὸ στὰν φροντίζωμεν δι' αὐτήν, φρονιμύεται ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς ἀρετῆς. Διὰ τοῦτο καὶ κάποιος σοφὸς συμβουλεύει λέγων· εὐώπερ γεώργιον ἀνὴρ ἔκωσι, καὶ ὡσπερ ἀμπελιῶν ἀνὴρ ἐνδοτικῆς φρονῶν· ἐὼν ὡς αὐτὸν, κεραιοθήσεται καὶ κορτομανθήσει (Παροιμ. 24, 30-31). Διὰ νὰ μὴ γίνῃται λοιπὸν αὐτὸ πέρα θὰ χρησιμοποιώμεν διαρκῶς τὴν δρεπάνην τοῦ λόγου. Καὶ ἂν μὲν φουρήνῃ κατὰ καιρὸν, θὰ τὸ ἀποκόπταμεν συνεχῶς. Ἄν δὲ κατὰ ὠραῖον καὶ καρποφόρον, θὰ τὸ τρέφωμεν καὶ θὰ τὸ ποτίζωμεν καὶ θὰ τὸ δοξοῦμεν νὰ ἀναπτυχθῇ. ἀπεριάνοντας εἰς αὐτὸ συνεχῆ φροντίδα. Διότι χρειάζεται διπλὴν φροντίδα, μᾶλλον δὲ τριπλὴν. Μίαν διὰ νὰ ἐπολλαγοῦμεν ἀπὸ τὴν καιδίαν, ἄλλην διὰ νὰ

ἀποκτιθώμεν την ἀρετήν και τέλος μίαν τρίτην. Δ δὲ διὰ τὸ διαφυλάξιμεν αὐτὸ ποὺ ἀπεκτήσαμεν. Καὶ εἰς τὸ στάδιον αὐτὸ μάλιστα ἀπαιτεῖται πολλὸς κόπος, ἐπειδὴ ὁ πανηρὸς ἐκείνος δαίμων, ὁ ὁποῖος φθονεῖ τὰ ἀγαθὰ μας, ἐπιτίθειαι μὲ μεγαλύτεραν σφοδρότητα ἐναντίον ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐπιτύχει ταῦτα. Καὶ ὅπως οἱ πειραταὶ τὰ μὲν πλοῖα ποὺ κουβαλοῦν ἄμωρον δὲν τὰ περιέρχουν, ἐνῶ ἂν ἔδωκαν κάποιου πλοῖου νὰ κουβαλοῦν πολλὴν ποσότητα φορτίου καὶ νὰ ἔχουν ἐναποθηκευμένον πλοῦτον, ἐπιπέθονται εἰς αὐτὰ καὶ τὰ τρυποῦν ἀπὸ τὰ ὄφραλα, τὰ κτυποῦν ἀπὸ πάνω καὶ μεταχειρίζονται ὅλα τὰ τεχνώματα διὰ νὰ τὰ καταλάβουν, ἔτσι καὶ ὁ διάβολος συνήθως προσβάλλει καὶ φθονεῖ καὶ ἐπιβουλεύεται ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἔχουν συγκεντρώσει τὴν περισσότεραν ἀρετήν.

Τόσοι λοιπὸν ἄνθρωποι ὑπῆρχαν εἰς τὴν γῆν κατὰ τὴν ἐπαχὴν τοῦ Ἰᾶθ Ε καὶ μόνον ἐναντίον ἐκείνου ἀποδόθη ὁ δαίμων καὶ ἐκίνησεν ὅλα του τὰ τεχνώματα. Δὲν κατώρθωσεν ὅμως νὰ προσενήσῃ ναυάγιον, ἀλλὰ ἀντιθέτως ἤβησεν τὸ φορτίον καὶ τὰ ἔμπορεύματα. Διότι τέτοια εἶναι ἡ ἀρετὴ. Ὅταν τὴν πολεμοῦν γίνονται ἰσχυρότερα καὶ ὅταν τὴν ἐπιβουλεύονται μὴ σταθερὰ. Ταῦτο λοιπὸν συνέβη καὶ εἰς τὸν μακρίνον ἐκείνον, ὁ ὁποῖος κτυπιόμενος ἀπὸ ναυτῶν ἀνεδεικνύετο μὴ σταθερὸς καὶ δεχόμενος μῦρια θέλη δὲν ὑπέκυπτεν. Καὶ ὅπως μὲν τὴν φροῦδραν τοῦ διαβόλου, ἐνῶ ὁ Ἰδας οὕτε κατέπεσον οὐτε ἐνίκηθῃ, ἀλλὰ ὡς ἄριστος κυβερνήτης, ³⁴¹ Α οὕτε ὅταν ἐλυσομανούσε ἡ θάλασσα καὶ ἐσηπάζοντο τὰ κύματα καταποντίζετο, οὕτε ὅταν ἐπεκρατούσε γαλήνη ἐγένετο ὀδυρόμορος καὶ θερμὴς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς διαφορετικὰς περιστάσεις ἐστηρήσεν ἀκλόνητον τὸ φρόνημά του καὶ οὕτε ὁ πλοῦτος τοῦ ἔφοδουσε τὰ μυαλά, οὕτε ἡ πτωχεία τὸν ἔκαρπεν νὰ νοσήσῃ ταπεινωμένος. Ὅτε λοιπὸν ὅταν τὰ πράγματα ἔδωκαν κατ' εὐχὴν ἦτο ἐξαπλωμένος ἄπρακτος, οὕτε ὅταν ὀλοκλήρως σπεῖδον ὁ οἶκος του ἐκρημίσθη καὶ ὑπέστη πανωλεθρίαν, ἐταράχθη ἢ ἔλασε τὴν ἀνδρεία του.

Ἄς τὸ ἀκούσουν πλοῖοι, ἄς τὸ ἀκούσουν καὶ πτωχοί. Διότι καὶ διὰ τοὺς δύο εἶναι ἀφέλιμος ἡ διήγησις. Μᾶλλον δὲ ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι ἀφέλιμος δι' ἄλλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τοὺς εὐημεροῦντας καὶ διὰ τοὺς δυστυχοῦντας. Διότι καὶ τὰ δύο αὐτὰ ὅλα τὰ ἐκρημιοποίησαν ἢ ὀδυροῦντες τῆς εὐσεβείας, ὁ νικητὴς τῆς αἰκουμένης καὶ μὲ τὰ δύο ἔσχησε τρόποιον καὶ ἀντημετώπισε τὸν δαίμονα ἐκείνον εἰς κάθε εἶδος πολέμου καὶ σπανιστὸν τὸν κατενίκησε. Καὶ ὅπως ὁ γενναῖος στρατιώτης, ὁ ὁποῖος ἔξρει νὰ μάχεται τὴν νύκτα,

νὰ κυριεῖν τείχη, νὰ ναυμαζῇ, νὰ ἀγωνίζεται πεζῶς, νὰ ρίπτῃ θέλη, νὰ κερῖται τὸ ὄρυ καὶ μὲ σφενδόνας καὶ ἀκόντια καὶ μὲ κάθε εἶδος μάχης νὰ ὑπερισκῇ τὴν ἀντιπάχον καὶ νὰ νικῇ πάντοτε, ἔτσι λοιπὸν καὶ ὁ γενναῖος ἐκείνος ὑπέμεινε μὲ πολλὴν ἀνδρείαν ὅλους τοὺς πειρασμοὺς τὸν πειρασμὸν τῆς πτωχείας, τῆς πείνης, τῆς ἀσθένειας, τοῦ πόνου, τοῦ κωμοῦ τῶν παιδίων, τῶν φίλων. C τὸν ἐχθρὸν, τῆς αἰσχῆς του, τῶν ὑπηρεσῶν του. Διότι δὲν ὑπῆρξεν ἀνθρωπίνῃ συμφορᾷ, ἡ ὁποία νὰ μὴ ἔπεσον ἐπάνω του. Καὶ ὅπως ὀπερῆσθῃσεν ὅλα τὰ δίκτυα καὶ τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου καὶ μάλιστα ἐνῶ (καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μὴ ἀξιοθαύμαστον ἀπ' ὅλα) τὰ πάντα εἶπον στραφῆ ἐναντίον του μὲ μανίαν καὶ τὸν ἐκτυποῦσαν ταυτοχρόνως ἀπὸ παντοῦ.

2. Μὴ κυριεῖν μόνον τὸ εἶπε ἔσχε τόσα πολλά, ἀλλὰ καὶ προσέθηκε καὶ τὸ εἶπε δὲν τὰ ἔσχε τὸ εἶπε μετὰ τὸ ἄλλο οὕτε κατὰ διαλείμματα, ἀλλὰ ὅλα μαζί ταυτοχρόνως. Αὐτὸ δὲ δὲν εἶναι ἕνας ἀσημαντὸς πρόσθετος πειρασμὸς. Διότι κινεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δὲν θὰ εὐρεθῇ νὰ τὰ ἔχη ὑποφέρει ταυτοχρόνως ὅλα αὐτὰ. Δ' Ἀλλὰ ἂν μὲν πλεῖσθ μὲ τὴν πτωχείαν, θὰ εἶναι ὀγίγη. Ἄν βασανίζεται καὶ ἀπὸ ἀσθένειας καὶ ἀπὸ πτωχείας, θὰ ἔχη πολλὰς φορὰς γυναῖκα ἢ ὁποῖα θὰ τὸν παρηγορῇ καὶ ὑποφέρει τὰ δευρὰ καὶ θὰ ἀποπέσῃ δι' αὐτὸν λιμὸν καὶ κασαφίον. Ἄν δὲ δὲν ἔχη τέτοιαν γυναῖκα, δὲν θὰ τὸν συμβουλεῖται τοῦλάχιστον ἐπιβλαβῆ πράγματα. Ἄν δὲ αὕτη τὸν συμβουλεῖται ἐπιβλαβῆ πράγματα, δὲν θὰ ἔχη χάσει τὴν ἴδιον στιγμήν ὅλα τὰ παιδιὰ του, δὲν θὰ τὰ ἔχη χάσει μὲ τέτοιον τρόπον. Καὶ ἂν πάλιν τὰ ἔχη χάσει μὲ τέτοιον τρόπον, θὰ ἔχη τοῦλάχιστον φίλους νὰ τὸν παρηγοροῦν, Ἄν δὲ δὲν τὸν παρηγοροῦν, δὲν θὰ ἐπιβλαβῆναι τοῦλάχιστον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Καὶ ἂν πάλιν οἱ φίλοι του σπεῖδωνται ἐναντίον του, δὲν θὰ τὸν κατηγοροῦν τοῦλάχιστον οἱ ὑπηρεταὶ του. Καὶ ἂν τὸν κατηγοροῦν, ἔ δὲν θὰ τὸν πτόουν εἰς τὸ πρόσωπον. Καὶ ἂν πάλιν τὸν πτόουν εἰς τὸ πρόσωπον, δὲν θὰ ἐβασανίσθῃ τοῦλάχιστον ἀπὸ τέτοιαν ἀσθένειας. Καὶ ἂν πάλιν ἐβασανίσθῃ ἀπὸ τέτοιον φοβερὰν ἀσθένειας, θὰ εἶχε τοῦλάχιστον δωμάτιον καὶ στέγην καὶ δὲν θὰ ἐκάθητο εἰς τὴν κοπρίαν. Ἄν δὲ ἐκάθητο εἰς τὴν κοπρίαν, θὰ εἶχε τοῦλάχιστον ἀνθρώπους νὰ τοῦ προσφέρουν κείρα βοηθείας. Ἄν δὲ δὲν εἶχε τέτοιους, δὲν θὰ ἐπενέβαινε τοῦλάχιστον κανεὶς ἐναντίον του. Ὁ Ἰᾶθ ὅμως τὰ ὑπέφερεν ὅλα αὐτὰ, καὶ τὸ μὴ ἀξιοθαύμαστον, τὸ ὅτιον ἀνέφερα προηγουμένως καὶ τὸ ὅτιον κάνει νὰ φαινῆται

δύο και τρεις φορές φρονιότερα τὰ κακά, εἶναι τὸ νὰ μὴ ἐκπ-
 ῶ ἀγωνιζόμενος τὴν παρηγορίαν τῆς ἀνάπαυλας, 342 Α. Ἄλλὰ
 μὲ τὴν συνεχή διαδοχὴν τῶν κακῶν νὰ γίνεται περισσότε-
 ρος ὁ φόβος καὶ μεγαλύτερα ἡ ταραχή, πράγμα τὸ ὁποῖον
 συνέβη εἰς τὸν Ἰώβ.

Διότι τὴν ἀπάθειαν τῶν προθύων καὶ τὴν πυρκαϊὴν τὴν
 διεδέχθη ἡ ἀρπαγὴ τῶν βοδίων, ἐκείνην ἡ κλοπὴ τῶν ὄνων,
 καὶ αὐτὴν πάλιν ἡ κλοπὴ τῶν κωμῶν καὶ ἡ σφαγὴ τῶν
 βοδίων. Αὐτὴν πάλιν ἡ ἀπάθεια τῶν παιδιῶν καὶ ὁ φρικτός
 θάνατος καὶ παράδοξος θάνατος καὶ ὁ ἀκόμη πῶ φρικτός τά-
 φος (διότι τὸ ἴδιο πράγμα ἐγένετο καὶ θάνατος καὶ τάφος) καὶ
 ἡ τράπεζα ἢ ὅμοια ἐδέχθη τὰ σώματα τὴν μίαν στιγμὴν νὰ
 τρώγουν, τὴν δὲ ἄλλην κατακοιμημένα, αἱ φιάλα καὶ τὰ ποτή-
 ρια, τὰ ὅποια μαζὶ μὲ τὸ κρασί ἐδέχθησαν τὸ αἶμα καὶ τὰ δια-
 μελισμένα σώματα. Β. Τὴν φοβερόν ὄμως αὐτὴν τραγωδίαν
 τὴν ἀκολουθοῦν πάλιν ἄλλα χειρότερα, προτοῦ προλάβῃ νὰ
 ἀναπνεύσῃ. Διότι τὸ πλήθος τῶν σκυλῶν, τὰ ρυάκια τοῦ
 πύου, τὸ κῆθημα ἐπέβη εἰς τὴν κοιλίαν, τὸ δόξαρον μὲ τὸ
 ὅποῖον ἔχυνε τὰς πλευράς του, ἡ δυσουμία τῶν πληγῶν ἢ
 προκαλοῦσα τὴν παρδοχὴν ἐκείνην πένταν, ἢ ὅποια δὲν ἐ-
 πέτρεπεν εἰς ὄσους τὸν βέλτερον νὰ πλησίσαιον τροφὴν καὶ
 ἐπικαλοῦσε χειρότερον ἀπὸ τὴν πένταν ἀβία. Καὶ αὐτὰ
 ἄλα ὅχι διὰ δύο, δέκα, εἴκοσι ἢ ἑκατὸν ἡμέρας, ἀλλὰ διὰ
 πολλοὺς μῆνας. Καὶ δὲν ἐσταμάτησεν οὐτε εἰς τὰ ἀθλήματα
 αὐτὰ, ἀλλὰ ἐνῶ τὸ ὑπέφερον διὰ αὐτὰ καὶ ἐγίνετο ἀπὸ κῆ-
 θε πλευρῶν καὶ ἀπὸ μέσα καὶ ἀπ' ἔξω, ἤρανοντο ἐπὶ γέρον
 καὶ τὰ τεχνάσματα τῆς οὐζύου του. Διότι ἡ οὐζύος ἐγένετο
 ἄπλον τοῦ δαίμονος C καὶ ἐπληττε μὲ τὸ τόξον τὸν ἄνδρα
 τῆς, μὲ τὴν γλώσσαν τῆς ποὺ τὴν εἶσε δανείσει εἰς τὸν θαι-
 μονα, ρίπτουσα ἐναντίον του τὰ θέλη τῶν λόγων ποὺ ἦσαν
 πῶ δάυνηρά καὶ πῶ βλαβερά. Καὶ οὐτε ἐβῶ δὲν ἐσταματοῦ-
 σαν τὰ ἀγωνίσματα, ἀλλὰ αὐτὰ ἦσαν ἡ ὄρη καὶ τὸ προσώμα
 τῆς μάχης. Ἐπειδὴ ἀπ' αὐτὸ δὲν ἐπρόκειτο πλέον νὰ ἐπιτό-
 κη τίποτε ὁ διάβολος, ἔλθεν ἡ παρὰ τὸν φίλων, οἱ ὅποιοι
 μὲ προσωπεῖον συμπροσθεῖς παρουσιάσαν τὰ ἐπιχειρήματα
 τῶν ἐκθρόν καὶ ἐνῶ ἦτο ξεκαλυπμένος κάτω ἐπιδόσαν ἀπὸ
 πάντα του καὶ τοῦ ἔβυναν τὰς πληγὰς ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλ-
 λον, χωρὶς καὶ τὸν ἀρνήνουν τὸ ἀνεκείνη, καὶ τὸν ἐπεριτρι-
 γύριζαν διαρκῶς, σὺν τὰ ὁποτελοῦσαν ἰσθμίων κακῶν κορῶν.
 D. Νὰ ἀναφέρω καὶ τὸν ἀνυπόφορον πειρασμὸν τῆς νυ-
 κτὸς ποὺ ἦτο πρῶτον ἡ καὶ παράδοξος; Ὅλος μὲν οἱ δι-
 λαι ἄνθρωποι καὶ ἂν ὑποφέρουν ἀπὸ μύρια κακά, καὶ ἂν εἴ-
 ναι φυλακισμένοι, καὶ ἂν εἶναι δεμένοι μὲ ἀλυσιδὰς, καὶ ἂν

θρηνοῦν συμφορὰς, καὶ ἂν ὑποφέρουν ἀπὸ σωματικῆν ἀνα-
 παρίαν, καὶ ἂν πιέζονται ἀπὸ πτωχείαν, καὶ ἂν ἀπὸ ἀσθέν-
 νειαν, ἀπὸ πόνους καὶ πάλαιαιτίας, ὅμως ὅταν ἔλθῃ ἡ νό-
 κτα τοὺς φέρνει φάρμακον παρηγορίας διότι ἐλευθερῶναι τὸ
 αἶμα ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ ἀπαλλάσσει ἀπὸ φροντίδας τὴν
 ψυχὴν. Εἰς ἐκεῖνον ὄμως τότε καὶ τὸ λιμῶν εἶκε γίνεαι ἀκό-
 πελος, τὸ φάρμακον πληγῆ, ἢ παρηγορία ἐπιτροδοῦσετος χει-
 ρότερος πόνος καὶ ἡ ταραχὴ ἐγίνετο χειρότερα κατὰ τὴν νό-
 κτα, ἢ ὅποια εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους παρέχει τὴν γαλήνην.
 E. Καὶ ἤθελε μὲν νὰ ἀποφύγῃ τὴν πικρυμίαν τῆς ἡμέρας διὰ
 νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοὺς ἀνυπόφορους ἐκείνους πόνους, ἀλλὰ
 ἐπρὶσθεν εἰς τὴν νύκτα πικρυμίας καὶ θένος καὶ ὑφάλους καὶ
 ἀκαπέλους, ὥστε νὰ ἀναζητῇ πάλιν τὰ κῆματα τῆς ἡμέρας.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ αὐτὰς, διηγοῦμενος τὸ παράδοξον
 αὐτὸ πάθος, ἐκράγαζε καὶ ἔλεγεν· εἰς κομηθῶ, λέγω πότε
 ἡμέρα; Ἐὼν ἀναπαύ, λέγω πότε ἐσπέρα; (Ἰώβ 7, 4).
 Διὰ ποῖον λόγον; Πές μου. Διότι εἶναι φυσικὸν νὰ ἀναζητῆς
 τὴν νύκτα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας (δνομάζει δὲ ἐ-
 σπέραν τὴν νύκτα, διότι παρέχει ἀπαλλαγὴν ἀπὸ ἄλα τὰ ἀ-
 κολουθοῦντα τὴν ἡμέραν κακά). Ὅταν ὄμως ἔλθῃ ἡ νύκτα
 καὶ ἀποκτήσῃ γαλήνην καὶ ἔσκησῃ τοὺς πόνους ἐκείνους
 καὶ τὰς φροντίδας, διατὶ πάλιν ἀναζητῆς τὴν ἡμέραν; 343
 A. Ἐπειδὴ ἡ νύκτα εἶναι δι' ἐμὲ χειρότερα ἀπὸ τὴν ἡμέραν,
 καθόσον δὲν μὲ ἀπαλλάσει ἀπὸ τοὺς πόνους, ἀλλὰ τοὺς ἀβ-
 ζάνει καὶ μοῦ δημιουργεῖ θορύβους καὶ ταραχὴν. Ὅταν τὸ
 διηγεῖτο δὲ αὐτὸ ἔλεγε: Φοβεῖς με ἐν ἐνυπνίαις, καὶ ἐν ὁρά-
 μασι με καταπλήσσεις. (Ἰώβ 7, 14). Διότι ἐκυριεύετο ἀπὸ
 τῶν ἄπλων βλέπων φοβερὰ ὄραματα κατὰ τὴν νύκτα καὶ ὑπέφε-
 ρεν ἀφόρητον φόβον καὶ πολλὴν ἔκστασιν καὶ κατάπληξιν.

3. Ἐστε λοιπὸν ἀποκάμει νὰ ἀκούετε τὸς ἀλλεπαλλή-
 λους αὐτὰς συμφορὰς; Ἐκεῖνος ὄμως δὲν ἀπέκοιτο νὰ τὰς ὑ-
 ποφέρῃ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ παρακαλῶ τὴν ἀγίτην σοφὴ νὰ
 ἀναμείνῃ λίγο ἀκόμη. Διότι δὲν τὰ εἴσημεν ἀκόμη ἄλα, ὥστε
 ἐπροσθεῖομεν τὰ ἄλλα φοβερά. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ ἦτο B τὸ ὅτι
 ἄλα τὰ κακά ποὺ συμβαίνουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ ὑπέφε-
 ρεν ἕνα καὶ μόνον αἶμα, ἐνῶ ἕνα βεῖτερον τὸ ὅτι τὰ ὑπέφε-
 ρεν ἄλα αὐτὰ μαζὶ, χωρὶς νὰ μεσοδύσῃ καμμία ἀνάπαυλα
 μεταξὺ τῶν. Θέλω δὲ νὰ εἴπω καὶ ἕνα τρίτον. Ποῖον εἶναι λοι-
 πὸν αὐτό; Τὸ ὅτι καθεῖς ἕνα ἀπὸ τὰ παραπάνω δὲν ἦλθεν
 ἄπλως μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα, ἀλλὰ διεκρίνετο διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ
 τὴν σφοδρότητά του. Διότι ἡ πτωχεία τοῦ ἦτο χειρότερα ἀπὸ
 κάθε πτωχείαν, τὸ Ἰδῶ καὶ ἡ ἀσθένεια, ὁ τύπος εἰς τὸν
 ὁποῖον ἐκόθθη, ἢ ἀπάθεια τῶν παιδιῶν καὶ ὄλων τῶν ὑποπ-

κόντων. Ἐκασε κάποιος τὰ ὑπάρχοντά του; Δὲν θὰ τὸ ἔκασε πόσον ἄλοοις ὅστε κατὰ τὸν τρόπον. Ἐκασε τὰ παιδιά του; Δὲν θὰ τὸ ἔκασεν οὔτε ἅλα μαζὶ, οὔτε θὰ ἦσαν τόσον πολλὰ καὶ τέτοια. Ἐκεὶ ἀρρωσθεῖ κάποιος; Ὅμως ἐκὼς με τέτοιαν ἀσθένειαν, ἀλλὰ μὴ πυρετὸς ἢ ἀνατηρίαν ἢ με κάποιαν ἄλλην συνθησιμένην ἀσθένειαν. **Γ** Ἐκείνη ἡ ἀσθένεια ἦτο παράδοξος καὶ δὲν τὴν ἐνίσθε παρὰ μόνον αὐτὸς ποὺ ὑπέφερεν. Διότι δὲν ἔμπορεῖ νὰ παρασταθῇ με λόγια πόσον φοβεραὶ ἦσαν αἱ πληγαὶ αὐταὶ καὶ πόσον ἐπίδυνα τὰ τραύματα. Ἄρκει νὰ ἀναφέρῃ κανεὶς ἐκεῖνον ποὺ τὰ ἐπιρρένησε καὶ τὴν φοβερὰν μανίαν του διὰ τὴν γῆν ἐντυλιπσάν τὸ μέγεθος τῆς μέστιγος αὐτῆς. Καὶ ὁ τόπος δὲ ὅπου ἐκάθητο ἦτο πρωταφανὴς καὶ παράδοξος. Διότι δὲν ὑπάρκει κανεὶς τόσον πτωχὸς ποὺ νὰ ἐκάθησεν καθ' ἑλπὴν τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθένειας του εἰς τὸ ὑπαίθριον, ὅπως ἐμενεὶν ἐκεῖνος γυμνός, στερημένος ἀπὸ κάθε κατέλιμα καὶ καθήμενος ἐπάνω εἰς τὴν κορπίαν γαβῆος ἀπὸ πληγῶν. Πολλὰς φορές συμβαίνει νὰ ἔχη κάποιος πονηρὰν γυναικα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ὑπέρθε καμμία τόσον πονηρὰ, ὥστε εἰς παρομοίαν συμφορὰν **Δ** νὰ ἐπιπέσει εἰς τὸν ἄνδρα της, νὰ ἀπονήξῃ τὸ ἔλεος της διὰ τὴν πληγὴν τὴν ψυχῆς του καὶ νὰ τοῦ δῆθῃ τέτοιαι συμβουλαί. Καὶ τὰ συμβάντα δὲ με τοὺς φίλους καὶ τοὺς δούλους εἶναι παράξενα. Ἡ πείνα πάλιν εἶναι κάτι ἀκόμη ποὺ παράδοξον, ἐπειδὴ ἐνῶ εὐρίσκειτο πλησίον του ἀτυχεμένον τραπέζι, δὲν ἤγγιζε τὸς τροφάς. Νὰ ἀναφέρω καὶ ἓν τέταρτον φοβερὸν: Ἐνοῶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν προηγουμένην εὐμαρίαν. Διότι ἐκεῖνος μὲν ποὺ ἔζησεν ἐξ ἄραξῃ εἰς τὴν πτωχείαν, θὰ τὴν ὑπέφερον εὐκολώτερον, ἐπειδὴ θὰ τὴν ἐγνωρίκε καλῶς. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ ἐξέπεσεν ἀπὸ τόσον εὐημερίαν εἶναι φυσικὸν νὰ εὐθύνεται περισσότερο τὸ κακόν. ὁ πόνος του νὰ εἶναι φοβερότερος καὶ ἡ ταραχὴ του μεγαλύτερα, ἐπειδὴ δὲν τὴν ἔχει δοκιμάσει καὶ δὲν τὴν ἔχει γνωρίσει καλά. **Ε** Ἐμπορεῖ κανεὶς ἐπίσης νὰ ἀναφέρῃ καὶ ἓνα πέμπτον. Ποῖον εἶναι αὐτό; Τὸ ὅτι ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἔκων συνειδήσων τοῦ ὅτι ἔχει διατρέχει πολλὰ κακά, γνωρίζει τὴν αἰτίαν αὐτῶν τὰ ὅποια ὑπερφέρει. Αὐτὸ δὲ εἶναι σημαντικὴ παραγορία. Ἐκεῖνος ὅμως οὔτε αὐτὸ δὲν ἔμποροῦσε νὰ τὸ σκεφθῇ, ὅτι ἐπλήθυνε τυχόν ἐὶς ἀμαρτήματα καὶ παραπτώματα, ἐπειδὴ τοῦτο τοῦ ἐτάρασσε περισσότερο τὸν νοῦν. Διότι δὲν ἐξήταξε τὴν ζωὴν του καὶ ἔβλεπε τὴν συνειδήσων του ποὺ λαμπρὰν ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὰ πολλὰ του κατορθώματα, ἐγνωρίζεν ὅτι ἦτο δίκαιος στεφάνων καὶ θρασίμων καὶ μαρτῶν ἐπάθλων. Ὅταν ὅμως παρεθέρη τὰς πληγὰς εἰς τὸ

σῶμα του καὶ ἅλα δσα εἶχαν συμβῆ **144** **A** καὶ ἔβλεπε νὰ ὑπερφέρῃ χειρότερα ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ εἶχαν διατρέχει τὰ μεγαλύτερα κακουργήματα, δὲν ἔμποροῦσε νὰ εὐρῃ καὶ νὰ εἴπῃ τὸν λόγον διὰ τὸν ὅποσον τὰ ὑπέφερον αὐτά. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν ἀκατανόητον διὰ τοὺς ἀνθρώπους θεῖαν πρόνοιαν καὶ ἔλεγεν: «ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο» (Ἰωβ 1, 21). Διὰ τὴν ἀνταπόδωσιν δὲ καὶ νὰ κλείσῃ τὸ στόμα τῆς συζύγου του ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὅποια ἐξεστράμικε κατακεῖσασεν ἓνα συλλογιζόν, ὁ ὅποιος παρουσιάζει καθαρὰ τὴν εὐλαθείαν του. Ἐλεγε λοιπὸν: «Εἰ τὸ ἀγαθὸν ἐβέβηθε παρὰ Κυρίου, τὰ κακὰ οὐκ ὑποίσομεν;» (Ἰωβ 2, 10).

Νὰ ἀναφέρω καὶ ἄλλον φοβερὸν, τὸ ὅποιον στεφανώνει καὶ ἀναδεικνύει νικητὴν τὸν ἀλλήλῃν ἐκεῖνον ποὺ δεικνύει τὴν ὑπέροχον ψυχὴν του ἢ ὅποια ἐγγίζει τοὺς οὐρανοὺς: Ποῖον εἶναι λοιπὸν αὐτό; Ἡ διάφορος ἐπαχὴ. **B** Διότι ἐδειξε τέτοιον φρόνημα πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ μουσικοῦ Νόμου. Αὐτὸ δὲ δὲν εἶναι δόξημιον, ἀλλὰ ἔμπορεῖ νὰ πλέξῃ μέρους στεφάνους. Διότι διὰ τὰ ἴσα κατορθώματα δὲν ὄδονται αἱ ἴσαι ἀνταμοιβαί, ὅταν ὁ μὲν ἓνας τὰ ἔχη πράξει εἰς χρόνους ἀρκασιότερους καὶ ὁ ἄλλος κατὰ τὴν ἐποχὴν μας. Ὁ μισθὸς τοῦ πρώτου εἶναι πολὺ μεγαλύτερος. Διότι δὲν εἶναι τὸ ἴσον νὰ παρουσιάσῃ κανεὶς τέτοια πράγματα ἀφοῦ ἦλθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐδειξε καὶ ἐδίδοξε καὶ ἐσυμβούλευσε, καὶ νὰ τὰ παρουσιάσῃ πρὶν ἀπὸ τὸν μουσικὸν Νόμον καὶ τοὺς προφῆτας. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ἀφοῦ ἦλθεν ἐξήταξε περισσότεραν ἀρετὴν **C** λέγων: «ἐάν μὴ περισσέωσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλείον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσελήθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ 5, 20). Διότι ὅσον ἐκτενεστέρα ἔσιν ἡ διδασκαλία, τόσον δικαιοτέρα καὶ περισσότερα μέτρα ἀρετῆς ἔσονται. Αὐτὸς ὅμως τὰ ἐπαρξεν αὐτὰ χωρὶς νὰ ἀκοῦσῃ διδασκαλίαν, χωρὶς νὰ ἀναγνώσῃ γράμματα καὶ βιβλία, χωρὶς νὰ ἴδῃ ἄλλους, χωρὶς νὰ ἠμπορῇ νὰ ἀνατρέξῃ εἰς παλαιότερας ἀποκτάς καὶ νὰ ἐνηθισθῇ αὐτοῖς ποὺ ἐπροῦσαν τὰ ἴσα, εἶσα δὲν ὑπέφερον ἀκόμη Γραφῆ ἢ ἱστορίαν διὰ τὴν παραδοξίαν αὐτὰ ποὺ εἶχαν γίνεαι. Ἀλλὰ εἰς δούσον ποὺ δὲν τὸν εἶχε περῶσει κανεὶς, εἰς θάλασσαν ποὺ δὲν τὴν εἶχε πλεύσει κανεὶς, εἰς τόσον οὐκὸτάδι κηκίας πρώτος καὶ μόνος ἐκεῖνος τότε ἐκόσασε τὸν δρόμον αὐτὸν τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας καὶ ἀνεδείχθη πρῶτος μετὰ τὸ παραπάνω εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ἀρετῶν. **D** Διότι εἶναι μὲν πολὺ μέγαλον τὸ νὰ κατορθώσῃ κανεὶς καὶ ἓνα μικρὴν τιμῆα τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερον τὸ νὰ εἶναι πρῶτος εἰς τὸ ὑψηλότερον ἀπὸ ἅλα. Ὅτι δὲ ἡ ἰσορροπία εἶναι τὸ

πὸ ὑψηλὸν ἀπὸ ὅλα, δὲν ἔχει κανεὶς ἀντίρρησην. Ἐπειδὴ τὰ ἐγνώριζεν αὐτὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ διάβολος ἔλεγεν «ὄφρα ὑπὲρ δέρματος, καὶ πάντα ὅσα ὑπάρχει τῆ ἀνθρώπου, δόξα ὑπὲρ τῆς ψυχῆς οὗτοῦ· οὐ μὴν δὲ ἄλλα ἀπέστειλον τὴν χεῖρα σου καὶ ἄρα τῆς σαρκὸς αὐτοῦ» (Ἰαθ 2, 4). Ἐνεκα τούτου εἶναι φανερὸν ὅτι τούτο εἶναι τὸ μεγαλύτερον κατόρθωμα καὶ χρειάζεται νεανίσκην καὶ σπερμίναν ψυχὴν.

4. Τὸν εἶδες εἰς τοὺς πειρασμούς, ὅσον ἡμποροῦσες νὰ τὸν ἴδῃς; Διότι ὁ λόγος δὲν ἐστὶν ἐπιφανὴς καὶ παραστήσῃ πῶς ἀκριβῶς ἦσαν τὰ πράγματα. Ἐ τὸν πόνον, τὰ θάνατα, τὸ μαρτύριον τῆς λύτης καὶ τὴν τωρακὴν, ἡ ὁποία ἐδημιουργεῖτο ἀπὸ τῆς τόσας καταγωγῶν, δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὰ ἐξηγήσῃ καμμίᾳ δυνάμει λόγου εἰς αὐτοὺς ποὺ τὰ ἴδουσιν, ὅπως ἡ ἰδία ἡ πείρα τῶν πραγμάτων. Ἐμπρὸς λοιπὸν, θὰ τὸν παρουσιάσω πάλιν (διότι καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀσημαντόν, ἀλλὰ ἀπατεῖ ψυχὴν μὲ ὑψηλότερον φρόνημα) νὰ δεῖξιν ὑψηλὸν φρόνημα καὶ θίαν ἀκόμη διάθεσιν πλοῦτον καὶ εὐμεγέτην. Πῶς ἦτο λοιπὸν θίαν ἦτο πλοῦτος; Ἦτο κοινὸ λιμῆνι καταστροφῆς εἰς ἔλαος, κοινὸς πατέρας εἰς ἔλαος, κοινὸς ἰατρός, μᾶλλον δὲ περισσότερο ἀπὸ ἰατρός. Ἄκουσέ τον λοιπὸν νὰ λέγῃ ἐγὼ ἤμην οφθαλμὸς τυφλῶν, 345 Α ποὺ δὲ κωλῶν» (Ἰαθ 29, 15). Βλέπεις ὅτι ἐγένετο κάποιον περισσότερο ἀπὸ ἰατρός ἀντὶ διὰ τῆ φύσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους; Καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἡμπόρεσεν νὰ τὰ διορθώσῃ οἱ ἰατροὶ μὲ τὴν τέχνην τὰ ζα- νάδιεν αὐτὸς μὲν τὴν παρηγορίαν, ἐπειδὴ μὲ τὸ μέγαλον του ἐνδιαφέρον δι' αὐτοὺς ἐπαίξει δι' αὐτοὺς τὸν ρόλον τῶν μελῶν των. Διότι ὅπως ἐκεῖνος ποὺ εἶναι ὄντιος καὶ ἔχουν γερὰ πόδια καὶ βλέπουν καλά, εἶται ἐνισθάν καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἦσαν ἀνάπηροι ὡς πρὸς τὰ μέλη αὐτὰ, ἐπειδὴ δὲν ᾤοντο ὅτι ἦσαν τυφλοὶ ἢ κουτοὶ χάρις εἰς τὰς υπερβολικὰς φροντίδας του. Διὰ τούτο λοιπὸν καὶ δὲν εἶπεν ὅτι: ἐγὼ παρηγοροῦσα κουτοὺς καὶ τυφλοὺς, ἀλλὰ «ποὺς αὐτῶν ἤμην καὶ οφθαλμὸς». Εἶπε πάλιν ἐγὼ ἤμην πατὴρ ἀδυνάτων» (Ἰαθ 29, 16). Καὶ εἰς τὴν περιήγησιν αὐτὴν δὲν εἶπεν ἐπαρηγοροῦσα Β ὀρφανούς, ἀλλὰ ἤμουν πατέρας των, δεκνύων μὲ αὐτὸ ὅτι δὲν τοὺς ἔβρινε νὰ ἀνταληφθοῦν τὴν ὀρφανεὶάν των καὶ δὲν ἐπέτρεπε νὰ φανῇ τὸ κακὸν αὐτῶν. Διότι ὅπως ἐκεῖ ἐξηφάνιζε τὴν τυφλίαν μὲ τὸ υπερβολικὸν του ἐνδιαφέρον, εἶται καὶ ἐδῶ δὲν ἔβρινε νὰ λάβουν ἀίσθησιν τῆς θέσεως των οἱ ὀρφανοί. Δὲν ἐθεράπευε δὲ μόνον ἀνάπηρα σώματα καὶ δὲν διώριθιεν μόνον τὴν ὀρφανεὶαν, ἀναλαμβάνων τὸν ρόλον τῶν σωματικῶν μελῶν διὰ τοὺς μὲν καὶ τὸν ρόλον τῶν γονέων διὰ τοὺς δέ, ἀλλὰ ἐγένετο καὶ αὐτοκατεργαστὴς δι-

κοιτῆς, ἢ μᾶλλον περισσότερο ἀπὸ δικαστῆς. «Ἰδὲν γάρ, λέγει, ἦν οὐκ ἦσεν, ἐκμίσαια καὶ συντριψα μύλας οδίκων, καὶ ἐκ μέσου τῶν ὀδόντων αὐτῶν ἐξήρπασα ἀρπαγμα» (Ἰαθ 29, 16-17). Αὐτὸ ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὰ κοινὰ τῶν δικαστῶν. Διότι ἐκεῖνος ποὺ δικάζων κἀσθναί C καὶ ἀναμένουν τοὺς ἀδικημένους, καὶ οἱ πλέον ἐγκρίται τῶν δικαστῶν (διότι οἱ πολλοὶ βεβαίως δὲν τὰ κάνουν ὅστε αὐτὰ) παρέχουν τὴν δικαιοσύνην τῶν μόνον μετὰ τὴν αἴτησιν ἐκεῖνων. Αὐτὸς ὅμως ἐνίκησε καὶ τοὺς ποὺ ἐγκρίτους δικαστῆς καὶ τοὺς ἐξεπέρασε κατὰ πολὺ. Διότι δὲν ἀνέμενε τοὺς ἀδικουμένους νὰ ἔλθουν πρὸς αὐτὸν, ὅστε τοὺς εἰσέβη μόνον κατὰ τὴν αἰτήσιν των, ἀλλὰ ἐπρωλάμβανε καὶ τοὺς ἀναζητούσας. Καὶ οὐ μόνον τοὺς ἀναζητούσας, ἀλλὰ τοὺς ἀναζητούσας καὶ μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ πολλὴν φροντίδα.

Καὶ τούτο θὰ τὸ ἀντιληφθῆς καλῶς, ἐν ἐξέτασιν τὴν δύναμιν τῆς λέξεως. Διότι δὲν εἶπεν: ἐξήρπασα, ἀλλὰ: «Ἰδὲν ἦν D οὐκ ἦσεν ἐκμίσαια», δηλαδή ἐρέθησας, ἐξήρπασα μὲ λεπτολογίαν καὶ ἐκίνησα τὰ πάντα διὰ νὰ ἀνακαλύψω μὴπως ἵσχυρι καί ποῦ κἀποῖος ἀδικημένος. Εἶδες τὴν ἀσούρασιν ψυχῆν; Βλέπε τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν προθυμίαν. «Καὶ συντριψα μύλας οδίκων». Τοὺς ὀδόντας των, τὴν ἐξουσίαν των, λέγει, κατέλυσα, διὰ νὰ τοὺς κόμω ἀνικάνους νὰ διαπράξουν ἄλλην ἀδικίαν. Καὶ τοὺς δύο λοιπὸν τοὺς ὀφελούσας ἐπειδὴ ἀπῆλασε τοὺς ἀδικουμένους ἀπὸ τὴν ἀδικίαν καὶ τοὺς ἀδικούντας ἀπὸ τὴν ἱκανότητα νὰ διαπράττουν κακὰ καὶ εἶται τοὺς ἐσωφρόνιζε. Βλέπε ἐπίσης τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑπακομὴν του. «Καὶ ἐκ μέσου ὀδόντων αὐτῶν ἐξήρπασα ἀρπαγμα». Διότι δὲν ἀπεγορευτοῦσαν ὅστε ἐγκατέλειπον τὴν προσπάθειαν, Ἐ ἀκόμη καὶ ἐν τὸ πρᾶγμα εἶχε συλλεφθῆ κἀ- λως, ἀλλὰ ἀνέστω ἀκόμη καὶ ἐκεῖνος ποὺ εἶχεν ἤδη καταποθῆ, δεκνύων πρὸς τοὺς συνδούλους τὴν φροντίδα ποὺ δεῖκναι ὁ ἄριστος καὶ σίωρον ποιητῆν.

Ἰσοῦ ἦτο δὲ καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη; Ἰσοῦ πόσον μεγάλῃ ἦτο. «Εἰ δὲ καὶ ἀραβία κρίμα θεράποντός μου ἢ θεράπωνός μου ποιήσεται ὁ Κύριος; Πότερον οὐκ ὡς ἐγὼ ἐγνώριζην ἐν γαστρὶ, κωκεῖνοι γεγονασιν.» (Ἰαθ 31, 13-15). Εἶπες συντριψαμένη δυνάμειν ποὺ ἐξετάζει μὲ ἀκρίβειαν τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων καὶ γνωρίζει τί εἶναι ὁδός καὶ τί εἶναι ἐλεύθερος, πρᾶγμα διὰ τὸ ὅποιον πολλοὶ κουκύνται; Ἀπὸ λοιπὸν ἔβγαλε τὴν ἀισιότητα αὐτὴν ἀπὸ τὸ μέσον. 346 Α στήριζόμενος εἰς τὴν ἰσχυρίαν κατὰ τὴν γέννησιν, φέρει τὸν λόγον εἰς τὸ ψυχικὸν φρόνημα. Καὶ τὸ ποὺ ἐξισθαύ-

μαστον εις αυτόν είναι τὸ ὅτι ἐνῶ τὰ ἔπραττεν αὐτὰ, δὲν ἐνόμαζεν ὅτι ἐταπεινωροῦσεν, ἀλλὰ ὅτι ἐκατήρυσε καθήκον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐξέφρασε συλλογισμὸν, ὃ ὅποιος πεθεῖ ἄλλου τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ θεωροῦν τοὺς ἑαυτοῦς τῶν ἄνωτέρου ἀπὸ τοὺς δούλους, ἀκόμη καὶ ἂν εἶναι μιστὸς φορὰς κόρια. Διὰ τὰ ὄνματα αὐτὰ, δούλος καὶ ἐλεύθερος, εἶναι κοινὰ ἄνθρωποι χωρὶς πραγματικῆν ὑπόστασιν. Δουλεία πραγματικὴ εἶναι ἡ ζωὴ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἐνῶ ἐλευθερία ἡ ζωὴ εἰς τὴν δικαιοσύνην. Εἶναι λοιπὸν μὲ αὐτὰ μόνον ταπεινός, καὶ ὄχι προσυλλήθης καὶ ἀξιογάτητος; Ναί, ἀξιογάτητος. Καὶ πρόσθε καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ἀνωτερότητά του. Διότι ὅπως κατὰ τὴν διάρκειαν **B** τῶν θείων ὑπέφερε οθενοράθ, ἔτσι καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς εὐμερίας ἐφήρμοσε κάθε ἀρετὴν εἰς ὑπερβολικὸν βαθμὸν, ὄχι ἀπλῶς καὶ τυχαίως, ἀλλὰ ἐφῆρασε μέχρι τὴν κορυφὴν. «Εἰ δὲ καὶ πολλάκις εἶπον οἱ θεράπαινοι μου: τίς ἂν δώῃ ἡμῶν τῶν σαρκῶν οὐτὸς ἐμυληθῆναι; Μαν μοι χρηστοῦ ὄντος» (Ἰωβ 31, 31). Ἐδῶ διαγίνεται τὴν παράφορον ἀγάπην τὴν ὅποιαν ἔτραπον πρὸς αὐτὸν οἱ δούλοι τοῦ ποῦ τὸν εἶκον ἀγαπήσει μὲ πάθος διὰ τὸ ἐνδοσφύρον ποῦ εἰδικε πρὸς αὐτούς. Διότι, λέγει, ἔτσι ἐκρέμωτο ἀπὸ ἐμὲ, μὲ ἀκολουθοῦσαν κατὰ πόδας, ποῦ ἦσαν ἀρροσιμῆνοι καὶ μὲ ἀγαποῦσαν τῶσον, ὥστε νὰ ἐπαθμοῦν νὰ κορτάσων ἀπὸ τῆς σάρκας μου, **C** νὰ μὲ καταφύγουν καὶ νὰ μὲ καταπίουν ἀπὸ ὑπερβολικὴν ἀγάπην καὶ πόθος.

5. Τί θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ εἴπῃ διὰ τὴν περιφρόνησιν πρὸς τὰ χρήματα; Διότι καὶ αὐτὸ τὸ εἶχε κατορθώσει εἰς ὑπερβολικὸν βαθμὸν. Ὅχι μόνον δὲν ἐπιθυμοῦσε τὰ πράγματα τῶν ἄλλων, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς περισσότερους σήμερα, οὕτε κὼν τὰ ἰδία του, ἀλλὰ τὰ εἶδε μὲ μεγάλην προθυμίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν: «εἰ δὲ ἠὲρνήθην πολλοῦ πλοῦτου γενομένου μοι, οὐδὲ λίθῳ πολυτελεῖ ἐπεπιθήσομαι» (Ἰωβ 31, 24-25). Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ διὰ τὰ ἔκαστον ὑπέφερε μὲ πολλὴν εὐκολίαν τὴν ἀπάθειαν καὶ διὰ τὰ εἶχεν εἶδε πλοῦσιαν ἐλεημοσύνην, τείνων χεῖρα βοηθείας πρὸς πάντας καὶ ἀνοίγων τὴν σκίαν του εἰς πάντας. Οὕτε ἐπίσης ἔκανεν ὁ Ἰωβ ἐκεῖνο ποῦ κἀκούουν **D** οἱ πολλοί, νὰ λεπτολογεῖν δηλαδὴ καὶ νὰ ἐξετάζουν σχολαστικῶς αὐτοὺς ποῦ βοηθοῦν, ἀλλὰ εἴ θύρα μου, λέγει, παντὶ ἔλθοντι ἀνώκετο. Ἀδυνατοὶ γάρ, ἦν ποτε εἶχαν κρείον, οὐκ ἀπέτυχαν ἔξοθεν δὲ οὐκ ἐξῆλθε τὴν θύραν μου κἀπὼ κενῶς (Ἰωβ 31, 32 καὶ 34). Εἶδες τὴν ἀποκομιδὴν του; Εἶδες τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν καλωσύνην, τὴν ταπεινότητά του; Θέλες νὰ μάθῃς καὶ τὴν ἐγκράτειάν του, ἀδαδῆκην, λέγει, ἐθέτην τοῖς

ὀφθαλμοῖς μου τοῦ μὴ κατανοῆσαι εἰς παρόντων ἀλλοτρίων» (Ἰωβ 31, 1). Αὐτὰ πορρήγγειλε καὶ ὁ Χριστὸς διὰν ἦλθε. αὐτὰ ἐπέτυχε νὰ ἐραρμόσῃ εἰς τὴν πρᾶξιν καὶ ἐκεῖνος. Τὸν εἶδες πῶς ἦτο διὰν ἦτο πλοῦσιος, πῶς διὰν ἦτο πτωχός, **E** πῶς διὰν ἦτο ὑγιής, πῶς διὰν ἦτο ἰσθύνος; Τὸν εἶδες διὰν τὰ πράγματα σήγονταν κατ' εὐχάν; Τὸν εἶδες διὰν τὰ ἔκαστον εἶλε; Εἶδες πῶς ἐσέρετο πρὸς τὰ παῖδιά, τοὺς δούλους, τοὺς ἀδικουμένους, τοὺς ὄρανους; «Εἰ δὲ καὶ ἤμην πεπαιρωμένος μετὰ γελουσίων» (Ἰωβ 31, 5) λέγει. Δηλαδὴ δὲν ἐπέβηκα ὅτε τὰς συνειστροφὰς τῶν γελουσίων. Καὶ αὐτὸ ἐπίσης ἀποτελεῖ σημαντικὴν ἀπόδειξιν σωφροσύνης. Διότι ἐφήρμοσε κάθε ἀρετὴν καὶ εἰς μὲ περισσότερο ἀυστηρότητα ἀπὸ ἐκεῖνους ποῦ δὲν ἔκουν τίποτε, ἐνῶ εἶχε τόσα ἄγαθά. Διότι ἐκεῖνος ποῦ δὲν εἶχε δὲν ὑπελόγησε τόσο λίγα τὰ χρήματα ὅσον ἐκεῖνος, ἐνῶ εἶχε τόσα πολλά. Διότι παντοῦ ἡ προαιρέσις εἶναι ἐκεῖνη ποῦ σφραγίσανται. Καὶ αὐτὸς εἶχεν ἀνάθει εἰς τὴν κορυφὴν τῆς σωφροσύνης καὶ ἐσθιμίονεν ἄλλας τὰς ἀρετὰς μὲ τὴν προσηκούσαν ἀκρίθειαν.

Αὐτὰ νὰ θαυμάζη, ἀγαπατέ, αὐτὸ νὰ μιμήσαι ³⁴⁷ **A** καὶ λάθε τὴν εἰκόνα αὐτὴν ποῦ ἔκαστον περιγράφει νὰ τὴν δάλης εἰς τὴν συνειδήσιν σου. Καὶ ἂν κατέκρουαι ἀπὸ ὀσμῆν, νὰ καταφεύγῃς εἰς αὐτόν. Ἄν εἶσαι πλοῦσιος, νὰ παίρῃς φάρμακον ἀπ' ἐδῶ, ὥστε νὰ μὴ περιπέσῃς εἰς πτωχείαν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἐπαρῆθῃς ἀπὸ τὸν πλοῦτον. Ἄν κἀμὲ παιδί, ἔκεις ἀπ' ἐδῶ παρηγορίαν, διότι ἐδῶ θὰ εἴβῃς καὶ μεγάλας συμφορὰς ἀλλὰ καὶ πολλὰ μεγάλα κερταρία. Ἄν προσβλήθῃς ἀπὸ ἀσθένειαν, νὰ ἀναλογισθῇς τὸ πλῆθος τῶν σικαλῆκων τοὺς ὅποιους ἐγέννησεν ἡ σὰρξ τοῦ Ἰωβ καὶ θὰ ὑπομῆναι τὰ πάντα μὲ καρτερίαν. Ἄν σὲ ἐπιβουλεύθῃ φίλος, φέρε ἄλιν τῶν ἁγίων εἰς τὸ μέσον καὶ θὰ κατανηκῇς τὸ πόθος. Καὶ ἂν σὲ ἐκμεταλλεύθῃ ὁ οἰσοδότης, ἀναλογίσου ἐκεῖνο **B** ποῦ ἐπαθεν ἀπὸ τοὺς δούλους του καὶ θὰ εἴβῃς παρηγορίαν. Ἄν σὲ ἀσκοφανήσῃ, ἀναλογίσου τί ἔλεγον δι' αὐτόν, ὅτι δὲν εἶχε τιμωρηθῆ ὅπως τοῦ ἔδειξε διὰ τὸ ἁμαρτημά του, καὶ τί τὸν κωτηγοροῦσαν καὶ θὰ κατανηκῇς τὸ πόθος αὐτό. Διότι δὲν ὑπάρχει, ὅπως εἶπα καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀνθρωπίνῃ συμφορᾷ, τὴν ὅποιαν νὰ μὴ ὑπέβαιεν ἐκεῖνος, ὃ ὅποιος ἀπεδείχθη ἀνθεκτικώτερος ἀπὸ κάθε διαμάντι ἐνῶ τὸν εἶχε πληξῆι ταυτοχρόνως ἡ ἀπάθεια τῶν παιδῶν καὶ ἡ ζημία τῶν πνευματίων. Καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὰ ἀναλογίσου διὰ μολοντί τὸν ἐπιβουλεύθῃ ἡ σὺχρῆς του, τὸν παρεκίνου εἰς τὸ κακὸν οἱ φίλοι του, τὸν ἐπιβόησον οἱ δούλοι του, **C** ἀπεδείχθη εἰς ἄλλα σταθερότερος ἀπὸ ἄρᾶον καὶ μάλιστα

εις τὴν πρὸ τοῦ μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ τοῦ Χριστοῦ.

Δὲν δὲν θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ παρουσιάσωμεν οὐδεμίαν δικαιολογίαν, ὅταν, ἤρεις οἱ ὅποιοι ἔχομεν τόσαι διαφρεῖν μετὰ τὸν Νόμον καὶ τὴν Χάριν, παρουσιάσωμεν ὀλιγότερα ἀπὸ ἐκεῖνον ὁ ὅποιος κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἐπέδειξε τόσον ὕψηλόν φρόνημα. Διὰ νὰ ἔσωμεν λοιπὸν κατηγορίαν διὰ τὰς λύπας καὶ διδασκαλίαν τοῦ ἀρίστου φρονήματος, δεῖ ἀνακηρύξωμεν ἀφοῦ ἐγγράψωμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας τὰ παραπάνω. Καὶ δεῖ θαυμάζωμεν τὸν ἀθλητὴν καὶ δεῖ ἀμυόμεθα τοὺς ἀγῶνας του, διὰ νὰ κερδίσωμεν τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ὅποιον μαζί μετὰ τὸν Πατέρα Δ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα, τὰρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

**ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ**